

Jaarrekening 2015

18

Jaarrekening	Geconsolideerde jaarrekening 2015	124
	Enkelvoudige jaarrekening 2015	185
Overig	Overige gegevens	189
	Tien jaren NS	200

Geconsolideerde winst-en-verliesrekening 2015 NV Nederlandse Spoorwegen

(in miljoenen euro's)	2015	2014
1 Opbrengsten	4.973	4.144
2 Kosten personeel	1.873	1.546
3 Afschrijvingskosten en bijzondere waardeverminderingen	330	332
4 Verbruik grond- en hulpstoffen en voorraden	504	473
5 Geactiveerde productie eigen bedrijf	-115	-137
6 Kosten van uitbesteed werk en andere externe kosten	481	450
7 Infraheffing en concessievergoeding	852	779
8 Overige bedrijfslasten	951	420
Bedrijfslasten	4.876	3.863
14 Aandeel in resultaat investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode	70	40
Resultaat uit bedrijfsactiviteiten	167	321
Financieringsbaten	10	16
Financieringslasten	-33	-51
9 Nettofinancieringsresultaat	-23	-35
Resultaat voor winstbelastingen	144	286
10 Winstbelasting	-26	-106
Resultaat over de verslagperiode	118	180
Toe te rekenen aan:		
De aandeelhouder van de vennootschap	118	180
Minderheidsbelang	-	-
Resultaat over de verslagperiode	118	180

Geconsolideerd overzicht van het totaalresultaat 2015 NV Nederlandse Spoorwegen

(in miljoenen euro's)	2015	2014
Resultaat over de verslagperiode	118	180
Totaalresultaat te reclassificeren naar winst-en-verliesrekening in volgende perioden		
Valutaomrekeningsverschillen op buitenlandse activiteiten	3	4
Effectief deel van veranderingen in de reële waarde van kasstroomafdekkingen	-4	-14
Effectief deel van veranderingen in de reële waarde van kasstroomafdekkingen als gevolg van herwaardering investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode	-4	-4
Belastingen	-	3
	-5	-11
Totaalresultaat niet te reclassificeren naar winst-en-verliesrekening in volgende perioden		
Actuariel resultaat toegezegd-pensioenregelingen	16	3
Actuariel resultaat toegezegd-pensioenregelingen als gevolg van herwaardering investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode	15	3
Belastingen	-3	-1
	28	5
Totaalresultaat over de verslagperiode	141	174
Toe te rekenen aan:		
De aandeelhouder van de vennootschap	141	174
Minderheidsbelang	-	-
Totaalresultaat over de verslagperiode	141	174

Geconsolideerde balans per 31 december 2015

NV Nederlandse Spoorwegen

vóór resultaatbestemming

(in miljoenen euro's)

31 december 2015

31 december 2014

Activa

Vaste activa

11	Materiële vaste activa	3.296	3.157
12	Vastgoedobjecten	194	196
13	Immateriële vaste activa	225	174
14	Investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode	183	185
15	Overige financiële vaste activa, inclusief beleggingen	340	226
16	Uitgestelde belastingvorderingen	278	295
	Totaal vaste activa	4.516	4.233

Vlottende activa

17	Voorraden	138	119
15	Overige beleggingen	270	223
18	Debiteuren en overige vorderingen	659	499
	Te vorderen winstbelasting	32	32
19	Geldmiddelen en kasequivalenten	671	775
	Totaal vlottende activa	1.770	1.648
	Totaal activa	6.286	5.881

Eigen vermogen en verplichtingen

20	Eigen vermogen		
	Geplaatst aandelenkapitaal	1.012	1.012
	Reserves	2.179	2.024
	Onverdeeld resultaat	118	180
	Totaal groepsvermogen	3.309	3.216
	Minderheidsbelang derden	-	-
	Totaal eigen vermogen	3.309	3.216

21	Aan komende jaren toe te rekenen baten	263	112
22	Leningen en overige financiële verplichtingen inclusief derivaten	440	867
23	Personeelsbeloningen	30	33
24	Voorzieningen	155	140
25	Overlopende posten	55	1
16	Uitgestelde belastingverplichtingen	168	169
	Totaal langlopende verplichtingen	1.111	1.322

22	Leningen en overige financiële verplichtingen	488	60
	Verschuldigde winstbelasting	22	8
26	Crediteuren en overige schulden	1.060	868
27	Vooruitontvangen baten	260	372
24	Voorzieningen	36	35
	Totaal kortlopende verplichtingen	1.866	1.343
	Totaal verplichtingen	2.977	2.665
	Totaal eigen vermogen en verplichtingen	6.286	5.881

Geconsolideerd kasstroomoverzicht 2015

NV Nederlandse Spoorwegen

(in miljoenen euro's)	2015	2014
Resultaat over de verslagperiode	118	180
Aanpassingen voor:		
Winstbelasting	26	106
Resultaat uit investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode	-70	-40
11,13 Afschrijvingen	330	332
Bijzondere waardeverminderingen of terugneming ervan	-	-
Nettofinancieringsresultaat	23	35
Mutatie voorzieningen	16	-202
Mutatie financiële vaste activa niet resulterend in kasstromen	-100	-
Mutatie langlopende verplichtingen niet resulterend in kasstromen	75	118
Mutatie aan komende jaren toe te rekenen baten	151	-10
	451	339
Mutatie voorraden	-19	-10
Mutatie debiteuren en overige vorderingen	-160	46
Mutatie kortlopende verplichtingen exclusief kredietinstellingen	79	-77
Mutaties werkkapitaal	-100	-41
Betaalde financieringslasten	-25	-30
Betaalde winstbelastingen	-3	-4
	-28	-34
Nettokasstroom uit bedrijfsactiviteiten	441	444
Ontvangen financieringsbaten	9	13
14 Dividend uit investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode	47	50
Vervreemding (verwerving) van dochterondernemingen, na aftrek van afgestoten (verworven) geldmiddelen	-	1
11,13 Verwerving van (im)materiële vaste activa	-532	-401
12 Verwerving van vastgoedbeleggingen	-8	-35
Ontvangsten (betalingen) overige beleggingen	-47	8
Verwerving financiële vaste activa, incl. beleggingen	-48	-33
Vervreemding financiële vaste activa, incl. beleggingen	58	17
11,13 Vervreemding (im)materiële vaste activa en vastgoedobjecten	12	6
Nettokasstroom uit investeringsactiviteiten	-509	-374
Nettokasstroom uit bedrijfs- en investeringsactiviteiten	-68	70
Ontvangsten uit leasebetalingen	-	-
Aflossing van opgenomen leningen	-57	-68
Opname langlopende leningen	58	4
Betaald dividend	-48	-
Nettokasstroom uit financieringsactiviteiten	-47	-64
Netto-toename geldmiddelen en kasequivalenten	-115	6
Geldmiddelen en kasequivalenten per 1 januari	775	759
Valutakoers- en omrekeningsverschillen op geldmiddelen	11	10
Geldmiddelen en kasequivalenten per 31 december	671	775

Geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen NV Nederlandse Spoorwegen

(in miljoenen euro's)

	Geplaatst kapitaal	Overige reserves	Inge- houden winsten	Totaal	Minder- heids- belang	Totaal eigen vermogen
Stand per 1 januari 2014	1.012	-14	2.046	3.044	-	3.044
Resultaat			180	180	-	180
Niet-gerealiseerde resultaten		-6		-6		-6
Totaalresultaat over de verslagperiode	-	-6	180	174	-	174
Dividend aan aandeelhouders			-	-	-	-
Overig			-2	-2		-2
Stand per 31 december 2014	1.012	-20	2.224	3.216	-	3.216
Resultaat			118	118	-	118
Niet-gerealiseerde resultaten		23		23		23
Totaalresultaat over de verslagperiode	-	23	118	141	-	141
Dividend aan aandeelhouders			-48	-48	-	-48
Overig			-	-		-
Stand per 31 december 2015	1.012	3	2.294	3.309	-	3.309

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening 2015

Algemene informatie

NV Nederlandse Spoorwegen is gevestigd te Utrecht in Nederland. De geconsolideerde jaarrekening van de vennootschap over het boekjaar 2015 omvat de vennootschap en haar dochterondernemingen (hierna te noemen Groep) en het belang van de Groep in deelnemingen en vennootschappen waarover gezamenlijk met derden zeggenschap wordt uitgeoefend. NV Nederlandse Spoorwegen is de houdstermaatschappij van NS Groep NV die op haar beurt de houdstermaatschappij is van de werkmaatschappijen die de verschillende bedrijfsactiviteiten van het concern uitvoeren. De cijfers volgens de geconsolideerde jaarrekening van NS Groep NV zijn gelijk aan die van geconsolideerde cijfers van NV Nederlandse Spoorwegen. De werkmaatschappijen van NS Groep NV staan vermeld op pagina 169.

De activiteiten van de Groep betreffen voornamelijk vervoer van reizigers, beheer en ontwikkeling van vastgoed en stationslocaties.

De geconsolideerde jaarrekening is in overeenstemming met International Financial Reporting Standards (IFRS) en de interpretaties daarvan die door de International Accounting Standards Board (IASB) zijn vastgesteld en door de Europese Unie zijn aanvaard. De raad van bestuur heeft op 10 februari 2016 de jaarrekening opgemaakt. De raad van commissarissen heeft in het preadvies aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders geadviseerd de jaarrekening ongewijzigd vast te stellen. Directie en commissarissen hebben op 10 februari 2016 toestemming gegeven voor publicatie van de jaarrekening. In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 3 maart 2016 zal de vaststelling van deze jaarrekening aan de orde zijn.

In noot 32 zijn de waarderingsgrondslagen opgenomen die gehanteerd zijn bij het opmaken van de jaarrekening.

Acquisitie en verkopen van bedrijven

In 2015 zijn geen deelnemingen aangekocht.

De Groep heeft op 31 december 2015 de aandelen van Trans Links Systems BV (TLS) vervreemd. De totale verkoopprijs bedraagt € 42 miljoen. Deze is gebaseerd op de oorspronkelijke kapitaalbreng van de Groep in TLS onder aftrek van divi-

dendontvangsten. Het resultaat 2015 vanuit de deelneming TLS bedraagt € 36 miljoen en is verantwoord onder "Aandeel in resultaat investeringen verwerkt volgens de equity-methode". De verkoopopbrengst is voor een bedrag van € 6 miljoen gefinancierd door middel van een achtergestelde lening aan nieuw opgerichte coöperatie.

Toelichting op de geconsolideerde winst-en-verliesrekening 2015

NV Nederlandse Spoorwegen

1. Opbrengsten

De opbrengsten kunnen als volgt worden uitgesplitst naar opbrengstcategorieën:

(in miljoenen euro's)	2015	2014
Reizigersvervoer	4.241	3.410
Stationsontwikkeling en -exploitatie	543	558
Overige activiteiten	29	53
Intra groep eliminaties	-57	-88
Totaal omzet	4.756	3.933
Overige opbrengsten	217	211
Totaal opbrengsten	4.973	4.144

Onder omzet stationsontwikkeling en -exploitatie is een bedrag begrepen van € 48 miljoen (2014: € 68 miljoen) met betrekking tot ontwikkelactiviteiten.

2. Kosten personeel

(in miljoenen euro's)	2015	2014
Lonen en salarissen	1.409	1.152
Premies sociale verzekeringen	175	166
Pensioenlasten toegezegde-bijdrageregelingen	52	41
Pensioenlasten toegezegde-pensioenregelingen	44	16
Overige personeelskosten	69	71
Inhuur personeel	124	100
Totaal	1.873	1.546

De gemiddelde personeelsbezetting: (in fte)	2015	2014
Reizigersvervoer	23.711	21.464
Stationsontwikkeling en -exploitatie	3.267	3.412
Overige activiteiten	1.770	491
Totaal	28.748	25.367

De stijging van de gemiddelde personeelsbezetting van Overige activiteiten is mede het gevolg van centralisatie van een aantal ondersteunende diensten. De stijging met betrekking tot Reizigersvervoer is met name het gevolg van de ScotRail concessie die in 2015 is gestart.

Beloningen van bestuurders

De beloning wordt vastgesteld door de raad van commissarissen op voorstel van de remuneratiecommissie. De remuneratiecommissie bestaat uit mevrouw T.M. Lodder (voorzitter tot 3 juli 2015), de heer P. Rosenmöller (voorzitter per 3 juli 2015) en mevrouw I. Jankovich. Besproken zijn onder meer het beloningsbeleid, de targets voor de ExCo (statutaire en niet-statutaire posities) en de uitgangspunten van het beloningsbeleid voor het management (boven-cao).

Elementen van de beloning en de verhouding tussen de elementen

De beloning van de raad van bestuur bestaat uit een vast inkomen met secundaire arbeidsvoorwaarden (onkostenvergoeding, leaseauto, pensioen) en een variabel inkomen korte termijn.

Hoogte van de beloning in relatie tot de externe beloningsmarkt

De totale beloning wordt op basis van het beloningsbeleid gebaseerd op een gewogen combinatie van de beloningsverhoudingen in twee externe Nederlandse referentiemarkten, t.w. 'publiek en semi-publiek' en 'privaat'. Op basis van de medianen uit deze markten wordt een gewogen mediaan vastgesteld in de verhouding 60 'publiek en semi-publiek': 40 'privaat'. Ten aanzien van de peergroup 'publiek en semi-pu-

bliek' is een groep samengesteld van organisaties die qua aard, omvang, complexiteit en impact zoveel mogelijk van vergelijkbare orde zijn als NS. Deze semi-publieke groep bestaat uit AMC, Belastingdienst, Connexion, GVB, Havenbedrijf Rotterdam, Ministerie van I&M, ProRail en Vitens. Er wordt gekeken naar de 'total cash' beloning van de topbestuurders van deze organisaties. Voor de private markt wordt gekeken naar het beloningsniveau van Nederlandse bestuurdersfuncties met vergelijkbaar functieniveau. De bestuursfuncties bij NS worden hiertoe geanalyseerd met behulp van de functiewegingsmethodiek van Hay Group, een methodiek die binnen NS ook voor andere functies wordt gebruikt. Het referentie-inkomen van leden van de raad van bestuur ligt 20% onder het inkomen van de CEO.

Prestatiecriteria variabel beloningsdeel

Het variabele inkomen is gericht op de realisatie van uitdagende doelstellingen binnen één boekjaar en bedraagt op basis van het geldende beloningsbeleid maximaal 20% van het vaste inkomen.

Het variabele deel is opgebouwd uit 2 categorieën, te weten het reizigersbelang en het bedrijfseconomische belang. In de onderlinge weging tussen de categorieën wordt een ratio 75:25 gehanteerd. Het behalen van het gebudgetteerde bedrijfsresultaat voor interest en belastingen ("EBIT") wordt gehanteerd als bedrijfseconomische doelstelling. De categorie reizigersbelang legt een nadrukkelijke link naar de maatschappelijk belangrijke "openbaar vervoer" functie. De doelstellingen hebben betrekking op algemeen klantoordeel, reizigerspunctualiteit, veiligheid en reputatie. Beide categorieën kennen meetbare prestatiecriteria, waarvoor targets worden afgesproken die over een tijdvak van één jaar worden gemeten en beoordeeld. Er kan slechts aanspraak worden gemaakt op variabele beloning indien minstens 90% van de gebudgetteerde bedrijfseconomische doelstelling wordt gerealiseerd én minstens 90% van het gewogen gemiddelde van de resultaten op het gebied van algemeen klantoordeel, reizigerspunctualiteit, veiligheid en reputatie. Voorts wordt slechts variabele beloning uitgedeerd indien op het gebied van algemeen klantoordeel en reizigerspunctualiteit minstens de bodemwaarden, zoals opgenomen in de HRN-concessie, worden gerealiseerd. In 2015 is in het kader van de uitvoering van de motie Merkies-Bashir, over het niet

uitkeren van een bonus in geval van boete door de concessieverlener, afgesproken geen variabele beloning toe te kennen voor de HRN-gerelateerde indicatoren (klantoordeel en reizigerspunctualiteit), indien op basis van één of beide indicatoren een boete wordt uitgedeerd.

De raad van commissarissen heeft vastgesteld dat de bedrijfseconomische doelstelling zoals vooraf met de raad van bestuur overeengekomen over 2015 is behaald. Van de doelstelling in de categorie reizigersbelang is alleen veiligheid gehaald. Hoewel de doelstelling m.b.t. klantoordeel, reizigerspunctualiteit en reputatie niet zijn gehaald, overstijgt het gewogen gemiddelde wel de drempelwaarde van 90%. De heer Van Boxtel en de heer Robbe hebben expliciet aangegeven af te zien van een variabele beloning over 2015.

In het beloningsbeleid is een claw-back clause opgenomen. De raad van commissarissen beschikt te allen tijde over zijn discretionaire bevoegdheid tot het vaststellen van het variabel inkomen. De raad van commissarissen is in overleg met de raad van bestuur een proces gestart om voor hen, binnen het beloningsbeleid, af te zien van variabel inkomen. Het komend jaar zal dit nader worden uitgewerkt.

Pensioenregeling

De leden van de raad van bestuur nemen deel aan de pensioenregeling van het bedrijfstakpensioenfonds (Spoorwegpensioenfonds).

Arbeidsovereenkomsten

De heer R.H.L.M. van Boxtel is met ingang van 1 augustus 2015 tot CEO van NS benoemd voor een periode van 1 jaar. In de met hem gesloten arbeidsovereenkomst heeft de raad van commissarissen de corporate governance code gevolgd. De heer Van Boxtel heeft expliciet afgezien van een variabele beloning.

De heer E.M. Robbe is met ingang van 1 januari 2011 voor een periode van 4 jaar benoemd als lid van de raad van bestuur. De aandeelhouder heeft hem per 1 januari 2015 voor nogmaals 4 jaar herbenoemd. Ook in zijn arbeidsovereenkomst zijn de hierboven genoemde corporate governance-uitgangspunten opgenomen. Met terugwerkende kracht tot 1 januari 2014 is de maximale variabele beloning van de heer Robbe teruggebracht

van 40% naar 20% van het vaste salaris. Het vaste salaris wordt per diezelfde datum met 5% verhoogd en is voor 2015 als nabetaling vast salaris 2014 verantwoord. Tevens is een compensatie verstrekt voor het gemis aan pensioenopbouw over de nabetaling ad. € 4.497. Door de genoemde wijzigingen worden de arbeidsvoorwaarden van de heer Robbe, met instemming van de aandeelhouder, binnen de kaders van het thans

geldende beloningsbeleid gebracht.

Bezoldiging raad van bestuur

De specificatie van de brutobeloningsbedragen per lid van de raad van bestuur die voor rekening van de vennootschap komen, zijn:

In euro's	2015	2014
R.H.L.M. van Boxtel^a		
Vast salaris	179.167	-
Variabele beloning	-	-
Alternatief voor aftopping pensioenopbouw	16.500	-
Diverse vergoedingen	2.475	-
Pensioenlasten	2.354	-
	200.496	-
E.M. Robbe		
Vast salaris	414.914	392.538
Variabele beloning	-	72.129
Alternatief voor aftopping pensioenopbouw	61.408	-
Diverse vergoedingen	9.664	7.076
Pensioenlasten	5.649	20.471
Nabetaling vast salaris 2014	19.627	-
Extra toelage voor pensioenopbouw 2014	4.497	-
	515.759	492.214
T.H. Huges^b		
Vast salaris	215.000	430.000
Variabele beloning	-	75.250
Alternatief voor aftopping pensioenopbouw	23.100	-
Diverse vergoedingen	13.619	26.843
Pensioenlasten	2.824	22.494
Beëindigingsvergoeding (na terugbetaling variabele beloning 2014 en exclusief vergoeding juridische kosten)	175.583	-
	430.126	554.587
M.W.L. van Vroonhoven^c		
Vast salaris	-	98.135
Variabele beloning	-	-
Alternatief voor aftopping pensioenopbouw	-	-
Diverse vergoedingen	-	2.938
Pensioenlasten	-	5.118
	-	106.191
Totaal	1.146.381	1.152.992

ad a 1 augustus tot en met 31 december 2015

ad b tot en met 30 juni 2015

ad c tot en met 31 maart 2014

Interne salarisverhouding

Het totale inkomen van de medewerker met het hoogste vaste salaris, de CEO, is 9 maal de mediaan van de salarissen van alle NS-werknemers in Nederland.

Pensioen

Leden van de raad van bestuur nemen deel aan de NS-pensioenregeling. Op basis van de wetgeving is per 1 januari 2015 het opbouwpercentage ouderdomspensioen verlaagd (1,875%) en de pensioenopbouw op een salaris van € 100.000 afgetopt. NS en vakbonden zijn overeengekomen om als alternatief voor de aftopping van de pensioenopbouw een bruto bijdrage naast het salaris uit te keren. NS kent aan alle huidige en nieuwe medewerkers een bruto bijdrage toe van 12% van het deel van het salaris boven € 100.000. Voor medewerkers van 46 jaar en ouder geldt een overgangsmaatregel. Zij ontvangen aanvullend een leeftijdsafhankelijke bijdrage gebaseerd op het deel van het salaris boven € 100.000. Dit percentage wordt eenmalig vastgesteld. Leden van de raad van bestuur ontvangen een bijdrage gelijk aan bovenstaande regeling voor NS-medewerkers.

Het werkgeversdeel van de pensioenlasten bedraagt voor de gehele raad van bestuur in 2015 € 10.827 (2014: € 48.082). Het werkgeversdeel van de pensioenlasten is 2/3 deel van de totale pensioenlasten. Daarnaast heeft NS een bedrag van € 101.885 vergoed aan de raad van bestuur voor de compensatie van beperking van pensioenopbouw boven het pensioengevend inkomen van € 100.000.

Leaseauto's

Conform de leaseautoregeling van NS hebben de leden van de raad van bestuur recht op een leaseauto. In de regeling bestaat de mogelijkheid om af te zien van een leaseauto, tegen bruto uitbetaling van het leasebedrag. De heer Van Boxtel

heeft een halve maand gebruik gemaakt van deze regeling en ontving overeenkomstig de regeling een bedrag van € 655 bruto. Omdat hij per half augustus gebruik maakt van de auto met chauffeur heeft hij afgezien van de maandelijkse vergoeding. In de regeling is tevens de mogelijkheid opgenomen om te kiezen voor een goedkopere leaseauto, met bruto uitbetaling van het verschil tussen de feitelijke leasekosten en het maximaal toegestaan leasebedrag. De heer Robbe maakt gebruik van deze optie. Hij heeft een leaseauto en ontvangt daarnaast een bedrag van € 441 bruto per maand.

Beëindiging dienstverband van de heer Huges

De heer Huges is rechtsgeldig ontslagen per 10 juli 2015. Tot aan zijn ontslagdatum ontving de heer Huges een vergoeding voor de ziektekostenverzekering ad. € 3.575 en een bruto leasevergoeding ad. € 7.860. De heer Huges heeft zijn salaris over de hele maand juli 2015 ontvangen, plus een bedrag dat gelijk is aan zijn salaris gedurende de opzegtermijn van zes maanden. De heer Huges heeft afgezien van de ontslagvergoeding ter hoogte van een jaarsalaris, waarop hij volgens de arbeidsovereenkomst aanspraak had kunnen maken. De heer Huges heeft zijn variabele beloning van € 75.250 over 2014 vrijwillig terugbetaald. Per saldo betekent dit dat NS aan de heer Huges ter zake van de afrekening van zijn dienstverband een bedrag van € 175.583 heeft betaald. Daarnaast ontving de heer Huges een vergoeding voor kosten die zien op zijn juridische bijstand ter zake van de beëindiging van zijn arbeidsovereenkomst ad. € 65.000.

Beloning Executive Committee

De specificatie van de brutobeloningsbedragen voor de totale Executive Committee (exclusief de leden van de raad van bestuur) die in 2015 voor rekening van de vennootschap komen, zijn:

In euro's

2015

Beloning overig Executive Committee^a

Vast en variabele beloningen ^b	1.994.323
Pensioenlasten	33.894
Beëindigingsvergoeding (exclusief vergoeding juridische kosten) ^c	249.802
Totaal	2.278.019

ad a De Executive Committee is in 2015 voor het eerst een geheel jaar actief geweest.

ad b Inclusief vaste toelages en de compensatie voor beperking van pensioenopbouw boven het pensioengevend inkomen van € 100.000. De raad van bestuur heeft, gelet op de prestaties en omstandigheden van het afgelopen jaar, besloten aan de leden van de Executive Committee over 2015 geen variabele beloning uit te keren.

ad c In onderling overleg zijn met een exco lid afspraken gemaakt over beëindiging van zijn dienstverband. In dit verband is een beëindigingsvergoeding van € 249.802 overeengekomen, alsmede een additionele vergoeding voor juridische kosten tot een maximum van € 75.000.

Beloning commissarissen

De ten laste van de vennootschap komende beloning van de commissarissen over 2015 bedraagt in totaal € 188.965. In 2014 bedroeg de ten laste van de vennootschap gekomen

beloning van commissarissen van het concern € 204.560. De beloning bestaat uit een vast honorarium en een vergoeding voor deelname aan een of meer commissies. De specificatie van de bedragen per commissaris is als volgt:

In euro's	2015	2014
T.M. Lodder Voorzitter RvC, lid remuneratie- en nominatiecommissies	39.916	39.258
G. van de Aast (per 4 maart 2014) Vice voorzitter RvC, lid auditcommissie	32.519	24.821
J.J.M. Kremers Voorzitter auditcommissie	34.900	34.051
I.M.G. Jankovich Lid remuneratie- en nominatiecommissies	29.900	29.900
P. Rosenmöller Voorzitter remuneratie- en nominatiecommissies	32.804	29.900
C.J. van den Driest (tot 24 juni 2015)	18.926	39.700
F.J.G.M. Cremers (tot 5 maart 2014)	-	6.930
Totaal	188.965	204.560

Er zijn geen leningen, voorschotten of garantstellingen ten behoeve van leden van de raad van bestuur of commissarissen verstrekt door de vennootschap.

kend aan leden van de raad van bestuur, commissarissen of personeelsleden om aandelen in de vennootschap te nemen of te verkrijgen.

Alle aandelen van NV Nederlandse Spoorwegen zijn in handen van de Staat der Nederlanden. Er zijn geen rechten toege-

3. Afschrijvingskosten en bijzondere waardeverminderingen

(in miljoenen euro's)	2015	2014
Afschrijvingskosten Materiële vaste activa	286	306
Afschrijvingskosten Vastgoedobjecten	8	7
Afschrijvingskosten Immateriële vaste activa	36	19
Totaal afschrijvingskosten	330	332
Bijzondere waardeverminderingen en terugneming Materiële vaste activa	-2	-2
Bijzondere waardeverminderingen Vastgoedobjecten	2	2
Bijzondere waardeverminderingen Immateriële vaste activa	-	-
Totaal bijzondere waardeverminderingen	-	-
Totaal	330	332

4. Verbruik grond- en hulpstoffen en voorraden

(in miljoenen euro's)	2015	2014
Materiaalverbruik	303	270
Energieverbruik	201	203
Totaal	504	473

5. Geactiveerde productie eigen bedrijf

De geactiveerde productie eigen bedrijf bevat de direct toerekenbare personeelskosten en kosten voor materialen die gebruikt zijn bij de constructie van activa voor eigen gebruik. Dit heeft met name betrekking op de revisie van treinen.

6. Kosten van uitbesteed werk en andere externe kosten

(in miljoenen euro's)	2015	2014
Kosten van uitbesteed werk	72	94
Schoonmaakkosten	82	73
Onderhoudswerkzaamheden	161	110
Automatiseringskosten	166	173
Totaal	481	450

7. Infraheffing en concessievergoeding

(in miljoenen euro's)	2015	2014
Nederlandse treinconcessies	375	394
Engelse treinconcessies	443	357
Duitse treinconcessies	34	28
Totaal	852	779

8. Overige bedrijfslasten

Tot de overige bedrijfslasten behoren onder meer verzekeringen, kosten van huisvesting en inventaris, honoraria controlerend accountant, publiciteitskosten, huur- en leasekosten bedrijfsmiddelen en dotaties aan voorzieningen. De sterke stijging van de overige bedrijfslasten wordt met name veroorzaakt door éénmalige baten in 2014 als gevolg van mutaties aan voorzieningen én de start van de ScotRail concessie in de loop van 2015.

Honoraria controlerend accountant

(in miljoenen euro's)	2015	2014
Wettelijke controles	1,7	1,3
Andere assuranceopdrachten	0,4	0,1
Belastingadviesdiensten	-	-
Overige dienstverlening	-	-
Totaal	2,1	1,4

De honoraria controlerend accountant bevat de honoraria van zowel de diensten in Nederland als die van het buitenlandse netwerk.

9. Nettofinancieringsresultaat

(in miljoenen euro's)

	2015	2014
Opgenomen in de winst-en-verliesrekening		
Rentebaten uit voor verkoop beschikbare financiële activa	2	2
Rentebaten uit deposito's en tegoeden bij banken	2	2
Rentebaten uit overige beleggingen	6	12
Financieringsbaten	10	16
Rentelasten uit tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerde financiële verplichtingen	-23	-20
Rentelasten uit renteswaps ten behoeve van kasstroomafdekkingen	-15	-13
Financieringsvoordelen	3	2
Koersverschillen	2	-1
Rentelasten als gevolg van oprenting voorzieningen	-	-19
Financieringslasten	-33	-51
Nettofinancieringsresultaat opgenomen in de winst-en-verliesrekening	-23	-35

10. Winstbelasting

(in miljoenen euro's)

	2015	2014
Opgenomen in de winst-en-verliesrekening		
Acute belastingen	-17	2
Latente belastingen	-9	-108
Totaal winstbelastingen	-26	-106
Aansluiting met het effectieve belastingtarief		
Resultaat voor belasting	144	286
Belasting naar de winst volgens Nederlands belastingtarief vennootschapsbelasting (2015 en 2014: 25%)	-36	-72
Niet-aftrekbare kosten	-1	-1
Overige permanente verschillen	16	9
Effect van het belastingtarief in buitenlandse jurisdicties (ander tarief)	16	14
Herziening waardering belastingposities	-	-10
Effect van het niet waarderen van uitgestelde belastingvorderingen	-23	-50
Afwikkeling voorgaande jaren	2	4
Totaal winstbelastingen	-26	-106
Winstbelasting op baten en lasten in het totaalresultaat	-3	2

De vennootschapsbelasting is berekend op basis van de geldende belastingtarieven in Nederland, Engeland, Ierland, België, Duitsland, Frankrijk en de Scandinavische landen, rekening houdend met de fiscale bepalingen die permanente verschillen geven tussen de bedrijfseconomische en de fiscale resultaatbepaling. De fiscale bepalingen omvatten onder andere de deelnemingsvrijstelling en de beperking van aftrekbare kosten.

De effectieve belastingdruk over het resultaat voor vennootschapsbelasting bedraagt 18% (2014: 37%).

Over de fiscale aangiften tot en met 2012 bestaat overeenstemming met de Belastingdienst. Over de daarop volgende jaren is nog geen definitieve aanslag ontvangen. In de jaarrekeningen van voorgaande jaren en in dit jaar is de belasting verantwoord op basis van de ingediende aangiften en de daarin gehanteerde uitgangspunten.

Toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december 2015 NV Nederlandse Spoorwegen

11. Materiële vaste activa

(In miljoenen euro's)

2014	Terreinen	Bedrijfs- gebouwen	Overige vaste installaties	Rollend materieel	Onder- delen	Apparatuur en bedrijfs- materieel	Werken en materieel in constructie	Totaal
Samenstelling 1 januari 2014								
Aanschaffingsprijs	129	544	162	5.958	96	637	165	7.691
Gecumuleerde afschrijvingen en waardeverminderingen	29	237	119	3.639	63	489	-	4.576
Boekwaarde per 1 januari 2014	100	307	43	2.319	33	148	165	3.115
Mutaties in 2014								
Investeringsen							382	382
Activeringen	2	16	11	74	-	32	-135	-
Afschrijvingen	-2	-19	-10	-229	-3	-43	-	-306
Koersverschillen	-	1	-	1	-	1	-	3
Desinvesteringsen	-2	-2	-3	-5	-	-3	-4	-19
Bijzondere waardeverminderingen	-	-1	-	-	-	-	-	-1
Terugneming bijzondere waardeverminderingen	-	-	-	3	-	-	-	3
Overige mutaties	-	-1	-	3	-	-19	-3	-20
Totaal mutaties boekjaar	-2	-6	-2	-153	-3	-32	240	42
Samenstelling 31 december 2014								
Aanschaffingsprijs	129	557	170	5.966	96	604	405	7.927
Gecumuleerde afschrijvingen en waardeverminderingen	31	256	129	3.800	66	488	-	4.770
Boekwaarde per 31 december 2014	98	301	41	2.166	30	116	405	3.157
2015	Terreinen	Bedrijfs- gebouwen	Overige vaste installaties	Rollend materieel	Onder- delen	Apparatuur en bedrijfs- materieel	Werken en materieel in constructie	Totaal
Mutaties in 2015								
Investeringsen							463	463
Activeringen	2	133	7	155	1	52	-351	-1
Afschrijvingen	-1	-21	-8	-224	-3	-29	-	-286
Koersverschillen	-	1	-	1	-	-	-	2
Desinvesteringsen	-2	-	-	1	-	-4	-	-5
Bijzondere waardeverminderingen	-	-	-1	-	-	-1	-	-2
Terugneming bijzondere waardeverminderingen	-	-	-	2	-	-	-	2
Overige mutaties	-	-	-7	2	-	-26	-3	-34
Totaal mutaties boekjaar	-1	113	-9	-63	-2	-8	109	139
Samenstelling 31 december 2015								
Aanschaffingsprijs	125	688	144	5.860	97	526	514	7.954
Gecumuleerde afschrijvingen en waardeverminderingen	28	274	112	3.757	69	418	-	4.658
Boekwaarde per 31 december 2015	97	414	32	2.103	28	108	514	3.296

De overige mutaties zijn voornamelijk het gevolg van herziene inschatting van classificatie tussen materiële en immateriële vaste activa en hebben betrekking op software.

Per 1 januari 2015 heeft een schattingswijziging plaatsgevonden, waarbij de afschrijvingstermijnen van revisies van een deel van het rollend materieel is verlengd. Dit heeft geleid tot

een verlaging van de afschrijvingslast in 2015 met €9 miljoen.

Een deel van de treinen die op de balans zijn opgenomen, maakt deel uit van in het verleden afgesloten crossborder-leasetransacties. De boekwaarde van het rollend materieel dat ultimo 2015 in crossborder leases is ondergebracht bedraagt € 112 miljoen (2014: € 120 miljoen).

Ten behoeve van Eurofima-leningen welke geen onderdeel uitmaken van de crossborder-leasefinanciering(en) zijn zekerheden verstrekt in de vorm van een pandrecht op rollend materieel (zie ook noot 29). De boekwaarde hiervan is € 274 miljoen (2014: € 317 miljoen).

Daarnaast zijn voor een bedrag van € 83 miljoen (2014: € 104 miljoen) zekerheden gesteld met betrekking tot (geleaste) activa. Verdere toelichting is opgenomen onder de paragraaf Financieel Risicobeheer (zie noot 29).

Werken en materieel in constructie bestaan voornamelijk uit investeringen in treinen en gebouwen.

Bijzondere waardevermindering en terugnemning

De berekeningen die leiden tot bijzondere waardeverminderingen en terugnemingen hiervan zijn gebaseerd op een gewogen gemiddelde disconteringsvoet voor belastingen die ligt tussen 5,5% en 7% (2014: tussen 5% en 7%).

12. Vastgoedobjecten

(in miljoenen euro's)

2014

Totaal vastgoed

Samenstelling 1 januari 2014

Aanschaffingsprijs	257
Gecumuleerde afschrijvingen en waardeverminderingen	-88
Boekwaarde per 1 januari 2014	169

Mutaties in 2014

Investerings	35
Afschrijvingen	-7
Desinvesteringen	-
Bijzondere waardeverminderingen	-2
Terugneming bijzondere waardeverminderingen	-
Overige mutaties	1
Totaal mutaties boekjaar	27

Samenstelling 31 december 2014

Aanschaffingsprijs	292
Gecumuleerde afschrijvingen en waardeverminderingen	-96
Boekwaarde per 31 december 2014	196

2015

Totaal vastgoed

Mutaties in 2015

Investerings	8
Afschrijvingen	-8
Desinvesteringen	-2
Bijzondere waardeverminderingen	-
Terugneming bijzondere waardeverminderingen	-
Overige mutaties	-
Totaal mutaties boekjaar	-2

Samenstelling 31 december 2015

Aanschaffingsprijs	295
Gecumuleerde afschrijvingen en waardeverminderingen	-101
Boekwaarde per 31 december 2015	194

De reële waarde van vastgoedobjecten bedraagt per 31 december 2015 € 0,5 miljard (31 december 2014: € 0,5 miljard). Deze waarde is op onafhankelijke, professionele wijze bepaald met inschakeling van erkende deskundigen. Hierbij is rekening gehouden met de lopende huurovereenkomsten die de Groep op zakelijke, objectieve grondslag heeft gesloten en die vergelijkbaar zijn met die voor vergelijkbaar vastgoed op dezelfde locatie. De reële waardebepaling van de vastgoedportefeuille is gebaseerd op een disconteringsvoet van 10% (2014: 10%). Wanneer de disconteringsvoet gehanteerd voor de waardering van de vastgoedportefeuille per 31 december

2015 100 basispunten hoger is dan de huidige discontering dan zou de waarde dalen met 10% (2014 10%).

De vastgoedobjecten bestaan uit een aantal bedrijfspanden die aan derden zijn verhuurd. De huurovereenkomsten bevatten doorgaans een periode van enkele jaren waarin opzegging niet mogelijk is. Daarna wordt met de huurder over verlenging onderhandeld. Er worden geen voorwaardelijke huurbedragen in rekening gebracht.

De directe verhuuropbrengsten bedragen € 55 miljoen (2014: € 60 miljoen). De directe verhuurkosten betreffen onder-

houdskosten, onroerendzaaklasten en directe beheerkosten voor in totaal € 16 miljoen (2014: € 16 miljoen).

13. Immateriële vaste activa

(In miljoenen euro's)

2014

	Goodwill	Software en concessies	Totaal
Samenstelling 1 januari 2014			
Aanschaffingsprijs	37	112	149
Gecumuleerde afschrijvingen en waardeverminderingen	5	19	24
Boekwaarde per 1 januari 2014	32	93	125
Mutaties in 2014			
Investerings	-	44	44
Afschrijvingen	-	-19	-19
Desinvesterings	-	-	-
Bijzondere waardeverminderingen	-	-	-
Terugneming bijzondere waardeverminderingen	-	-	-
Overige mutaties	-	24	24
Totaal mutaties boekjaar	-	49	49
Samenstelling 31 december 2014			
Aanschaffingsprijs	37	209	246
Gecumuleerde afschrijvingen en waardeverminderingen	5	67	72
Boekwaarde per 31 december 2014	32	142	174
2015			
Mutaties in 2015			
Investerings	-	65	65
Afschrijvingen	-	-36	-36
Desinvesterings	-	-	-
Bijzondere waardeverminderingen	-	-	-
Terugneming bijzondere waardeverminderingen	-	-	-
Overige mutaties	1	21	22
Totaal mutaties boekjaar	1	50	51
Samenstelling 31 december 2015			
Aanschaffingsprijs	38	361	399
Gecumuleerde afschrijvingen en waardeverminderingen	5	169	174
Boekwaarde per 31 december 2015	33	192	225

De goodwill ultimo boekjaar heeft volledig betrekking op het segment Reizigersvervoer.

De overige mutaties zijn voornamelijk het gevolg van herziene inschatting van classificatie van materiële en immateriële vaste activa en hebben betrekking op software.

De kasstromen die gebruikt zijn voor de vaststelling van bijzondere waardeverminderingen zijn gebaseerd op de door de

desbetreffende eenheid opgestelde businessplannen voor een periode van minimaal 5 jaar. Per kasstroomgenererende eenheid is een gewogen gemiddelde disconteringsvoet vastgesteld overeenkomstig met die van vergelijkbare bedrijven. De berekeningen die leiden tot bijzondere waardeverminderingen en terugnemingen hiervan zijn gebaseerd op een gewogen gemiddelde disconteringsvoet na belastingen die ligt tussen 5,5% en 7% (2014: tussen 5% en 7%).

14. Investerings verwerkt volgens de 'equity'-methode

De financiële gegevens van de investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode met een boekwaarde van € 183 miljoen (2014: € 185 miljoen) zijn als volgt:

(in miljoenen euro's)

2014

Naam entiteit	Merseyrail Ltd	Northern Rail Ltd	Vastgoed fondsen	Trans Link Systems BV	Overige joint ventures	Totaal joint ventures	Overige deelnemingen	Totaal
Procentueel Belang	50%	50%	53%	68,75%				
Flottende activa	32	94	30	227	5		41	
<i>waarvan Geldmiddelen en kasequivalenten</i>	22	43	20	207	-		27	
Vaste activa	13	15	264	18	2		41	
Kortlopende verplichtingen	38	97	14	195	4		26	
<i>waarvan kortlopende financiële verplichtingen</i>	-	9	-	-	-		3	
Langlopende verplichtingen	7	17	-	15	-		14	
<i>waarvan langlopende financiële verplichtingen</i>	-	10	-	-	-		-	
Netto vermogen (op basis van 100%)	-	-5	280	35	3		42	
Boekwaarde investeringen verwerkt volgens 'equity'-methode	-	-3	148	24	2	171	14	185
Omzet	187	705	45	81	27		88	
Afschrijvingskosten en bijzondere waardeverminderingen	2	5	17	5	-		6	
Resultaat uit bedrijfsactiviteiten	23	22	16	15	4		5	
Financieringsbaten	-	-	-	-	-		-	
Financieringslasten	-	1	-	-	-		-	
Winstbelasting	6	4	-	-	-		2	
Winst over de verslagperiode	17	17	16	15	4		4	
Totaalresultaat over de verslagperiode	17	16	16	15	4		3	
Aandeel in resultaat investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode	8	9	9	11	2	39	1	40
Aandeel in overig totaalresultaat	-	-1	-	-	-	-1	-	-1
Aandeel in totaalresultaat investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode	8	8	9	11	2	38	1	39
Ontvangen dividend	9	11	20	7	2	49	1	50

vervolg op de volgende pagina

(in miljoenen euro's)

2015

Naam entiteit	Merseyrail Ltd	Northern Rail Ltd	Vastgoed fondsen	Trans Link Systems BV	Overige joint ventures	Totaal joint ventures	Overige deelnemingen	Totaal
Procentueel Belang	50%	50%	53%	0%				
Vlottende activa	54	124	65	-	3		38	
<i>waarvan Geldmiddelen en kasequivalenten</i>	39	61	51	-	0		18	
Vaste activa	12	13	245	-	2		17	
Kortlopende verplichtingen	56	123	15	-	2		16	
<i>waarvan kortlopende financiële verplichtingen</i>	-	2	-	-	-		2	
Langlopende verplichtingen	1	3	-	-	-		15	
<i>waarvan langlopende financiële verplichtingen</i>	1	0	-	-	-		-	
Netto vermogen (op basis van 100%)	8	12	296	-	3		22	
Boekwaarde investeringen verwerkt volgens 'equity'-methode	4	6	157	-	1	168	15	183
Omzet	212	777	41	61	29		87	
Afschrijvingskosten en bijzondere waardeverminderingen	2	6	-	4	1		5	
Resultaat uit bedrijfsactiviteiten	26	24	20	14	4		2	
Financieringsbaten	-	-	-	-	-		-	
Financieringslasten	-	1	-	-	-		-	
Winstbelasting	5	5	-	-	-		1	
Winst over de verslagperiode	21	19	20	14	4		1	
Totaalresultaat over de verslagperiode	29	33	20	14	4		1	
Aandeel in resultaat investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode	10	10	10	36	3	69	1	70
Aandeel in overig totaalresultaat	4	7	-	-	-	11	-	11
Aandeel in totaalresultaat investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode	14	17	10	36	3	80	1	81
Ontvangen dividend	10	8	8	18	3	47	-	47

Belangen in joint ventures

Merseyrail Services Holding Company Ltd en Northern Rail Holdings Ltd

De Merseyrail-concessie en de Northern Rail-concessie worden in 50/50 joint-arrangements uitgevoerd met Serco, een beursgenoteerde Britse onderneming. NS en Serco hebben gezamenlijke zeggenschap en elk een 50% financieel belang in de holding entiteiten. De concessies zijn ondergebracht in zelfstandige entiteiten, waarin de holding een 100% belang heeft. De resultaten van de holdings worden 50/50 uitgekeerd aan NS en Serco.

Vastgoedfondsen

De Groep heeft direct en indirect belangen in de volgende commanditaire vennootschappen:

	Percentage	Statutaire
	Deelname	zetel
Stationslocaties OG CV	55,8	Utrecht
Basisfondsen Stationslocaties CV	50,9	Utrecht

Door de participanten van de CV's is een gemeenschappelijk participatievermogen bijeengebracht dat voor gezamenlijke rekening en risico is belegd in vastgoedobjecten. De Groep is tevens beherend vennoot en belegt en beheert het vermogen voor rekening en risico van de vennoten, waarbij de beherend vennoot hoofdelijk aansprakelijk is voor de schulden van de commanditaire vennoot. De belangen in de vastgoedfondsen worden aangemerkt als joint ventures.

Ten aanzien van de investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode zijn er geen materiële voorwaardelijke activa en/of verplichtingen. Ten aanzien van de waardering van de belangen in joint ventures zijn er geen significante schattingen en beoordelingen.

Een volledige lijst van groepsmaatschappijen, geassocieerde deelnemingen en joint ventures in overeenstemming met de volgens de artikelen 2:379 en 2:414 BW vereiste vermeldingen is neergelegd op het kantoor van het Handelsregister te Utrecht.

15. Overige financiële vaste activa, inclusief beleggingen

(in miljoenen euro's)	31 december 2015	31 december 2014
Tot de vaste activa behorende overige financiële activa		
Voor verkoop beschikbare financiële activa	132	151
Leningen en vorderingen	149	26
Tot einde looptijd aangehouden financiële activa	1	1
Financiële leases	32	24
Overige financiële vaste activa	26	24
Totaal	340	226
Tot de vlottende activa behorende overige financiële activa		
Deposito's	270	223
Totaal	270	223

Deposito's en obligaties (opgenomen in 'voor verkoop beschikbare financiële activa') zijn onder meer bestemd voor betaling van de aangegane investeringsverplichtingen van circa € 838 miljoen (2014: 680 miljoen), aflossing en rentebetaling van de leningen, langlopende voorzieningen en verplichtingen.

Onder de leningen en vorderingen is een verstrekte lening aan HTM Personenvervoer N.V. in de vorm van cumulatief prefe-

rente aandelen opgenomen. Het verstrekte bedrag van € 30 miljoen is onderverdeeld in reële waarde van een lening (€ 26 miljoen) en reële waarde van een optie van € 4 miljoen. De waarde van de optie is gebaseerd op het cumulatieve marktconforme rendement (4%) dat NS moet terugbetalen op het moment dat zij besluit om tussentijds de leenovereenkomst te beëindigen. Tot op het moment van uitoefening zal de vervolgwaardering van zowel de lening als de optie onge-

wijzigd blijven. De optie wordt gezien de looptijd beschouwd als langlopend. Per 1 januari 2017 zullen, indien geen gebruik wordt gemaakt van de opties, de cumulatief preferente aandelen worden omgezet naar gewone aandelen met winstge-rechtigheid onder betaling van een aanvullende storting van € 15 miljoen.

Onder de leningen en vorderingen is het langlopende deel van de vordering (€ 118 miljoen) op het Spoorwegpensioenfonds

opgenomen, voortvloeiend uit een nieuwe overeenkomst tus-sen het Spoorwegpensioenfonds en NS zoals beschreven in noot 23 Personeelsbeloningen. Deze vordering zal naar ver-wachting eind 2017 volledig zijn ontvangen.

Het met de overige beleggingen samenhangende krediet-, va-luta- en renterisico van de Groep wordt nader toegelicht in noot 29.

16. Latente belastingvorderingen en -verplichtingen

(in miljoenen euro's)

	Netto balans per 1 januari 2014	verwerkt in winst-en- verlies- rekening	verwerkt in overig totaal- resultaat	overige mutaties	Netto posities	Latente belasting vordering	Latente belasting verplicht- ingen
Posities per 31 december 2014							
Materiële vaste activa	-28	-133	-	69	-92	63	155
Immateriële vaste activa	-4	-	-	-	-4	-	4
Financiële vaste activa	-8	-	-	-	-8	-	8
Vorderingen	63	-31	-	-1	31	31	-
Voorzieningen	40	-49	-	10	1	1	-
Aan komende jaren toe te rekenen baten	37	-	1	-3	35	35	-
Leningen en overige financiële verplichtingen	14	-	-	-	14	14	-
Overige posten	-2	35	1	-35	-1	1	2
Verliescompensatie	115	70	-	-35	150	150	-
Latente belastingvorderingen (schulden)	227	-108	2	5	126	295	169

(in miljoenen euro's)

	Netto balans per 1 januari 2015	verwerkt in winst-en- verlies- rekening	verwerkt in overig totaal- resultaat	overige mutaties	Netto posities	Latente belasting vordering	Latente belasting verplicht- ingen
Posities per 31 december 2015							
Materiële vaste activa	-92	-8	-	-7	-107	38	147
Immateriële vaste activa	-4	-3	-	-	-7	-	7
Financiële vaste activa	-8	-3	-	-	-11	-	11
Vorderingen	31	-31	-	-	-	-	-
Voorzieningen	1	-1	-	-1	-1	-	-
Aan komende jaren toe te rekenen baten	35	38	-	-	73	73	-
Leningen en overige financiële verplichtingen	14	3	-4	-	13	13	-
Overige posten	-	-4	-	3	-2	2	3
Verliescompensatie	150	-	-	2	152	152	-
Latente belastingvorderingen (schulden)	126	-9	-4	-3	110	278	168

De overige mutaties zijn het gevolg van aanpassingen in de fiscale positie als gevolg van het indienen van de aangifte.

Netto operationele verliezen die aangemerkt worden als fis-cale verliezen volgens Nederlandse belastingwetten die door Nederlandse dochterondernemingen ontstaan kunnen in het

algemeen worden verrekend met toekomstige winsten gere-aaliseerd in de negen jaar na het jaar waarin het verlies is gele-den, en kan worden verrekend met de winst van het jaar voor-afgaand aan het verlies jaar. Voor de posities in buitenlandse ondernemingen gelden vergelijkbare regels.

Op 31 december 2015 heeft de Groep latente belastingvorderingen voor afwaarderingen ten bedrage van € 345 miljoen. Deze latente belastingvorderingen worden deels gedekt door latente belastingverplichtingen die in de referentieperiode tot en met 2024 tot belastbare winst leiden en geprognostiseerde winsten tot en met 2024 welke zijn gebaseerd op het Concernplan 2016 - 2020. Bij de prognoses is uitgegaan van de huidige samenstelling van de activiteiten van de Groep en met inachtneming van de HRN concessie die per 1 januari 2015 is ingegaan. De Groep beschikt daarenboven over tax planningmogelijkheden die indien nodig ten uitvoer zullen worden gebracht. Omdat de prognoses tot en met 2024 een inherente schattingsonzekerheid bevatten is als gevolg hiervan € 67 miljoen niet gewaardeerd. Hiervan is € 50 miljoen reeds afgewaardeerd in 2014. In 2015 is een additionele afwaardering van € 17 miljoen verantwoord. De netto latente belastingvorderingen bedragen dan € 278 miljoen.

Voor de Nederlandse vennootschapsbelasting geldt voor 2015 een tarief van 25% (2014: 25%). Voor de berekening van de uitgestelde belastingpositie van de Nederlandse entiteiten is uitgegaan van het geldende tarief van 25%. De Nederlandse belastingdienst voert momenteel onderzoek uit naar de fiscale behandeling van transacties met de Ierse dochter NS Financial Services.

Het onderzoek richt zich onder meer op de kwalificatie van de lease overeenkomsten die zijn aangegaan tussen NS en NS Financial Services en heeft betrekking op de jaren vanaf 2013. De gedragslijn van NS hierin sinds het afsluiten van de overeenkomsten is consistent. Een andersluidende kwalificatie van de lease overeenkomsten kan een materiële impact hebben op de belastinglast.

17. Voorraden

(in miljoenen euro's)	31 december 2015	31 december 2014
Onderhoudsmaterialen	110	96
Projecten in aanbouw onverkocht	17	14
Handelsgoederen	11	9
Totaal	138	119

In 2015 bedraagt de als last opgenomen vermindering van de voorraadwaarde tot netto-opbrengstwaarde € 6 miljoen (2014: € 5 miljoen). De cumulatieve waardevermindering, na onttrekkingen, bedraagt ultimo 2015 € 95 miljoen (2014: € 103 miljoen).

18. Debiteuren en overige vorderingen

(in miljoenen euro's)	31 december 2015	31 december 2014
Vorderingen op opdrachtgevers uit onderhanden projecten	1	6
Debiteuren	227	182
Nog te factureren opbrengsten	106	98
Overige belastingen en sociale lasten	33	25
Overige vorderingen	292	188
Totaal	659	499

Onder de debiteuren en overige vorderingen is een bedrag opgenomen van € 16 miljoen (2014: € 22 miljoen) met betrekking tot verbonden partijen.

Het met debiteuren en overige vorderingen (exclusief onderhanden projecten in opdracht van derden) samenhangende

kredietrisico alsmede de bijzondere waardeverminderingverliezen staan vermeld in noot 29.

Onder de overige vorderingen is het kortlopende deel van de vordering (€ 120 miljoen) op het Spoorwegpensioenfonds opgenomen.

Onderhanden werk

(in miljoenen euro's)	31 december 2015	31 december 2014
Kosten onderhanden projecten	22	17
Gerealiseerde winsten en verliezen	-2	-4
	20	13
Af: Gedecclareerde termijnen	23	7
	-3	6
Opgenomen onder:		
Vorderingen op opdrachtgevers uit onderhanden projecten	1	6
Vooruitontvangen bedragen onderhanden werken	-4	-

De crediteuren en overige schulden staan vermeld in noot 26.

19. Geldmiddelen en kasequivalenten

(in miljoenen euro's)	31 december 2015	31 december 2014
Kas- en banksaldi	671	774
Gebonden rekeningen	-	1
Totaal	671	775

20. Eigen vermogen

Voor het verloop van het eigen vermogen wordt verwezen naar pagina 128.

Zowel per 31 december 2015 als per 31 december 2014 bestond het maatschappelijk kapitaal uit 4 miljoen gewone aandelen met een nominale waarde van € 453,78 (oorspronkelijk NLG 1.000). Er zijn 2.230.738 geplaatste aandelen die geheel zijn volgestort. Alle geplaatste aandelen zijn in handen van de Staat der Nederlanden. De houders van aandelen zijn gerechtigd tot dividend zoals dit jaarlijks wordt gedeclareerd op basis van het besluit van de algemene vergadering van aandeelhouders

betreffende de resultaatbestemming. De aandeelhouders hebben het recht om per aandeel één stem uit te brengen tijdens vergaderingen van de vennootschap.

In de aandeelhoudersvergadering van 3 maart 2015 zijn de jaarrekening over 2014 en de winstbestemming vastgesteld. Overeenkomstig het voorstel is van de winst over de verslagperiode van € 180 miljoen een bedrag van € 132 miljoen toegevoegd aan de reserves en een bedrag van € 48 miljoen uitgekeerd als dividend.

Het verloop van de overige reserves is als volgt:

(in miljoenen euro's)	Reserve omrekenings verschillen	Afdekkings-reserve	Reële waarde reserve	Actuariële reserve	Herwaarderings reserve deelnemingen	Totaal overige reserves
Stand per 1 januari 2014	1	-28	-	2	11	-14
Niet-gerealiseerde resultaten	4	-11	-	2	-1	-6
Stand per 31 december 2014	5	-39	-	4	10	-20
Niet-gerealiseerde resultaten	3	-4	-	13	11	23
Stand per 31 december 2015	8	-43	-	17	21	3

Reserve omrekeningsverschillen

De reserve omrekeningsverschillen omvat alle koersverschillen op vreemde valuta die ontstaan door de omrekening van de jaarrekening van buitenlandse activiteiten, evenals door de omrekening van verplichtingen waarmee de netto-investering van de vennootschap in een buitenlandse groepsmaatschappij is afgedekt.

Afdekkingsreserve

De afdekkingsreserve bestaat uit de cumulatieve mutatie in de reële waarde van afdekkingsinstrumenten wanneer de afgedekte transactie nog niet heeft plaatsgevonden of de afgedekte positie nog niet is afgewikkeld.

Reële-waardereserve

De reële-waardereserve omvat de cumulatieve mutatie in de reële waarde van voor verkoop beschikbare beleggingen tot dat de belegging niet langer in de balans wordt opgenomen.

Actuariële reserve

De actuariële reserve heeft betrekking op de actuariële win-

sten en verliezen, bestaande uit het verschil tussen de werkelijke en de verwachte mutaties in de pensioenverplichtingen en beleggingsresultaten op pensioenactiva.

Herwaarderingsreserve deelnemingen

De herwaarderingsreserve deelnemingen omvat de cumulatieve niet gerealiseerde resultaten rechtstreeks verwerkt in het eigen vermogen van de investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode. De mutatie in 2015 heeft betrekking op door deze deelnemingen verwerkte mutaties in de afdekkingsreserve en actuariële reserve.

Algemene reserve

De verwerking in het eigen vermogen is na aftrek van belasting.

Dividend

De voorgestelde winstbestemming is opgenomen onder 'Overige gegevens' op pagina 189.

21. Aan komende jaren toe te rekenen baten

(in miljoenen euro's)	31 december 2015	31 december 2014
Financieringsvoordelen	1	2
Afkoopsommen	272	120
Aan komende jaren toe te rekenen baten	273	122
Af: naar kortlopend	-10	-10
Totaal langlopend per 31 december	263	112

In 2015 is aan de komende jaren toe te rekenen baten een bedrag met betrekking tot het werkgeversgedeelte van de afkoop van het premiepad ad € 160 miljoen toegevoegd. Deze is verder toegelicht in noot 23.

De afkoopsommen zullen tezamen met het oorspronkelijk saldo (afkoop som loonkostensprong als gevolg van de verzelfstandiging van het spoorwegpensioenfonds in 1994) naar verwachting vrijvallen tot 2035 ten gunste van het resultaat.

22. Leningen en overige financiële verplichtingen, inclusief derivaten

Deze toelichting bevat informatie over de contractuele bepalingen van de rentedragende leningen en overige financiële verplichtingen van de Groep, die worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

(in miljoenen euro's)	31 december 2015	31 december 2014
Langlopende verplichtingen		
Onderhandse leningen	340	737
Financiële leaseverplichtingen	59	75
Voor afdekking gebruikte renteswaps	17	30
Commodity derivaten	24	25
Totaal	440	867
Kortlopende verplichtingen		
Onderhandse leningen	453	44
Financiële leaseverplichtingen	18	16
Financiële leaseverplichtingen	17	-
Totaal	488	60
Totaal verplichtingen	928	927

Onder de onderhandse leningen is een schuld van NS Reizigers aan I&M opgenomen van € 278 miljoen (2014: € 320 miljoen) die samenhangt met uitgestelde betalingen van concessie fees. Hiervan is € 238 miljoen opgenomen onder de langlopende verplichtingen voor het deel dat na 2016 dient te worden betaald. Het gedeelte dat in 2016 wordt betaald (€ 41 miljoen) is opgenomen onder kortlopende verplichtingen. De rente is vast

en bedraagt 3,027%. De leningvoorwaarden zijn per 1 januari 2015 nader overeengekomen in de nieuwe HRN concessie.

Het met de leningen en overige financiële verplichtingen samenhangende liquiditeits-, valuta-, en renterisico van de Groep wordt nader toegelicht in noot 29.

23. Personeelsbeloningen

De langlopende personeelsbeloningen omvatten:

- andere werknemersvergoedingen op lange termijn waaronder jubileumuitkeringen;
- verplichtingen als gevolg van arbeidsongeschiktheid en aanvullingen op sociale uitkeringen;
- verplichtingen in verband met toegezegd-pensioenregelingen (voor nadere toelichting zie pagina 24 tot en met 26).

(in miljoenen euro's)	31 december 2015	31 december 2014
Toegezegd-pensioenregelingen	2	2
Andere langetermijnpersoneelsverplichtingen	28	31
Totaal	30	33

Pensioenverplichtingen

Voor het personeel van de NS groepsmaatschappijen gelden de pensioenregelingen van de volgende pensioenfondsen met vermelding van de aantallen aangesloten actieve deelnemers:

(in aantallen)	31 december 2015	31 december 2014
Spoorwegpensioenfonds	16.073	15.780
Bedrijfstakpensioenfonds Horeca & Catering	2.835	3.162
Bedrijfstakpensioenfonds voor het levensmiddelenbedrijf	670	631
Aanvullende pensioenregeling Servex	151	120
Aanvullende pensioenregeling Servex	4.660	-
Greater Anglia	2.191	2.377
Abellio Transport Holdings	78	55
Abellio London & Surrey	1.918	1.863
Qbuzz	1.993	2.070

In alle gevallen waarin sprake is van aansluiting bij bedrijfstakpensioenfondsen geldt dat NS groepsmaatschappijen geen verplichting hebben tot het voldoen van aanvullende bijdragen in het geval van een tekort bij het bedrijfstakpensioenfonds, anders dan het voldoen van de toekomstige premies. Evenmin kunnen de NS groepsmaatschappijen rechten doen gelden op eventuele overschotten in de fondsen. Als gevolg hiervan zijn deze toegezegd-pensioenregelingen conform IFRS in deze jaarrekening verwerkt als toegezegde-bijdrageregeling.

Het totale bedrag aan pensioenpremie ten laste van de winst- en verliesrekening was in 2015 € 96 miljoen (2014: € 57 miljoen). De toename is grotendeels het gevolg van het toevoegen van de ScotRail concessie per 1 april 2015 en stijging van de door Spoorwegpensioenfonds in rekening gebrachte pensioenpremie in Nederland.

Pensioenregeling Spoorwegpensioenfondsen (toegezegde-bijdrageregeling)

De pensioenregeling voor de bedrijfstak Spoorwegen is ondergebracht bij het Spoorwegpensioenfonds. Deze regeling wordt voor de financiële verantwoording als een toegezegde-bijdrageregeling gekwalificeerd. De premie die met het spoorwegpensioenfonds is overeengekomen, is een vaste, vooraf vastgestelde, jaarlijkse premie, uitgedrukt in een percentage van de pensioengrondslag (2015: 9,7%; 2014 : 8,1%). Van de pensioenpremie die aan het Spoorwegpensioenfonds wordt afgedragen, komt 2/3 deel voor rekening van de onderneming en 1/3 deel voor rekening van de medewerkers. De onderneming heeft na betaling van de overeengekomen premie geen verplichting tot het betalen van aanvullende bedragen in geval sprake zou zijn van een tekort bij het pensioenfonds. De actuariële risico's en de beleggingsrisico's liggen bij het pensioenfonds en zijn deelnemers. De pensioenkosten

worden tot 2035 deels gecompenseerd door de vrijval van de afkoopsom loonkostensprong (noot 21).

De Groep heeft voor de afwikkeling van het premiepad eind 2015 nieuwe afspraken gemaakt met het pensioenfonds die ingaan per 1 januari 2016. Het gevolg hiervan is dat een vordering op het spoorwegpensioenfonds ontstaat van circa € 240 miljoen die in 2 jaar zal worden ontvangen. Het werknemersgedeelte van het premiepad (1/3 deel van het bedrag) is als schuld opgenomen en zal de komende jaren tot en met 2022 worden verrekend met de werknemers. Het werkgeversgedeelte van het premiepad (2/3 deel van het bedrag) is toegevoegd aan de afkoopsom loonkostensprong en zal tot 2035 additioneel ten gunste worden verantwoord van de pensioenkosten. Met ingang van 2016 zal NS de nominale pensioenpremie van 24% afdragen aan het pensioenfonds.

Voor Abellio London & Surrey, Qbuzz en de aanvullende pensioenregeling Servex geldt een toegezegde-bijdrageregeling.

Toegezegde-pensioenregelingen

Abellio Greater Anglia, Abellio ScotRail en Abellio Transport Holdings hebben het beheer van de pensioenregeling voor hun personeel ondergebracht bij het Railways Pension Scheme. Het betreffende fonds is te beschouwen als ondernemingspensioenfonds en de pensioenregeling als een toegezegd-pensioenregeling.

Elk bedrijf is een aangewezen werkgever voor één of meer kostendelingsovereenkomsten binnen het Railways Pension Scheme. Dergelijke kostendelingsovereenkomsten zijn gericht op een pensioen dat gedurende het hele leven uitgekeerd wordt. Het pensioenbedrag is afhankelijk van hoe lang een werknemer een actieve deelnemer is van de pensioenregeling en van zijn salaris bij uittreding uit de regeling ('eindloonregeling').

Wegens het karakter van de kostendelingsovereenkomsten worden de verschuldigde bijdragen, ter dekking van zowel de kosten van de opgebouwde uitkeringen als een eventueel te-

kort tussen de waarde van de activa en de waarde van de pensioenverplichtingen, gezamenlijk gedragen door de werkgever en de bijdragende deelnemers, in een verhouding van respectievelijk 60%/40%. Als gevolg daarvan neemt de werkgever 60% van de totale pensioenlasten en pensioenverplichtingen op de balans op. De Railways Pension Scheme wordt beheerd door de Trustee, Railways Pension Trustee Company Limited. De activa van de regelingen worden belegd via beleggingsfondsen, elk met een verschillend risico- en rendementsprofiel.

De pensioenverplichtingen en het pensioenvermogen zijn gebaseerd op actuariële berekeningen die per 31 december zijn uitgevoerd. Ultimo 2015 bedroeg de nettoverplichting van Abellio Transport Holdings Limited € 2 miljoen (2014: € 2 miljoen). De gemiddelde looptijd van de pensioenverplichting is ongeveer 24 jaar.

Om het karakter van de concessie te weerspiegelen wordt voor Abellio Greater Anglia en Abellio ScotRail het nadelige verschil tussen pensioenverplichtingen en pensioenvermogen opgenomen onder 'langlopende verplichtingen' voor zover dit betrekking heeft op de concessieperiode. Het resterende bedrag aan het einde van de concessieperiode wordt niet in de balans opgenomen, omdat het deel uitmaakt van de schulden van de volgende concessiehouder.

De pensioenregeling van Abellio ScotRail is per 1 april 2015 toegevoegd bij de aanvang van de concessie. De nettoverplichtingen voor Abellio Greater Anglia en Abellio ScotRail bedroegen ultimo 2015 nihil (Abellio Greater Anglia ultimo 2014: nihil). De gemiddelde looptijd van beide pensioenverplichtingen is ongeveer 20 jaar.

Uitgangspunten toegezegde-pensioenregelingen

Bij de bepaling van de pensioenverplichtingen en het pensioenvermogen zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd (gebaseerd op gewogen gemiddelde):

	2015	2014
Disconteringsvoet	3,8%	3,8%
Loonsomstijging	3,4%	3,6%
Pensioenstijging	2,1%	2,4%
Inflatie	3,1%	3,1%

Tabel voor de levensverwachtingen: 2013 SFO valuation (Greater Anglia en ScotRail) en S1NA tables met CMI 2013 projecties (Abellio Holdings).

Samenstelling

De samenstelling van de pensioenverplichtingen is als volgt:

(in miljoenen euro's)	31 december 2015	31 december 2014
Reële waarde van de fondsbeleggingen	1.221	460
Contante waarde van de toegezegd-pensioenrechten	1.700	722
Nadelig verschil	479	262
Aandeel van de werknemers	-192	-104
Nadelig verschil aan het einde van de concessieperiode	-285	-156
Afwaardering pensioenoverschot	-	-
Netto verplichtingen van de Groep (over de concessieperiode)	2	2

Gevoeligheidsanalyse

Redelijkerwijs mogelijke wijzigingen op balansdatum in een van de relevante actuariële veronderstellingen, waarbij andere veronderstellingen constant blijven, zouden de volgende invloed hebben op de brutoverplichting uit hoofde van toegezegde pensioenrechten:

(verandering met 0,25%) (in miljoenen euro's)	Toename	Afname
Disconteringsvoet	-81	85
Inflatie	85	-82
Toekomstige salarisverhogingen	29	-29

Verandering van de sterfteverwachting met 1 jaar zou een invloed hebben van circa € 18 miljoen op de brutoverplichting.

De invloed van deze wijzigingen op de netto verplichtingen van de Groep over de concessieperiode is naar verwachting beperkt gezien de overdracht van verplichtingen aan het einde van de Greater Anglia-concessie.

Verloop

Het verloop van het pensioenvermogen en van de pensioenverplichtingen is als volgt:

(in miljoenen euro's)	2015	2014
Fondsbeleggingen per 1 januari	460	375
Toevoeging nieuw fonds	735	-
Rentebaten	36	18
Pensioenpremies	44	20
Uitbetaalde pensioenen	-30	-13
Administratiekosten	-5	-4
Rendement op fondsbeleggingen, exclusief rentebaten	-9	36
Afname in deelnemers in het fonds	-36	-
Koersresultaat	26	28
Fondsbeleggingen per 31 december	1.221	460
Verplichtingen uit hoofde van toegezegde pensioenrechten per 1 januari	722	603
Toevoeging nieuw fonds	1.048	-
Pensioenlasten	66	23
Interestkosten	54	29
Uitbetaalde pensioenen	-30	-13
Netto-actuariële winst of verlies	-140	35
Afname in deelnemers in het fonds	-61	-
Koersresultaat	41	45
Verplichtingen uit hoofde van toegezegde pensioenrechten per 31 december	1.700	722

Samenstelling pensioenvermogen

De samenstelling van het pensioenvermogen is als volgt:

(in miljoenen euro's)	31 december 2015	31 december 2014
Aandelen	769	236
Vastrentende waarden	80	60
Vastgoed	150	48
Geldmiddelen	134	36
Overig	88	80
Totaal	1.221	460

Pensioenkosten verwerkt in de winst-en-verliesrekening

(in miljoenen euro's)	31 december 2015	31 december 2014
Pensioenlasten	41	14
Renteresultaat	-	-
Administratiekosten	3	2
Totaal	44	16

Niet gerealiseerde actuariële resultaten

(in miljoenen euro's)	2015	2014
Actuariële winst of verlies als gevolg van:		
- demografische veronderstellingen	-6	-
- financiële veronderstellingen	145	-67
- aanpassing op grond van ervaringen	25	31
Rendement op fondsbeleggingen, exclusief rentebaten	-9	37
Resultaat veranderingen in de concessie	-78	3
Veranderingen in deelnemersaandeel	-61	-1
Totaal	16	3

De Groep verwacht € 45 miljoen aan pensioenlasten te verwerken inzake bovengenoemde toegezegd-pensioenregelingen in 2016. In 2015 was deze pensioenlast € 44 miljoen.

Andere langetermijnpersoneelsverplichtingen

Hieronder zijn opgenomen jubileumverplichtingen. Voor de berekening van de jubileumverplichtingen wordt de prognosetafel AG2015 gebruikt.

Het verloop van de voorziening is als volgt:

(in miljoenen euro's)	2015	2014
Verplichtingen per 1 januari	31	28
Uitkeringen	-3	-3
Actuariële resultaat	-1	5
Oprenting	1	1
Verplichtingen per 31 december	28	31

Het kortlopend deel van deze voorziening bedraagt € 3 miljoen. De gevoeligheden zijn als volgt:

	2015	2014
Discontering (-0,5%)	4,1%	4,1%
Loonsomstijging (-0,5%)	-3,8%	-3,8%
Carrierekansen (+25%)	2,6%	2,6%
Ontslagkansen (+25%)	-4,4%	-4,4%

24. Voorzieningen

(in miljoenen euro's)

	Reorganisatie kosten	Kosten bodemsanering	Overige	Totaal
Stand per 1 januari 2015	7	92	76	175
Dotatie	2	1	72	75
Oprenting	-	-	-	-
Onttrekking	-3	-19	-20	-42
Overige mutaties	-	-	-	-
Vrijval	-3	-8	-6	-17
Stand per 31 december 2015	3	66	122	191
Opgenomen onder:				
Langlopend	1	55	99	155
Kortlopend	2	11	23	36

Reorganisatiekosten en non-activiteitsregelingen

De voorziening voor reorganisatiekosten en non-activiteitsregelingen heeft tot doel het dekken van de kosten die in het kader van reorganisatiemaatregelen worden gemaakt. Het grootste deel van de voorziening is nodig voor afvloeiingsregelingen, overbruggingsbetalingen en herplaatsing van personeelsleden van wie de functie is opgeheven bij reorganisaties. De vrijval van de voorziening bestond in 2014 met name uit vrijval als gevolg de gewijzigde invulling van het TOP programma.

Voorziening voor bodemsanering

De voorziening voor bodemsanering dient voor beheersing en opheffing van milieuschade.

De voorziening is berekend met behulp van een disconteringsvoet van gemiddeld 1,5% (2014: 1,0%).

Overige voorzieningen

Overige voorzieningen betreffen onder andere voorzieningen voor schade ten gevolge van ongevallen en brand en voorziening voor risico's als gevolg van de ontbinding van crossborder-leasetransacties. De dotatie aan de overige voorzieningen bevat onder andere een reservering met betrekking tot personeelskosten die mogelijk met terugwerkende kracht dienen te worden uitgekeerd

25. Overlopende posten

Onder de overlopende posten is het langlopende deel van de verschuldigde pensioenpremie voor werknemers opgenomen (€ 55 miljoen) voortvloeiend uit de nieuwe pensioenovereenkomst tussen Spoorwegpensioenfonds en NS zoals toegelicht

in noot 23 Personeelsbeloningen. De post wordt de komende jaren tot en met 2022 op basis van de in de NS cao vastgelegde korting ten opzichte van de nominale premie verrekend met het personeel.

26 Crediteuren en overige schulden

(in miljoenen euro's)	31 december 2015	31 december 2014
Vooruitontvangen bedragen uit onderhanden werken	4	-
Handelscrediteuren	227	162
Kortlopend deel van aan komende jaren toe te rekenen baten	10	10
Overige belastingen en sociale lasten	101	90
Overige schulden	464	361
Overlopende passiva	254	245
Totaal	1.060	868

Onder de overlopende passiva zijn de ontvangen gelden inzake overeenkomst FENS begrepen. Eind 2012 heeft NS van ProRail als gevolg van de uitwerking van het addendum op de raamovereenkomst FENS een bedrag ontvangen. De totale nog uitstaande verplichting (€ 88 miljoen) is beschikt middels projectbesluiten. Van deze post heeft naar verwachting circa € 36 miljoen een looptijd langer dan 1 jaar.

Daarnaast is onder de crediteuren en overige schulden een be-

drag opgenomen van € 13 miljoen (2014: € 4 miljoen) met betrekking tot verbonden partijen.

Het liquiditeitsrisico van de Groep uit hoofde van handelscrediteuren en overige te betalen posten staan vermeld in noot 29.

Voor een nadere toelichting op de post vooruitontvangen bedragen uit onderhanden werken wordt verwezen naar noot 18.

27. Vooruitontvangen baten

Dit betreft voornamelijk vooruitontvangen abonnementsgelden.

28. Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Onregelmatigheden

ACM

In het besluit van 6 maart 2015 heeft ACM geconcludeerd dat NS artikelen 67 en 71 van de Spoorwegwet ("Spw") heeft overtreden (het "ACM-Besluit"). ACM heeft geoordeeld dat deze overtreding is begaan door "de NV Nederlandse Spoorwegen en haar groepsmaatschappijen als bedoeld in artikel 2:24b van het Burgerlijk Wetboek". De conclusie van ACM is dat NS de Spoorwegwet heeft overtreden door geen redelijk aanbod te doen voor diensten op stations. NS deed het aanbod ten aanzien van servicebalies, pauzelocaties, noodknopvoorzieningen, CICO-palen, energiekosten en reisinformatie te laat, onvolledig, vrijblijvend of geheel niet (artikel 67). Daarnaast concludeert ACM dat NS concurrentiegevoelige informatie van onder meer Veolia doorspeelde aan haar dochteronderneming Abellio en daarmee artikel 71 heeft overtreden.

ACM heeft vervolgens aangekondigd verder onderzoek te doen naar mogelijk misbruik van economische machtspositie

in de Europese aanbesteding van het openbaar vervoer in Limburg en eventuele verdere overtreding(en) van de Spoorwegwet door NS en haar dochterondernemingen.

Voor een overtreding van artikel 67 Spoorwegwet (toegang en/of artikel 24 Mededingingswet (misbruik van machtspositie) kan ACM een boete opleggen. Het moment waarop ACM eventuele bevindingen gaat publiceren is onzeker. In dit stadium is de Groep niet in staat om de omvang van mogelijke boetes betrouwbaar in te schatten. Het verstrekken van meer informatie hierover zou naar verwachting de rechten van verdediging van NS – en daarmee de positie van NS jegens ACM – ernstig schaden en wordt, gebruik makend van artikel 92 in IAS 37, om die reden achterwege gelaten.

Veolia

Veolia heeft NS en een aantal dochters van NS op 17 juni 2015 (hoofdelijk) aansprakelijk gesteld voor de schade die zou zijn ontstaan door (1) de in het rapport van 28 april 2015 van

De Brauw Blackstone Westbroek ("De Brauw") geconstateerde onregelmatigheden en (2) het doorspelen van vermeend bedrijfsvertrouwelijke en concurrentiegevoelige informatie van Veolia (meer in het bijzonder het doorsturen van de brief van Veolia Transport Limburg B.V. van 12 augustus 2014), en de redelijke kosten ter vaststelling van schade en aansprakelijkheid. De onderbouwing en hoogte van de schade die geleden zou zijn, zijn nog niet voldoende concreet gemaakt. De uitkomst van een eventuele gerechtelijke procedure (en daarvoor een eventueel voor toewijzing vatbare schadevergoeding) is op dit moment onzeker en derhalve niet voorzien.

Openbaar Ministerie

Het Openbaar Ministerie (Functioneel Parket s'-Hertogenbosch) is in 2015 een strafrechtelijk onderzoek gestart naar mogelijke strafbare feiten in verband met de aanbesteding voor het openbaar vervoer in Limburg. Het onderzoek is gericht op feiten en omstandigheden rondom een vermeende constructie inzake het bekendmaken van bedrijfsgeheimen. Onder meer de vennootschappen NS Groep NV, Qbuzz B.V., Abellio Transport Holding B.V. en Abellio Nederland B.V. zijn als verdachte aangemerkt. In februari 2016 heeft de Groep het eind proces-verbaal met betrekking tot het onderzoek ontvangen. Het OM zal de komende tijd de bewijspositie nader beoordelen alsmede wat de mogelijke vervolgstappen kunnen zijn. Op dit moment kan nog niet met zekerheid worden vastgesteld of daadwerkelijke vervolging zal gaan plaatsvinden en niet met voldoende mate van betrouwbaarheid

worden bepaald welke financiële consequenties (boete, transactie etc.) dit eventueel heeft. Als gevolg hiervan is geen voorziening in de jaarrekening opgenomen.

Overig

Het inherente risico bestaat dat naar aanleiding van de geconstateerde onregelmatigheden nog aanvullende claims worden ontvangen. De hierboven genoemde claims kunnen een materiele impact hebben op het resultaat en vermogen van NS. Omdat de uitkomsten hiervan op dit moment niet betrouwbaar kunnen worden geschat zijn hiervoor geen voorzieningen getroffen.

Langlopende contracten

Ultimo 2015 bestaat een aantal meerjarige financiële verplichtingen jegens derden. In de eerste plaats hebben deze betrekking op operationele leaseovereenkomsten voor treinen, bedrijfsauto's en reproductieapparatuur. In de tweede plaats gelden meerjarige contracten voor dienstverlening door derden op het gebied van automatisering, arbozorg, onderhoud en schoonmaak.

Voor langlopende huurcontracten van kantoorruimten bedragen de totale verplichtingen € 148 miljoen (2014: circa € 189 miljoen).

Operationele leaseovereenkomsten

De verschuldigde bedragen uit hoofde van niet-opzegbare operationele leaseovereenkomsten vervallen als volgt:

Operationele leaseverplichtingen

(in miljoenen euro's)	31 december 2015	31 december 2014
< 1 jaar	317	223
1-5 jaar	2.006	343
>5 jaar	940	309
Totaal	3.263	875

Voor een bedrag van € 32 miljoen worden de leasebetaling gecompenseerd door de opdrachtgever.

In 2015 is een bedrag van € 349 miljoen als last verantwoord voor operationele leaseovereenkomsten.

Energiecontracten

Ultimo 2015 bedraagt de afnameverplichting van het energiecontract in Nederland van de reeds afgedekte volumes en voor de vergoeding van programma verantwoordelijkheid en opslag voor groene stroom voor de periode 2016-2024 (het restant van het 10-jarige contract) € 207 miljoen (ultimo

2014: € 194 miljoen). Het voor 2016 verwachte benodigde volume is volledig afgedekt. De transportkosten en energiebelasting maken geen deel uit van weergegeven afnameverplichting. Indien het verschil tussen marktwaarden en contractwaarde boven een bepaalde drempel uitkomt dient de Groep dan wel Eneco garanties dan wel cash collateral te stel-

len aan de andere partij. De storting en verplichting, indien deze er zijn, worden met elkaar gesaldeerd aangezien beide onlosmakelijk met elkaar samenhangen.

Ten aanzien van forward contracten die gebruikt worden ter afdekking van brandstofkosten in het buitenland heeft Abellio garanties afgegeven voor een bedrag van € 7 miljoen.

Voor een nadere toelichting op energiecontracten wordt verwezen naar noot 29.

Fiscale eenheid

Met uitzondering van Qbuzz zijn alle tot de Groep behorende Nederlandse dochterondernemingen voor de vennootschapsbelasting gevoegd in de fiscale eenheid NS, met uitzondering van buitenlandse concernonderdelen. Dientengevolge is de Groep hoofdelijk aansprakelijk voor de belastingschulden van de in de fiscale eenheid opgenomen dochterondernemingen.

Investeringsverplichtingen

Ultimo 2015 heeft de Groep investeringsverplichtingen uitstaan voor € 838 miljoen (2014: circa € 680 miljoen), voornamelijk voor de aankoop en revisie van treinen en investeringen in stationsomgevingen.

Voorwaardelijke verplichtingen

Van het aandeel van de Groep in het geplaatste aandelenkapitaal (omgerekend € 111 miljoen) van Eurofima AG is omgerekend € 28 miljoen gestort. De Groep heeft een direct opeisbare volstortingsverplichting en garantieverplichtingen voor omgerekend € 250 miljoen. De verplichting kan worden opgeëist indien de eigen vermogenspositie van Eurofima AG daar aanleiding toe geeft. Ten behoeve van Eurofima-leningen welke geen onderdeel uitmaken van de crossborder-leasefinanciering(en) zijn zekerheden verstrekt in de vorm van een pandrecht op rollend materieel.

Als gevolg van de afspraken over de IC Brussel met de Belgische vervoerder houdt de Groep rekening met een voor de Groep negatief saldo in de verrekening van de exploitatiekosten van dit traject. De omvang van dit saldo is afhankelijk van het exploitatieresultaat op dat traject.

Tegen NS en/of groepsmaatschappijen lopen een aantal onderzoeken en zijn diverse claims ingediend die door haar worden betwist. Hoewel de afloop niet met zekerheid kan worden voorspeld, is de verwachting dat deze geen negatieve financiële gevolgen van materiële betekenis zullen hebben.

Concessies

De Groep heeft de volgende concessies:

Concessies in 2015	Expiratiedatum
Nederland	
Hoofdrailnet/ HSL-Zuid	31 december 2024
Regionale trein concessies	zie hierna
Zuidoost-Friesland (bus)	16 december 2016
Groningen-Drenthe (bus)	13 december 2019
Bestuursregio Utrecht (bus)	16 december 2023
Engeland	
Merseyrail Electrics-concessie rondom Liverpool (Engeland)	20 juli 2028
Northern Rail-concessie in Engeland	31 maart 2016
Greater Anglia-concessie in Engeland	16 oktober 2016
Abellio London-concessies (bus)	zie hierna
ScotRail-concessie in Scotland (vanaf 1 april 2015)	31 maart 2022
Duitsland	
Emscher Ruhrtal	december 2019
Ruhr Sieg Netz	december 2019
Der Mungstener	december 2028
Saale-Thüringen-Südharz (vanaf december 2015)	december 2030

Hoofdrailnet

De hoofdrailnet-concessie (HRN) is verleend door het ministerie van Infrastructuur en Milieu en betreft het reizigersvervoer per spoor op het hoofdrailnet in Nederland. De oude HRN-concessie en de HSL-concessie (zie volgende paragraaf) eindigden eind 2014 en het ministerie heeft in december 2014 een nieuwe geïntegreerde hoofdrailnet-concessie aan NS verleend voor de periode 1 januari 2015 tot 1 januari 2025. De treindiensten over de HSL-Zuid vallen met ingang van 1 januari 2015 ook onder deze concessie. In de concessie is vastgelegd dat de prestaties over de duur van de concessie verbeteren. De interim-evaluatie en eindevaluatie zullen respectievelijk in 2019 en 2024 plaatsvinden. Indien NS de streefwaarden voor 2019 respectievelijk 2024 niet haalt, is NS per niet behaalde prestatie-indicator een geldsom verschuldigd van € 1,5 miljoen tot een maximum totaalbedrag van € 19,5 miljoen per evaluatiemoment. Indien NS aan voorwaarden heeft voldaan dan is een maximale bonus te behalen van € 10 miljoen per evaluatie. Daarnaast kan het ministerie aan NS een boete van maximaal € 6,5 miljoen per jaar opleggen als NS de bodemwaarden uit de concessie voor de prestatie-indicatoren niet haalt. In 2014 bedroeg dit maximum nog € 2,75 miljoen. De prestatie-indicatoren worden gemeten op de prestatiegebieden: algemeen (klantoordeel), deur-tot-deur reis, reisgemak (vervoercapaciteit in de spits), reisinformatie (bij ontregelingen), (sociale) veiligheid en betrouwbaarheid (reizigerspunctualiteit).

Met de overheid zijn onder andere afspraken gemaakt ten aanzien van de productiemiddelen (met name rollend materieel) die worden ingezet ten behoeve van de uitvoering van de hoofdrailnet concessie. Afhankelijk van de eigendomssituatie en de vorm van aanbesteding kunnen de productiemiddelen bij (gedeeltelijk of geheel) verlies van de hoofdrailnet-concessie worden verhuurd aan de opvolgende concessiehouder, verkocht tegen boekwaarde en/of zullen de leases 1 op 1 worden overgenomen door de opvolgende concessiehouder.

In 2015 bedraagt de totale gebruiks- en concessievergoeding € 376 miljoen voor de geïntegreerde hoofdrailnet/HSL-Zuid concessie. In het onderhandelakkoord van 2011 is een correctie-mechanisme opgenomen ter afwijking van het faillissement van HSA. Dit correctie-mechanisme is overgenomen in de uitvoeringsovereenkomst ten behoeve van de Concessie en

heeft de volgende strekking. Indien het gemiddelde rendement van de concessiehouder over een vastgestelde periode lager is dan de drempelwaarde (4%) heeft zij recht op een correctie van de concessieprijs (ten hoogte van het verschil tussen het werkelijke rendement en 4%, waarbij de correctie over de totale concessieduur is gemaximeerd op € 144 miljoen prijspeil 2010). Over 2015 bestaat geen recht op een dergelijke correctie. Het eventuele recht op een correctie wordt in 2016 voor het eerst berekend over het gemiddelde rendement van 2015 en 2016, vervolgens steeds over de voorgaande drie jaren. Een op grond van de uitvoeringsovereenkomst ontstaan recht op een correctie van de concessieprijs komt niet te vervallen op het moment dat in latere jaren het rendement hoger is dan de drempelwaarde. De uitbetaling van een ontstaan recht op een correctie van de concessieprijs zal conform de uitvoeringsovereenkomst gespreid plaatsvinden.

In de concessie is ook een correctie-mechanisme opgenomen ten aanzien van een verrekening van eventuele meevallers in de energieprijzontwikkelingen over de periode van de concessie. Deze correctie wordt cumulatief berekend waarbij NS 75% van het verschil tussen de werkelijke energieprijzen en de geprognosticeerde energieprijzen volgens de business case verschuldigd is aan I&M, waarbij geen correctie plaatsvindt op het moment dat het cumulatief werkelijk rendement onder het cumulatief normrendement ligt. Los van bovenstaande berekening is NS over 2015 éénmalig een bedrag van € 56 miljoen onvoorwaardelijk verschuldigd aan het ministerie. Deze betaling wordt lineair geamortiseerd over de gehele looptijd van de concessie. De regeling is gemaximeerd op € 290 miljoen en zal nooit leiden tot een betaling van I&M aan NS. Over 2015 is naast de betaling van € 56 miljoen geen correctie energiekosten verschuldigd.

Regionale treinconcessies

Dit betreft het reizigersvervoer per spoor op de hieronder aangegeven verbindingen.

In de concessie zijn de voorwaarden aangegeven betreffende frequentie, toegankelijkheid, serviceniveau en dergelijke.

In 2015 heeft NS de volgende vier concessies uitgevoerd met de daarbij vermelde looptijd:

- Gouda – Alphen aan den Rijn tot en met 10 december 2016
- Zwolle – Kampen tot en met 9 december 2017

- Zwolle – Enschede tot en met 9 december 2017
- Rotterdam – Hoek van Holland Strand tot en met 31 maart 2017

De concessies zijn verleend door de betrokken provincies of stadsregio. Voor de uitvoering van de concessies wordt een vergoedingsbedrag ontvangen van de concessieverlener.

Merseyrail-concessie

Deze concessie wordt in een 50/50 joint venture uitgevoerd met Serco, een beursgenoteerde Britse onderneming. Het betreft het reizigersvervoer per trein op het spoor netwerk in de omgeving van Liverpool. Het aantal treinkilometers is ongeveer 7 miljoen per jaar.

Er is een verplichting tot uitvoering van de vastgestelde dienstverlening (dienstregeling, kwaliteit van de dienstverlening) tegen een vastgestelde vergoeding van de regionale overheid. Elke vijf jaar vindt een evaluatie plaats waarbij zal worden getoetst of de operaties nog steeds “efficiënt” zijn. De eerste evaluatie heeft in 2009 plaatsgevonden. De tweede evaluatie is in een afrondende fase. De looptijd van de concessie is 25 jaar (tot en met 20 juli 2028). Er is een optie voor verlenging met vijf jaar. De jaarlijkse vergoeding van de overheid (subsidie) is vastgelegd in het contract, en wordt jaarlijks geïndexeerd.

Northern Rail-concessie

Deze concessie wordt in een 50/50 joint venture uitgevoerd met Serco, een beursgenoteerde Britse onderneming. Het betreft het regionale en stedelijke reizigersvervoer in Noord-Engeland. Het aantal treinkilometers van deze concessie is ongeveer 45 miljoen per jaar. Er is een verplichting tot uitvoering van de vastgestelde dienstverlening (dienstregeling, kwaliteit van de dienstverlening) tegen een van tevoren vastgelegde vergoeding van de overheid (subsidie), die jaarlijks wordt geïndexeerd. In maart 2014 is een overeenkomst gesloten waarbij de concessie met 22 maanden is verlengd tot 6 februari 2016, welke nogmaals is verlengd tot 31 maart 2016. Per 1 april 2016 zal de concessie worden overgedragen aan de volgende concessiehouder.

Greater Anglia-concessie

In 2011 heeft Abellio de Greater Anglia concessie gewonnen. Deze concessie wordt uitgevoerd door de 100% deelneming Abellio Greater Anglia Ltd. Het betreft reizigersvervoer per trein

op het spoor netwerk in de Anglia regio in Oost-Engeland. Het aantal treinkilometers van deze concessie is ongeveer 34 miljoen per jaar. De concessie is van start gegaan op 5 februari 2012 en liep tot en met 19 juli 2014. In april 2014 is een overeenkomst gesloten waarbij de concessie met 27 maanden is verlengd tot en met 15 oktober 2016, met een optie tot een aanvullende verlenging met maximaal 7 maanden. Er is een verplichting tot uitvoering van de vastgestelde dienstverlening (dienstregeling, kwaliteit van de dienstverlening) tegen een van tevoren vastgelegde vergoeding aan de overheid, die jaarlijks wordt geïndexeerd. Tevens zijn er een zeventiental concessie verplichtingen die moeten worden nagekomen tijdens de duur van de concessie, met boeteclausules indien de verplichtingen niet worden nagekomen. Op 31 mei 2015 zijn een aantal Crossrail en West Anglia stations en diensten overgedragen aan Transport for London-concessies, waardoor de omvang van de Greater Anglia concessie is gereduceerd met een zesde.

ScotRail-concessie

In oktober 2014 heeft Abellio de ScotRail concessie gewonnen. De concessie heeft een looptijd van minimaal 7 jaar vanaf 1 april 2015. Met wederzijdse instemming kan een verlenging tot 31 maart 2025 plaatsvinden na een evaluatie in jaar 5, met een optie tot een aanvullende verlenging met 2 jaar tot 31 maart 2027. De ScotRail concessie is gegund door Transport Scotland en zal worden uitgevoerd door de 100% deelneming Abellio ScotRail Ltd met intercity, regionaal en provinciaal reizigersvervoer per trein over het Schotse nationale spoor netwerk. Met 355 stations, 4.800 medewerkers en 2.300 reizen per dag is de bedrijfsvoering intensief, maar vergelijkbaar met de omvang van Northern Rail (472 stations, 5.200 medewerkers en 2.500 reizen per dag). Er is een verplichting tot uitvoering van de vastgestelde dienstverlening (dienstregeling, kwaliteit van de dienstverlening) tegen een van tevoren vastgelegde vergoeding van de overheid (subsidie), die jaarlijks wordt geïndexeerd.

Concessies in Duitsland

Abellio exploiteert diverse treindiensten in de regio's NoordRijn-Westfalen en Mitteldeutschland tegen een van tevoren vastgelegde vergoeding van de overheid (subsidie) die jaarlijks wordt geïndexeerd. De concessies hebben een looptijd die eindigt variërend tussen 2019 en 2030. In 2012 is de railconcessie Saale-

Thüringen-Südharz-Netz verworven met een startdatum in december 2015 en een jaaromzet van circa € 130 miljoen. Deze concessie rijdt met 35 nieuwe Talent 2 treinen over 575 kilometer rails. In 2014 is de railconcessie Niederrhein-Netz gewonnen met een startdatum in december 2016 en een jaaromzet van circa € 42 miljoen. In juni 2015 heeft Abellio 2 lijnen van de Rijn-Ruhr-Express (RRX) gewonnen; de eerste gaat rijden van Münster-Dortmund-Dusseldorf-Keulen-Aken en de tweede van Dusseldorf-Essen-Dortmund-Paderborn-Kassel. De RRX gaat van start in december 2018 met een jaaromzet van circa € 70 miljoen. Daarnaast heeft Abellio in december 2015 het Saksen-Anhalt dieselnetwerk contract gewonnen. Vanaf december 2018 zal Abellio 12 routes gaan rijden in de regio Saksen-Anhalt met circa 9 miljoen treinkilometers en € 120 miljoen omzet per jaar.

Concessies in Londen

Abellio London exploiteert 47 buslijnen in Londen vanuit 5 depots en 29 buslijnen in Surrey vanuit 1 depot. De concessies hebben een looptijd van gemiddeld 5 jaar met een optie tot verlenging met 2 jaar, afhankelijk van het behalen van prestatie criteria. Jaarlijks wordt circa 47 miljoen buskilometers afgelegd met een vloot van 769 bussen.

Concessies Qbuzz

Qbuzz exploiteert regionale busconcessies in Friesland (tot december 2016, daarna wordt de concessie overgedragen aan Arriva), Groningen-Drenthe (tot december 2019)) en Utrecht (december 2014 tot december 2023). Op 31 december 2015 exploiteerde Qbuzz ruim 700 bussen en 27 trams.

29. Financiële instrumenten - Risicobeheer en reële waarde

De Groep is uit hoofde van het gebruik van financiële instrumenten blootgesteld aan de volgende risico's:

- Marktrisico's bestaande uit:
  - Renterisico
  - Valutarisico
  - Prijsrisico energie
- Kredietrisico
- Liquiditeitsrisico
- Verzekeringstechnische risico's
- Risico's uit hoofde van cross border transacties

Risicobeheerkader

De raad van bestuur heeft de eindverantwoordelijkheid voor de inrichting van en het toezicht op het risicobeheerkader van de groep. De Auditcommissie en de raad van commissarissen zien toe op de toereikendheid van het risicobeheerkader in samenhang met de risico's waarmee de Groep te maken heeft. De Auditcommissie van de Groep wordt in haar toezichthoudende functie bijgestaan door NS Audit en de afdeling Group Control & Expertise. NS Audit levert door het uitvoeren van regelmatige en incidentele evaluaties, aanvullende assurance over de goede beheersing van alle bedrijfsprocessen van NS. De bevindingen van NS Audit worden gerapporteerd aan de Auditcommissie.

Het risicobeleid van de Groep heeft als doel de risico's waarmee de Groep zich geconfronteerd ziet, in kaart te brengen en te analyseren, passende risicolimieten en -controles te bepalen en naleving van de limieten te bewaken. Beleid en systemen voor financieel risicobeheer worden regelmatig geëvalueerd en, waar nodig, aangepast aan de veranderingen in de marktomstandigheden en de activiteiten van de Groep. Het financieel risicobeheer maakt onderdeel uit van het NS risk framework.

Ten behoeve van een adequaat risicobeheer is aanvullend beleid vastgesteld voor een aantal bedrijfsonderdelen. Zo kennen NS Insurance, Abellio en NSFSC specifieke risicobeheersing ten opzichte van de bedrijfsonderdelen waarvoor Corporate Treasury inhoud geeft aan het financiële risicobeheer.

Via Abellio neemt de Groep deel in buitenlandse vervoersconcessies. Deze activiteiten vinden hoofdzakelijk plaats in Engeland grotendeels zelfstandig en een ander deel door middel van een joint venture met partner Serco, waarin beide partijen gelijk zijn vertegenwoordigd. Voorts heeft Abellio ondernemingen in Nederland en Duitsland. De aard van de risico's en beheersmaatregelen zijn vergelijkbaar met NS, rekening houdend met de omvang van deze activiteiten.

Marktrisico's

Marktrisico betreft het risico dat de inkomsten en uitgaven van de Groep of de waarde van de beleggingen in financiële instrumenten nadelig worden beïnvloed door veranderingen in marktprijzen, zoals die van grondstofprijzen, valutakoersen en rentetarieven. Het beheer van het marktrisico heeft tot doel de marktrisicopositie binnen aanvaardbare grenzen te houden bij een optimaal rendement. Het marktrisico omvat drie soorten risico's: renterisico, valutarisico en prijsrisico.

Renterisico

Het beleid van de Groep is erop gericht dat minimaal 50% van

Blootstelling aan renterisico

Het renteprofiel van de financiële instrumenten die rentedragend zijn is als volgt:

(in miljoenen euro's)

	31 december 2015	31 december 2014
Activa/verplichtingen met een vaste rente		
Financiële activa	277	165
Financiële verplichtingen	-421	-423
	-144	-258
Effect van renteswaps	-358	-359
	-502	-617
Activa/verplichtingen met een variabele rente		
Financiële activa	923	998
Financiële verplichtingen	-449	-449
	474	549
Effect van renteswaps	358	359
	832	908

Kasstroom-renterisico

Het kasstroom-renterisico betreft het risico dat de toekomstige kasstromen van een financieel instrument met een variabele rente zullen schommelen als gevolg van veranderingen in de marktrente.

het renterisico op opgenomen leningen is gebaseerd op een vaste rente. Bij het bepalen van het renterisico op opgenomen leningen kan de Groep rekening houden met beschikbare liquiditeiten die het renterisico van variabel rentende leningen kunnen neutraliseren. De Groep maakt gebruik van derivaten zoals renteswaps om het renterisico te beperken.

Renterisico's worden grotendeels centraal beheerd. Het aanhouden van zowel rentepositities met betrekking tot buitenlandse concernonderdelen is gereguleerd en vindt plaats binnen gedefinieerde positielimieten. Speculatieve posities worden niet ingenomen.

Door een redelijkerwijs mogelijke verandering van de rente met 0,5% per de verslagdatum zouden het eigen vermogen en het resultaat met de hieronder vermelde bedragen zijn af- of toegenomen. Bij deze analyse is aangenomen dat alle andere variabelen, met name de valutakoersen, constant blijven.

Rentegevoeligheid variabele rente op resultaat/eigen vermogen ná belasting

(in miljoenen euro's)	Resultaat, na belasting		Eigen vermogen, na belasting	
	Stijging met 0,5%	Daling met 0,5%	Stijging met 0,5%	Daling met 0,5%
31 december 2014				
Financiële instrumenten met een variabele rente	2	-2	-	-
Renteswaps	1	-1	-3	3
Gevoeligheid kasstromen (netto)	3	-3	-3	3
31 december 2015				
Financiële instrumenten met een variabele rente	1	-1	-	-
Renteswaps	1	-1	-1	1
Gevoeligheid kasstromen (netto)	2	-2	-1	1

Per rapportagedatum bedroeg het percentage leningen met een variabele rente na afdekking door middel van renteswaps ten opzichte van de totale portefeuille 93%. De afdekking van het renterisico door middel van cashflow hedge accounting is als volgt:

(in miljoenen euro's)	31 december 2015	31 december 2014
Cashflow hedge accounting		
Afgedekte waarde van de onderhandse leningen	417	418
Onderliggende waarde rentederivaten	417	418
Hedge effectiviteit	100%	100%

Reële waarde-renterisico

Door middel van een reële waarde afdekking waarbij gebruikt wordt gemaakt van renteswaps is het renterisico van een gedeelte van de voor verkoop beschikbare financiële vaste activa afgedekt. Deze renteswaps hebben ultimo 2015 een nominale waarde van € 60 miljoen (2014: € 60 miljoen). De boekwaarde van deze derivaten is ultimo 2015 € 0,5 miljoen (2014: 0,5 miljoen).

Valutarisico

De Groep loopt valutarisico op inkopen, handelsactiviteiten, liquide middelen, opgenomen leningen, overige balansposities en niet in de balans opgenomen verplichtingen die luiden in een andere valuta dan de euro. Uit hoofde van haar bedrijfsactiviteiten heeft de Groep hoofdzakelijk valutaposities in het Britse pond (GBP), de Noorse kroon (NOK) en de Zwitserse frank (CHF).

Het risico van schommelingen in wisselkoersen wordt afgedekt met behulp van valutatermijncontracten, spot en/of termijn aan- en verkopen en swaps waardoor een of meer van de risico's waaraan de primaire financiële instrumenten onderhe-

vig zijn, worden afgedekt. Hoofdzakelijk vinden aan- en verkopen, investerings- en financieringsverplichtingen alsmede verrekeningen met buitenlandse spoorwegmaatschappijen plaats in de functionele valuta van de bedrijfsonderdelen van de Groep, de euro (EUR) en het Britse pond (GBP).

Valutarisico's die voortvloeien uit de omrekening van (de balansposten van) buitenlandse dochterondernemingen of deelnemingswaarde waarvan de functionele valuta anders is dan de euro worden alleen afgedekt indien de Groep verwacht de betreffende bedrijfsactiviteiten op termijn te beëindigen. Indien er geen besluit is de betreffende dochteronderneming af te stoten of te sluiten wordt het valutarisico niet afgedekt en worden de omrekenverschillen via de wettelijke reserve koersverschillen in het eigen vermogen verantwoord. Ultimo jaareinde 2015 en 2014 worden geen materiële posten aangehouden in andere, dan de functionele, valuta van het betreffende bedrijfsonderdeel, met uitzondering van de deelnemingen aangehouden in vreemde valuta.

Ultimo 2015 heeft de Groep voor afdekking van specifieke valutaposities een aantal forward contracten afgesloten. De

reële waarde van deze valutaderivaten ultimo 2015 bedraagt € 1,0 miljoen (ultimo 2014: € 0,3 miljoen).

Gevoeligheidsanalyse vreemde valuta

Aangezien ultimo 2015 en ultimo 2014 geen materiële posities in vreemde valuta worden aangehouden, heeft een verandering van de euro ten opzichte van een vreemde valuta per jaareinde geen materieel effect op het vermogen en de winst over de verslagperiode.

Prijrisico energie

Nederland

De Groep is gevoelig voor het effect van marktfluctuaties in de energieprijzen. In 2014 heeft de Groep met Eneco een tienjarig contract (2014-2024) afgesloten voor de levering van groene tractie-elektriciteit aan het materieelpark in Nederland. Vanaf 2015 rijdt 50% van de treinen in Nederland op groene stroom en in 2018 rijdt de Groep in Nederland volledig groen op het spoor. Het contract dekt de volgende risico's als volgt (gedeeltelijk) af:

- **Prijrisico:** de vergoedingen voor de Programma Verantwoordelijkheid en Garanties van Oorsprong liggen de gehele contractperiode vast. Het contract biedt de mogelijkheid voor toekomstige jaren de benodigde elektriciteit op basis van een hedge-strategie in te kopen waarmee de mate van blootstelling aan de marktprijs wordt beperkt
- **Kredietrisico:** het kredietrisico is beperkt tot de credit rating afhankelijke drempels. Indien de zogeheten Exposure (deze houdt o.a. rekening met het verschil tussen marktwaarden en contractwaarde van ingedekt elektriciteit op basis van hedge strategie) boven een bepaalde credit rating afhankelijke drempel uitkomt dient de Groep dan wel Eneco garanties dan wel cash collateral te stellen aan de andere partij.
- **Volumerisico:** het volume risico is beperkt omdat voor elk nieuw jaar het volume het jaar daarvoor opnieuw wordt opgegeven. Binnen het betreffende jaar geldt in aanvulling op voorgaande nog een bandbreedte t.a.v. het volume waarbinnen meer of minder verbruik geen effect heeft op de prijs.
- **Imagorisico:** het contract voorziet in evaluatie in 2019 of de verduurzaming van de tractie-elektriciteit in voldoende mate heeft plaatsgevonden. Indien dit onverwacht en onverhoopt

niet het geval zou zijn dan heeft de Groep het recht het contract te beëindigen met ingang van 2020.

Het contract voldoet aan de 'own use' criteria en is niet geclassificeerd als derivaat.

Verenigd Koninkrijk

Abellio heeft voor enkele dochters brandstof-hedgecontracten afgesloten om zich deels in te dekken tegen de bewegingen in de brandstofprijzen en de daarmee samenhangende valutatarisico's. Hiertoe worden voor een gedeelte van haar brandstofkosten maandelijks forward-contracten gebruikt voor een toekomstige periode (variërend tussen januari 2016 en maart 2020) ter indekking van de risico's ten aanzien van de brandstofkosten en de daarmee samenhangende valutatarisico's. De met deze hedgecontracten afgegeven garanties zijn opgenomen in noot 28.

Gevoeligheid commodity (brandstof) derivaten

De gevoeligheid van de commodity derivaten met een boekwaarde ultimo 31 december 2015 van € 41 miljoen (31 december 2014 25 miljoen) is als volgt. Door een stijging van € 0,10 van de brandstofprijzen zal de negatieve waarde van de commodity derivaten afnemen met circa € 19 miljoen (31 december 2014 20 miljoen) en het eigen vermogen toenemen met € 15 miljoen (31 december 2014 16 miljoen). Bij een daling van de brandstofprijzen zal een omgekeerd effect zichtbaar zijn.

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico van financieel verlies voor de Groep indien een afnemer of tegenpartij van een financieel instrument de aangegane contractuele verplichtingen niet nakomt. Kredietrisico's vloeien met name voort uit vorderingen op klanten en uit beleggingen. Op balansdatum was geen sprake van belangrijke concentraties van kredietrisico's.

De boekwaarde van de financiële activa vertegenwoordigt het maximale kredietrisico. Voor wat betreft het kredietrisico inzake Eurofima wordt verwezen naar noot 28. Het maximale kredietrisico op de verslagdatum was als volgt:

(in miljoenen euro's)	Toelichting	31 december 2015	31 december 2014
Voor verkoop beschikbare financiële vaste activa	15	132	151
Leningen en vorderingen	15	149	26
Tot einde looptijd aangehouden financiële vaste activa	15	1	1
Financiële leases	15	32	24
Overige financiële activa	15	26	24
Deposito's	15	270	223
Debiteuren en overige vorderingen	15	519	370
Geldmiddelen en kasequivalenten	15	671	775
Totaal		1.800	1.594

Beleggingen

De Groep beperkt haar kredietrisico van beleggingen door uitsluitend te beleggen bij wederpartijen die voldoen aan het door het concern opgestelde beleid. Periodiek wordt getoetst of contractpartijen (nog) voldoen aan het beleid en of nadere acties gewenst zijn.

Gezien de kredietwaardigheid van tegenpartijen verwacht de Groep dat de tegenpartijen aan de verplichtingen zullen voldoen. Voor de beleggingen, obligaties en deposito's zijn in 2015 en 2014 geen bijzondere waardeverminderingverliezen geleden. Beleggingen worden in principe aangegaan bij tegenpartijen die een kredietwaardigheid hebben van ten minste een langetermijncrediting van A- van Standard & Poor's en ten minste een langetermijncrediting van A3 van Moody's hebben of bij een aantal Nederlandse gemeenten. Indien een wederpartij slechts één crediting heeft, dient voldaan te worden aan de hiervoor beschreven ratingeisen van Standard & Poor's of Moody's. De beleggingen die niet meer voldoen aan dit beleid worden of als uitzondering gedoogd en frequent gemonitord of worden afgebouwd (met name via regulier verloop), hetgeen nog enige tijd na balansdatum kan duren. De buitenlandse ondernemingen van de Groep beschikken niet over langdurige materiële liquiditeitsoverschotten, tenzij dit voortvloeit uit de normale bedrijfsactiviteiten (voortontvangen gelden).

Debiteuren en overige vorderingen

Het kredietrisico uit hoofde van handels- en overige vorderingen van de Groep wordt hoofdzakelijk bepaald door de individuele kenmerken van de afzonderlijke afnemers. De demo-

grafische aspecten van het klantenbestand waaronder het risico op wanbetaling in de sector en het land waarin de afnemers actief zijn, hebben minder invloed op het kredietrisico. Circa 9% (2014: 11%) van de opbrengsten van de Groep wordt gerealiseerd uit verkooptransacties met de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO).

Als onderdeel van het door de bedrijfsonderdelen gehanteerde kredietbeleid wordt iedere nieuwe klant afzonderlijk op kredietwaardigheid beoordeeld voordat standaard-betalings- en leveringsvoorwaarden worden aangeboden. In geval van contractverlenging worden ook eigen ervaringscijfers gebruikt bij de beoordeling van de kredietwaardigheid. Bij de beoordeling van het kredietrisico worden klanten op basis van kredietkenmerken ingedeeld in groepen, onder andere in overheid, bedrijven, particulieren en klanten met eventuele eerdere financiële problemen. Aan klanten met een hoog risicoprofiel wordt alleen na goedkeuring van de raad van bestuur geleverd. Met het grootste gedeelte van de afnemers wordt al enige jaren zaken gedaan, waarbij slechts in incidentele gevallen sprake is geweest van (niet-materiële) verliezen.

De Groep vormt een voorziening voor bijzondere waardeverminderingen ter grootte van de geschatte verliezen uit hoofde van handels- en overige vorderingen. De belangrijkste onderdelen van deze voorziening zijn een specifieke verliesvoorziening voor afzonderlijke belangrijke posities en een collectieve verliesvoorziening voor groepen vergelijkbare activa in verband met verliezen die zijn geleden, maar nog niet geïdentificeerd. De collectieve verliesvoorziening wordt bepaald op basis van historische betalingsgegevens voor vergelijkbare financiële activa.

De ouderdomsopbouw van de debiteuren op de verslagdatum was als volgt:

(in miljoenen euro's)	31 december 2015		31 december 2014	
	Bruto	Voorzien	Bruto	Voorzien
Nog niet opeisbaar	170	-	151	-
Opeisbaar 0-30 dagen	29	-	7	-
Opeisbaar 31-120 dagen	6	1	9	1
Opeisbaar 121-180 dagen	11	2	7	1
Opeisbaar 181-360 dagen	10	1	3	1
Opeisbaar meer dan een jaar	9	4	13	5
Totaal	235	8	190	8

Bijzondere waardeverminderingverliezen

Mutaties in de voorziening voor bijzondere waardeverminderingen met betrekking tot debiteuren gedurende het jaar waren als volgt:

(in miljoenen euro's)	2015	2014
Stand per 1 januari	8	8
Toevoegingen	3	4
Verbruik	-2	-3
Vrijval	-1	-1
Stand per 31 december	8	8

Voorzieningen met betrekking tot debiteuren worden getroffen indien sprake is van een bijzondere waardevermindering, tenzij de Groep er zeker van is dat het onmogelijk is het verschuldigde bedrag terug te krijgen. In dat laatste geval wordt het bedrag aangemerkt als oninbaar en direct afgeboekt ten laste van het betreffende financiële actief.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat de Groep problemen krijgt om te voldoen aan haar verplichtingen uit hoofde van in contanten of andere financiële activa af te wikkelen financiële verplichtingen. De uitgangspunten van het liquiditeitsrisicobeheer zijn dat voor zover mogelijk voldoende liquiditeiten worden aangehouden om te kunnen voldoen aan de huidige en toekomstige financiële verplichtingen op korte termijn, in normale en moeilijke omstandigheden, en zonder dat daarbij onaanvaardbare verliezen worden gelopen of de reputatie van de Groep in gevaar komt. Het risico dat de Groep niet aan haar financiële verplichtingen kan voldoen, is beperkt omdat de Groep beschikt over voldoende liquide middelen of middelen die snel liquide gemaakt kunnen worden. Hiernaast

heeft de Groep ook de beschikking over een gecommiteerde kredietfaciliteit waaronder € 345 miljoen getrokken kan worden met een looptijd tot 2020 en een project kredietfaciliteit voor een bedrag van € 300 miljoen.

Ultimo 2015 bedragen de liquide middelen en middelen die snel liquide kunnen worden gemaakt € 1.600 miljoen (2014: € 1.497 miljoen). De contractuele financiële verplichtingen binnen 1 jaar bedragen € 1.199 miljoen (2014: € 599 miljoen).

De Groep beheert de liquiditeiten op basis van een periodiek (bottom-up up) opgebouwde liquiditeitenprognose. Op basis van die prognose worden aan de bedrijfsonderdelen die klant zijn van de In House Bank van Corporate Treasury financieringslimieten verstrekt. De bank bewaakt deze limieten en overschrijding is niet mogelijk, tenzij goedkeuring is verkregen. Hiermee heeft Corporate Treasury een early-warning-systeem. De liquiditeitenprognose alsmede de hierboven vermelde financieringslimieten stelt Corporate Treasury in staat de liquiditeiten (uitzetten en opnemen van middelen) te managen.

Hieronder volgen de resterende contractuele looptijden van de financiële verplichtingen, inclusief de geschatte rentebetalingen. De bedragen zijn bruto en niet contant gemaakt.

(in miljoenen euro's)

31 december 2014	Boekwaarde	Contractuele Kasstromen	< 6mnd.	6-12 mnd.	1-2 jr.	2-5 jr.	> 5 jr.
Niet-afgeleide financiële verplichtingen							
Onderhandse leningen	781	853	27	26	449	194	157
Financiële leaseverplichtingen	91	92	8	8	17	39	20
Crediteuren en overige schulden	523	526	526	-	-	-	-
Afgeleide financiële verplichtingen							
Voor afdekking gebruikte renteswaps kasstroom afdekking	30	22	2	2	3	15	-
Voor afdekking gebruikte renteswaps reële waarde afdekking	-	-	-	-	-	-	-
Commodity derivaten	25	25	4	5	6	9	1
Totaal	1.450	1.518	567	41	475	257	178

31 december 2015

31 december 2015	Boekwaarde	Contractuele Kasstromen	< 6mnd.	6-12 mnd.	1-2 jr.	2-5 jr.	> 5 jr.
Niet-afgeleide financiële verplichtingen							
Onderhandse leningen	793	797	56	398	85	174	84
Financiële leaseverplichtingen	77	78	9	9	23	21	16
Crediteuren en overige schulden	691	691	691	-	-	-	-
Afgeleide financiële verplichtingen							
Voor afdekking gebruikte renteswaps kasstroom afdekking	17	17	8	9	-	-	-
Voor afdekking gebruikte renteswaps reële waarde afdekking	-	-	-	-	-	-	-
Commodity derivaten	41	41	9	8	10	14	-
Totaal	1.619	1.624	773	424	118	209	100

De bovenstaande posten zijn gesaldeerd opgenomen, omdat contractueel de afdekkingstransacties gesaldeerd worden afgewikkeld. Bij het berekenen van de toekomstige kasstromen is aangenomen dat de toekomstige variabele-rentestanden gelijk zijn aan de laatst bekende variabele-rentestand.

Ten aanzien van de risico's in het kader van kapitaal heeft de Groep een met de aandeelhouder afgestemd dividendbeleid.

Verzekeringstechnische risico's

In het kader van haar bedrijfsactiviteiten loopt de Groep risico's die verzekerd kunnen worden. Risico's boven het eigen behoud van de bedrijfsonderdelen worden beheerst via dochteronderneming NS Insurance. Dit betreft het risico van bots-, brand-, bedrijfs- en aansprakelijkheidsschades. De maximale

omvang van deze schades wordt eens in de drie jaar, of vaker indien gewijzigde omstandigheden daartoe nopen, berekend door externe deskundigen. Dochteronderneming NS Insurance verzekert de genoemde risico's van de bedrijfsonderdelen. Zij verzekert geen derde partijen. Indien de totale jaarlijkse schadelast het eigen behoud van NS Insurance overschrijdt, wordt deze door herverzekering gedekt. De reguliere schades van de Groep worden vergoed uit de premie-inkomsten en beleggingsopbrengsten van NS Insurance. Indien de schade hoger is dan de reguliere schade doch lager dan het eigen behoud van NS Insurance, wordt deze voldaan uit de – toereikende – vrije reserve van NS Insurance.

NS Insurance is herverzekerd door middel van stop-loss-herverzekeringscontracten. Periodiek worden MPL-(Maximum

Possible Loss) onderzoeken gedaan om onderverzekering te voorkomen. NS Insurance sluit, indien de marktomstandigheden dit mogelijk maken, uitsluitend herverzekering af bij partijen met een rating van ten minste A +, stable outlook. Indien de rating daalt beneden A- is zij in de gelegenheid de herverzekeringsovereenkomst op te zeggen. Dit heeft zich tot op heden niet voorgedaan. De herverzekeraars van NS Insurance hebben ultimo 2015 minimaal een rating van A.

NS Insurance is een verzekeringsmaatschappij, die onder toezicht staat van De Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten. De gewenste omvang van de aan te houden vrije reserves wordt, zoals in de verzekeringsbranche gebruikelijk, gekoppeld aan de door De Nederlandsche Bank vereiste solvabiliteitsmarge. In de (industriële) verzekeringsmarkt is het gebruikelijk vrije reserves aan te houden ter grootte van factor 3 keer de solvabiliteitsmarge. Voor 2015 is een solvabiliteitsmarge vereist van circa € 4 miljoen. Voor NS Insurance betekent dit dat een vrije reserve van € 12 miljoen toereikend is. NS Insurance voldoet hier ruimschoots aan. NS Insurance wordt 100% meegeconsolideerd in de Groep.

Risico's uit hoofde van zogenaamde crossborder-lease-transacties

De Groep heeft tot en met 1998 crossborder-leasedtransacties afgesloten met als doel verlaging van de financieringskosten. Bij deze crossborder leases, die uitsluitend betrekking hebben op rollend materieel, blijft het economisch eigendom bij de Groep. Daarom zijn de betreffende activa in de balans opgenomen. De boekwaarde van het rollend materieel dat ultimo 2015 in crossborder leases was ondergebracht, bedraagt € 120 miljoen (2014: € 135 miljoen). De financieringsvoordelen van de crossborder leases worden, gespreid over de looptijd van de transacties in de winst-en-verliesrekening, in mindering gebracht op de financieringslasten. De met deze leases

behaalde, nog niet geamortiseerde financieringsvoordelen, die ultimo 2015 € 1,5 miljoen bedragen, zijn in de balans opgenomen als aan komende jaren toe te rekenen baten en gesplitst in een kortlopend deel van € 0,8 miljoen en een langlopend deel van € 0,7 miljoen. Voor financiële risico's voortvloeiend uit ontbinding van crossborder-leasedtransacties is een bedrag voorzien van € 11 miljoen. Gemeten naar het reële risico acht de Groep het voorziene bedrag voldoende. Een deel met deze leases betrokken posities betreffen off-balanceposities. Het valutarisico in deze contracten is behoudens bijzondere niet-voorzienbare situaties afgedekt.

Reële waarde

Reële waarde versus boekwaarde

De in de balans opgenomen boekwaarden van financiële activa en verplichtingen wijken niet af van de reële waarde.

Waardebepaling beleggingen opgenomen onder financiële activa

Bij de berekening van de marktprijs is aangenomen dat voor deposito's met een aflooptdatum binnen één jaar de boekwaarde gelijk is aan de marktwaarde. Bij obligaties is de reële waarde berekend aan de hand van beschikbare actuele marktprijzen/slotkoersen.

Waardebepaling derivaten

Bij het bepalen van de waarde van renteswaps en valutaderivaten gebruikt de Groep waarderingstechnieken waarbij alle significante benodigde gegevens zijn ontleend aan zichtbare marktgegevens (Niveau 2).

De waardebepaling van de optie HTM (zie noot 15) is gebaseerd op gegevens die niet op waarneembare marktgegevens zijn gebaseerd (niet-waarneembare input, Niveau 3).

30. Gebeurtenissen na balansdatum

In 2016 is een claim ontvangen van een leverancier die betrekking heeft op het aanbestedingstraject met betrekking tot aanschaf van materieel in het verleden. De consequentie van deze claim is in onderzoek, echter de verwachting is dat deze geen negatieve financiële gevolgen van materiële betekenis zal hebben.

31. Verbonden partijen

De transacties met verbonden partijen vinden plaats op basis van het arms length-principe.

Alle geplaatste aandelen zijn in handen van de Staat. Een significante transactie met aan de Staat gelieerde onderneming (Dienst Uitvoering Onderwijs) betreft de ontvangen vergoeding voor de studentenkaart (2015: € 459 miljoen, 2014: € 439 miljoen).

Daarnaast heeft de Groep in 2015 een bedrag van € 30 miljoen (2014: € 37 miljoen) ontvangen van de Staat voor subsidies vanuit diverse regelingen. Deze subsidies zijn voor een bedrag van € 29 miljoen (2014: € 35 miljoen) verantwoord als overige opbrengsten en voor een bedrag van € 1 miljoen (2014: € 2 miljoen) in mindering voor gebracht op de gerelateerde kosten.

Met ProRail BV, een aan de Staat gelieerde onderneming, vinden de volgende transacties plaats:

- De betaling van de gebruiksvergoeding voor de Nederlandse infrastructuur. Deze is toegelicht onder noot 7;
- Ten behoeve van de financiering van commerciële voorzieningen in stations Nieuwe Sleutel Projecten is per 31 december 2015 € 11 miljoen (31 december 2014: € 28 miljoen) vanuit de Groep toegezegd aan ProRail BV. In 2015 is € 19 miljoen (2014: € 66 miljoen) betaald aan ProRail BV.

De transacties met raad van bestuur en commissarissen zijn toegelicht onder noot 2.

Er hebben in 2015 en 2014 geen significante transacties plaatsgevonden met joint ventures en overige deelnemingen.

Eurofima is een 5,8% deelneming van de Groep. Eurofima is een Europese maatschappij opgericht voor de financiering van spoorwegmaterieel en is een supranationale organisatie gevestigd in Bazel, Zwitserland. Met deze partij gelden de volgende transacties en balansposities:

(in miljoenen euro's)	2015	2014
Rentelasten	1	2
	31 december 2015	31 december 2014
Onderhandse leningen	449	449

Groepsmaatschappijen

De belangrijkste vennootschappen die zijn opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening zijn:

Werkmaatschappijen	Percentage deelname		Statutaire zetel
	2015	2014	
NS Reizigers BV*	100,0	100,0	Utrecht
Abellio Transport Holding BV	100,0	100,0	Utrecht
NedTrain BV*	100,0	100,0	Utrecht
NS Financial Services (Holdings) Ltd	100,0	100,0	Dublin
NS Stations BV*	100,0	100,0	Utrecht
NS Vastgoed BV*	100,0	100,0	Utrecht
NS Insurance NV	100,0	100,0	Utrecht
NS Opleidingen BV*	100,0	100,0	Utrecht
NS Spooransluitingen BV**	0,0	100,0	Utrecht
NS Lease BV*	100,0	100,0	Utrecht
Dochterondernemingen van werkmaatschappijen			
Thalys Nederland NV*	100,0	100,0	Utrecht
HSA Beheer NV***	0,0	95,0	Rotterdam
NS Internationaal BV*	100,0	100,0	Utrecht
NedTrain Ematech BV	100,0	100,0	Utrecht
NS Stations Retailbedrijf BV*	100,0	100,0	Utrecht
NS Fiets BV	100,0	100,0	Utrecht
NS-OV Fiets BV	100,0	100,0	Utrecht
Qbuzz BV	100,0	100,0	Amersfoort
Stationsfoodstore BV*	100,0	100,0	Utrecht
NS Poort Ontwikkeling BV	100,0	100,0	Utrecht
NS Financial Services Company	100,0	100,0	Dublin
Abellio Nederland BV	100,0	100,0	Utrecht
Abellio Transport Group Ltd	100,0	-	Glasgow
Abellio Transport Holdings Ltd	100,0	100,0	London
Abellio Greater Anglia Ltd	100,0	100,0	London
Abellio GmbH	100,0	100,0	Essen
Abellio ScotRail Ltd	100,0	100,0	Glasgow
Abellio West London Ltd	100,0	100,0	London
Abellio London Ltd	100,0	100,0	London
Joint ventures			
De Groep heeft belangen in de volgende joint ventures:			
Stationslocaties OG CV	55,8	55,8	Utrecht
Basisfonds Stationslocaties CV	50,9	50,9	Utrecht
Merseyrail Services Holding Company Ltd	50,0	50,0	Hampshire
Northern Rail Holdings Ltd	50,0	50,0	Hampshire
Trans Link Systems BV	0,0	68,8	Amersfoort
Joint operations			
Stationsdrogisterijen CV	50,0	50,0	Zaandam
Waterkant CV	0,0	51,0	Amsterdam
Overige belangen			
Eurofima	5,8	5,8	Basel

* NS Groep NV heeft zich in overeenstemming met het bepaalde in art. 403 Boek 2 BW aansprakelijk gesteld voor de uit rechtshandelingen voortvloeiende schulden.

** NS Spooransluitingen is per 1 juli 2015 vervreemd.

*** HSA Beheer NV is per 25 mei 2015 geliquideerd.

Een volledige lijst van groepsmaatschappijen, geassocieerde deelnemingen en joint ventures in overeenstemming met de volgens de artikelen 2:379 en 2:414 BW vereiste vermeldingen is neergelegd op het kantoor van het Handelsregister te Utrecht.

32. Belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving

Hierna volgt een uiteenzetting van de belangrijke grondslagen voor consolidatie, waardering van activa en passiva en bepaling van het resultaat van de Groep.

Deze grondslagen zijn consistent toegepast voor alle gepresenteerde perioden in deze geconsolideerde jaarrekening, tenzij anders is aangegeven.

Onder toepassing van artikel 402 Titel 9 Boek 2 BW is in de enkelvoudige jaarrekening van NV Nederlandse Spoorwegen volstaan met een beknopte winst-en-verliesrekening.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's (functionele valuta), afgerond op het dichtstbijzijnde miljoen. De jaarrekening is opgesteld op basis van historische kosten tenzij anders vermeld. De cijfers van voorgaand jaar zijn aangepast voor vergelijkingsdoeleinden.

De Groep heeft consequent de hieronder uiteengezette grondslagen voor financiële verslaggeving gehanteerd voor 2015 die in deze geconsolideerde jaarrekening is opgenomen. De Groep heeft met ingang van 1 januari 2015 de volgende nieuwe standaarden en wijzigingen op standaarden aangehouden, met inbegrip van alle daaruit voortvloeiende wijzigingen in overige standaarden. Deze nieuwe standaarden hebben niet geleid tot wijzigingen in de toepassing van waarderingsgrondslagen:

- Toegezegde pensioenregeling: Bijdrage werknemers (aanpassingen aan IAS 19)
- Jaarlijkse IFRS verbeteringen cyclus 2010-2012
- Jaarlijkse IFRS verbeteringen cyclus 2011-2013

Nieuwe standaarden en en wijzigingen in standaarden die verplicht zijn met ingang van 2016 of later

De Groep heeft geen nieuwe standaarden, wijzigingen van bestaande standaarden of interpretaties vervoegd vrijwillig toegepast die pas met ingang van de jaarrekening over 2016 of later verplicht zijn.

De Groep onderzoekt momenteel de consequenties van de volgende nieuwe standaarden, interpretaties en wijzigingen van bestaande standaarden, waarvan toepassing verplicht is met

ingang van de jaarrekening over 2016 of later indien vermeld:

IFRS 9 Financiële Instrumenten

IFRS 9, gepubliceerd in juli 2015, vervangt de huidige regelgeving van IAS 39 Financiële instrumenten: Opname en Waardering. IFRS 9 bevat herziene regelgeving ten aanzien van de classificatie en waardering van financiële instrumenten, inclusief een nieuw verwacht kredietverlies model om bijzondere waardeverminderingen op financiële activa te berekenen, en nieuwe algemene hedge accounting vereisten. Ook de bepalingen van IAS 39 ten aanzien van opname en het niet meer opnemen van financiële instrumenten zijn overgenomen in de nieuwe richtlijn. IFRS 9 is effectief voor boekjaren die starten op of na 1 januari 2018, met de mogelijkheid tot eerdere invoering van de richtlijn. De Groep analyseert de potentiële impact op de geconsolideerde jaarrekening als gevolg van de toepassing van IFRS 9. Deze richtlijn is nog niet goedgekeurd door de EU.

IFRS 15 Omzet uit contracten met klanten

IFRS 15 stelt een alomvattend kader voor het bepalen of, hoeveel en wanneer opbrengsten opgenomen worden. Het vervangt de bestaande regelgeving ten aanzien van omzetverantwoording, met inbegrip van *IAS 18 Opbrengsten*, *IAS 11 Onderhanden projecten* en *IFRIC 13 Loyaliteitsprogramma's*. IFRS 15 is effectief voor boekjaren die starten op of na 1 januari 2018, met de mogelijkheid tot eerdere invoering van de richtlijn. De Groep analyseert de potentiële impact op de geconsolideerde jaarrekening als gevolg van de toepassing van IFRS 15. Deze richtlijn is nog niet goedgekeurd door de EU.

IFRS 16 Leases

Op 13 januari 2016 is een nieuwe richtlijn IFRS 16 Leases gepubliceerd. Deze richtlijn moet verplicht worden toegepast vanaf 1 januari 2019. De boekhoudkundige behandeling van leasecontracten zal fundamenteel veranderen. IFRS 16 elimineert het huidige model van verwerking, waarin onderscheid wordt gemaakt tussen financiële lease (on balance) en operationele leasing (off balance). In plaats daarvan komt er één model voor de verwerking, die vergelijkbaar is met de huidige financiële lease accounting.

De Groep zal de komend tijd de impact van de nieuwe richtlijn

inventariseren. Naar verwachting zal deze richtlijn majeure impact hebben op de balans van de groep. Deze richtlijn is nog niet goedgekeurd door de EU.

Overig

De volgende nieuwe of aangepaste standaarden hebben geen significante impact op de geconsolideerde jaarrekening van de Groep:

- IFRS 14 *Overlopende posten uit hoofde van tariefregulering*
- Verwerking van de aankoop van belangen in gezamenlijke operaties (aanpassingen aan IFRS 11)
- Verduidelijking van geaccepteerde methodes voor afschrijving en amortisatie (Aanpassingen van IAS 16 en IAS 38)
- Equity methode in enkelvoudige jaarrekeningen (aanpassingen aan IAS 27)
- Verkoop of bijdrage van activa tussen een investeerder en haar deelneming of joint venture (aanpassingen aan IFRS 10 en IAS 28)
- Jaarlijkse IFRS verbeteringen cyclus 2012 -2014
- Investeringsentiteiten: Toepassing van de consolidatie uitzondering (aanpassingen aan IFRS 10, IFRS 12 en IAS 28).
- Disclosure initiatief (aanpassingen aan IAS 1)

Schattingen en beoordelingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat de raad van bestuur oordelen vormt en schattingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die, gegeven de omstandigheden, als redelijk worden beschouwd. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden periodiek beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden verwerkt in de periode waarin de schatting wordt herzien, dan wel in toekomstige perioden indien de herziening betrekking heeft op toekomstige perioden.

De belangrijkste schattingen en beoordelingen betreffen: voornamelijk inschattingen voorzieningen/claims uit hoofde van onregelmatigheden, waardering van latente belastingvorderingen en verwerking van de correctieregelingen HRN.

De hierna uiteengezette grondslagen voor financiële verslaggeving zijn consistent toegepast voor de gepresenteerde perioden in deze geconsolideerde jaarrekening.

Grondslagen voor consolidatie

Dochterondernemingen

De Groep heeft zeggenschap over een entiteit indien zij op basis van haar betrokkenheid bij de entiteit is blootgesteld aan dan wel recht heeft op variabele rendementen, en het vermogen heeft die rendementen te beïnvloeden aan de hand van haar zeggenschap over de entiteit. De jaarrekeningen van dochterondernemingen zijn in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen vanaf de datum waarop voor het eerst sprake is van zeggenschap tot aan het moment waarop deze eindigt.

Bij verlies van zeggenschap over de dochteronderneming worden de activa en verplichtingen van die dochteronderneming, eventuele minderheidsbelangen en overige met de dochteronderneming samenhangende vermogenscomponenten niet langer in de balans verantwoord. Het eventuele overschot of tekort wordt opgenomen in de winst- en verliesrekening. Indien de Groep een belang behoudt in de voormalige dochteronderneming, wordt dat belang tegen de reële waarde verantwoord per de datum dat niet langer sprake was van zeggenschap.

Belangen in investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode

De belangen van de Groep in investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode bestaan uit belangen in geassocieerde deelnemingen en in joint ventures.

Geassocieerde deelnemingen zijn die entiteiten waarin de Groep invloed van betekenis heeft op het financiële en operationele beleid, maar waarover zij geen zeggenschap heeft. Een joint venture is een overeenkomst waarover de Groep gezamenlijke zeggenschap uitoefent, en waarbij de Groep eerder rechten heeft ten aanzien van de nettoactiva van de overeenkomst dan rechten ten aanzien van de activa en verplichtingen ten aanzien van de schulden.

Geassocieerde deelnemingen en joint ventures waarover gezamenlijk de zeggenschap wordt uitgeoefend, worden verantwoord op basis van de 'equity'-methode en worden bij de

eerste opname gewaardeerd tegen kostprijs. In die kostprijs van de investering zijn de transactiekosten inbegrepen. Na de eerste verantwoording bevat de geconsolideerde jaarrekening het aandeel van de Groep in de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten van de investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode, tot aan de datum waarop voor het laatst sprake is van invloed van betekenis.

Verwerving van dochterondernemingen, joint ventures en deelnemingen

Bedrijfscombinaties worden verwerkt op basis van de overnamemethode per de datum waarop de zeggenschap overgaat naar de Groep. De voor de overname overgedragen vergoeding wordt doorgaans gewaardeerd tegen reële waarde, evenals de netto identificeerbare verworven activa. Eventuele goodwill die hieruit voortvloeit, wordt jaarlijks getoetst op bijzondere waardeverminderingen. Eventuele boekwinst uit een voordelige koop wordt direct in de winst-en-verliesrekening opgenomen. Transactiekosten worden opgenomen wanneer zij worden gemaakt.

Eliminatie van transacties bij consolidatie

Intragroepssaldi en -transacties, alsmede eventuele niet-gerealiseerde winsten en verliezen op transacties binnen de Groep of baten en lasten uit dergelijke transacties worden geëlimineerd. Niet gerealiseerde winsten uit hoofde van transacties met investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode worden geëlimineerd naar rato van het belang dat de Groep in de investering heeft. Niet gerealiseerde verliezen worden op dezelfde wijze geëlimineerd als niet-gerealiseerde winsten, maar alleen voor zover er geen aanwijzing is voor een bijzondere waardevermindering.

Vreemde valuta

Transacties in vreemde valuta

Transacties luidend in vreemde valuta worden in de betreffende functionele valuta van de groepsentiteiten omgerekend tegen de geldende wisselkoers per transactiedatum. In vreemde valuta luidende monetaire activa en verplichtingen worden per balansdatum in de functionele valuta omgerekend tegen de op die datum geldende wisselkoers. In vreemde valuta luidende niet-monetaire activa en verplichtingen die tegen reële waarde worden gewaardeerd, worden naar de functionele

valuta omgerekend tegen de wisselkoersen die golden op de data waarop de reële waarden werden bepaald. In vreemde valuta luidende niet-monetaire activa en verplichtingen die op basis van historische kosten worden gewaardeerd, worden niet opnieuw omgerekend.

De valutakoersverschillen met betrekking tot de monetaire posten omvatten het verschil tussen de geamortiseerde kosten in de functionele valuta aan het begin van de periode, gecorrigeerd voor de effectieve rente(betalingen) gedurende de periode, en de geamortiseerde kosten van tegen de wisselkoers aan het einde van de periode omgerekende buitenlandse valuta. De bij omrekening optredende valutakoersverschillen van de volgende posten worden verwerkt in niet-gerealiseerde resultaten:

- financiële verplichting die wordt aangemerkt als afdekking van de netto-investering in een buitenlandse activiteit
- in aanmerking komende kasstroomafdekkingen voor zover de afdekking effectief is.

Buitenlandse activiteiten

De activa en verplichtingen van buitenlandse activiteiten, met inbegrip van goodwill en bij consolidatie ontstane reële-waardecorrecties, worden in euro's omgerekend tegen de geldende koers per verslagdatum. De opbrengsten en kosten van buitenlandse activiteiten worden in euro's omgerekend tegen de gemiddelde wisselkoers, welke de wisselkoers op transactiedatum benadert.

Valutaomrekeningsverschillen worden opgenomen in niet gerealiseerde resultaten en verwerkt in de reserve omrekeningsverschillen. Indien de Groep bij de verkoop van een buitenlandse activiteit de zeggenschap, invloed van betekenis dan wel gezamenlijke zeggenschap verliest, dan wordt het cumulatieve bedrag in de reserve omrekeningsverschillen in verband met deze buitenlandse activiteit overgeboekt naar de winst of het verlies wanneer de winst of het verlies op de verkoop wordt opgenomen. Indien de Groep slechts een deel van haar belang in een dochter verkoopt, terwijl de Groep wel de zeggenschap houdt, dan wordt het desbetreffende evenredige deel van het cumulatieve bedrag opnieuw toegerekend aan het minderheidsbelang. Indien de Groep slechts een deel van haar belang in een geassocieerde deelneming of joint

venture verkoopt, terwijl de Groep wel invloed van betekenis of gezamenlijke zeggenschap houdt, dan wordt het desbetreffende evenredige deel van het cumulatieve bedrag overgeboekt naar de winst- en verliesrekening.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met cumulatieve afschrijvingen en cumulatieve bijzondere waardeverminderingverliezen. De kostprijs van zelfvervaardigde activa omvat materiaalkosten, directe arbeidskosten, een redelijk deel van de indirecte productiekosten en geactiveerde financieringskosten. Voor zover relevant worden de geschatte kosten van de ontmantelings- en verwijderingskosten van het actief en de herstelkosten van de locatie waar de activa zich bevinden aan de kostprijs toegevoegd.

Computersoftware die integraal onderdeel vormt van de computerapparatuur wordt geactiveerd als onderdeel van de betreffende apparatuur.

Activa waarvan enkel het economisch eigendom bij de Groep berust, worden op de balans opgenomen.

Winsten en verliezen op de verkoop van een materieel vast actief worden vastgesteld aan de hand van een vergelijking van de verkoopopbrengsten met de boekwaarde van de materiële vaste activa en worden netto verantwoord onder "overige opbrengsten" in de winst-en-verliesrekening.

Vastgoedobjecten

Vastgoedobjecten omvatten vastgoed dat wordt aangehouden om huuropbrengsten of een waardestijging, of beide te realiseren. Vastgoedobjecten worden gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met cumulatieve afschrijvingen en cumulatieve bijzondere waardeverminderingverliezen. De kostprijs van zelfvervaardigde activa omvat materiaalkosten, directe arbeidskosten, een redelijk deel van de indirecte productiekosten en geactiveerde financieringskosten. Voor zover relevant

worden de geschatte kosten van de ontmantelings- en verwijderingskosten van het actief en de herstelkosten van de locatie waar de activa zich bevinden aan de kostprijs toegevoegd.

Zowel voor materiële vaste activa als voor vastgoedobjecten gelden de volgende grondslagen:

Componenten

Indien materiële vaste activa of vastgoedobjecten bestaan uit onderdelen met een ongelijke gebruiksduur, worden deze componenten als afzonderlijke posten gespecificeerd onder de materiële vaste activa respectievelijk vastgoedobjecten.

In de boekwaarde van een materieel vast actief of vastgoedobject wordt de kostprijs opgenomen van de vernieuwing (van een deel) van dat actief wanneer die uitgaven worden gedaan en indien het waarschijnlijk is dat de vernieuwing leidt tot toekomstige economische voordelen. Alle andere kosten voor de instandhouding van de activa worden als last in de winst-en-verliesrekening opgenomen wanneer zij worden gemaakt.

Afschrijving

Afschrijvingen op materiële vaste activa geschieden lineair en onder aftrek van de restwaarde en op basis van de geschatte gebruiksduur van iedere afzonderlijk materieel vast actief. Afschrijvingen worden ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht.

Geleasede activa worden, behalve indien het redelijkerwijs zeker is dat de Groep de geleasede activa aan het einde van de leasetermijn in eigendom zal nemen, afgeschreven over de termijn van de leaseovereenkomst of de gebruiksduur, afhankelijk van welke korter is. Op terreinen wordt niet afgeschreven met uitzondering van bestrating. De geschatte economische gebruiksduur luidt voor de materiële vaste activa als volgt:

Type activa	Afschrijvingstermijn
Gebouwen	gedifferentieerd naar componenten (15-100 jaar); gemiddeld 40 jaar
Overige vaste installaties	10-25 jaar
Treinen	20 jaar
Bussen	6-15 jaar
Apparatuur en bedrijfsmaterieel	3-10 jaar
En voor de vastgoedobjecten:	
Fundering en onderbouw	100 jaar
Skelet en kern	50 jaar
Gevels en buitenwanden	33 jaar
Dakbedekking	15 jaar
Binnenafwerking	15 jaar
Technische installaties	15 jaar

De aangegeven gebruiksduur is een gemiddelde van de daar- onder begrepen activa en van de eventuele componenten waaruit de activa bestaan.

De afschrijvingsmethode, de resterende gebruiksperiode en de restwaarde worden jaarlijks beoordeeld.

Indien een materieel vast actief door wijziging van het gebruik bestemd wordt als vastgoedobject of indien een vastgoedobject bestemd wordt voor eigen gebruik, vindt overboeking plaats naar vastgoedobjecten respectievelijk materiële vaste activa. Omdat de waardering van beide categorieën vaste activa gelijk is, geschiedt de overboeking tegen de boekwaarde.

Immateriële vaste activa

Goodwill

Alle bedrijfscombinaties worden administratief verwerkt via toepassing van de overnamemethode. Goodwill betreft het bedrag dat voortvloeit uit de overname van dochterondernemingen, geassocieerde deelnemingen en joint ventures. Goodwill komt overeen met het verschil tussen de kostprijs van de overname en de reële waarde van de overgenomen identificeerbare activa en passiva op het moment van aankoop. Goodwill wordt gewaardeerd tegen kostprijs vermindert met cumulatieve bijzondere waardeverminderingen.

Negatieve goodwill die bij een overname ontstaat, wordt direct in de winst-en-verliesrekening opgenomen.

Overige immateriële vaste activa

De overige door de Groep verworven of geproduceerde im-

materiële vaste activa, met een eindige gebruiksduur, worden gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met cumulatieve amortisatie en cumulatieve bijzondere waardevermindering-verliezen.

Uitgaven na eerste opname voor geactiveerde immateriële vaste activa worden uitsluitend geactiveerd wanneer hierdoor de toekomstige economische voordelen toenemen die zijn besloten in het specifieke actief waarop zij betrekking hebben. Alle overige uitgaven, inclusief intern gegenereerde goodwill en handelsmerken, worden als last in de winst-en-verliesrekening opgenomen wanneer zij worden gemaakt.

De amortisatie geschiedt lineair ten laste van de winst-en-verliesrekening op basis van de geschatte gebruiksduur van de immateriële vaste activa, behoudens goodwill, vanaf de datum dat deze beschikbaar zijn voor gebruik. De geschatte gebruiksduur luidt als volgt:

Software	5 - 8 jaar
Contracten	5 - 10 jaar

Voorraden

De voorraden worden opgenomen tegen kostprijs, of netto-opbrengstwaarde indien deze lager is. De netto-opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs in het kader van de normale bedrijfsvoering, verminderd met de geschatte kosten van voltooiing en de verkoopkosten.

De kostprijs van de voorraden is gebaseerd op de gemiddelde inkooprijzen respectievelijk kostprijzen en omvat de uitgaven gedaan bij verwerving van de voorraden en daarop betrekking hebbende inkoopkosten. De kostprijs van voorraden gereed

product en onderhanden projecten omvat een redelijk deel van de indirecte kosten op basis van de normale productiecapaciteit.

Onderhanden werk in opdracht van derden

Onderhanden projecten in opdracht van derden worden geëvalueerd tegen kostprijs plus tot balansdatum genomen winst, verminderd met een voorziening voor voorzienbare verliezen en verminderd met gefactureerde termijnen naar rato van de voortgang van het project. De kostprijs omvat alle uitgaven die rechtstreeks verband houden met specifieke projecten en een toerekening van de gemaakte vaste en variabele indirecte kosten in verband met de contractactiviteiten op basis van de normale productiecapaciteit.

Er is sprake van een vordering indien het bedrag van de gemaakte kosten (inclusief het verantwoorde resultaat) hoger is dan het bedrag van de gefactureerde termijnen. Indien het bedrag van de gemaakte kosten (inclusief het verantwoorde resultaat) lager is dan het bedrag van de gefactureerde termijnen, is sprake van een schuld.

Financiële instrumenten

Leningen, vorderingen en deposito's worden door de Groep bij eerste opname verwerkt op de datum waarop deze ontstaan. Bij alle overige financiële activa vindt de eerste opname plaats op de transactiedatum. De Groep neemt een financieel actief niet langer op in de balans als de contractuele rechten op de kasstromen uit het actief aflopen, of als de Groep de contractuele rechten op de ontvangst van de kasstromen uit het financieel actief overdraagt door middel van een transactie waarbij nagenoeg alle aan het eigendom van dit actief verbonden risico's en voordelen worden overgedragen.

De Groep neemt een financieel actief niet langer op in de balans als de contractuele rechten op de kasstromen uit het actief aflopen, of als de Groep de contractuele rechten op de ontvangst van de kasstromen uit het financieel actief overdraagt door middel van een transactie waarbij nagenoeg alle aan het eigendom van dit actief verbonden risico's en voordelen worden overgedragen, of waarbij nagenoeg alle aan het eigendom van dit actief verbonden risico's en voordelen noch worden overgedragen noch worden behouden en het zeggenschap over het overgedragen actief evenmin wordt behouden. Indien de Groep een belang behoudt of creëert in de

overgedragen financiële activa, dan wordt dit belang afzonderlijk als actief of verplichting opgenomen.

De Groep neemt een financiële verplichting niet langer op in de balans als de contractuele verplichtingen worden kwijtgescholden of geannuleerd, of verlopen.

Financiële activa en verplichtingen worden gesaldeerd en het resulterende nettobedrag wordt uitsluitend in de balans gepresenteerd indien de Groep een wettelijk afdwingbaar recht heeft op deze saldering en indien zij voornemens is om te salderen op nettobasis dan wel het actief en de verplichting gelijktijdig te realiseren.

De Groep maakt gebruik van de volgende financiële instrumenten:

Niet-afgeleide financiële instrumenten

Niet-afgeleide financiële instrumenten omvatten investeringen in aandelen, deposito's en obligaties, debiteuren en overige vorderingen, geldmiddelen en kasequivalenten, leningen en overige financie-ringsverplichtingen, crediteuren en overige schulden.

Niet-afgeleide financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde. Na de eerste opname worden niet-afgeleide financiële instrumenten op de hierna beschreven manier geëvalueerd.

Tot einde looptijd aangehouden financiële activa

Wanneer de Groep de uitdrukkelijke bedoeling heeft, en in staat is, om financiële activa tot het einde van de looptijd aan te houden, worden deze geëvalueerd tegen de geamortiseerde kostprijs plus eventuele direct toerekenbare transactiekosten op basis van de effectieve-rentemethode verminderd met bijzondere waardeverminderv verliezen.

Financiële activa aangemerkt als beschikbaar voor verkoop

De beleggingen van de Groep in bepaalde obligaties en deposito's worden geclassificeerd als financiële activa beschikbaar voor verkoop. Na eerste opname worden deze activa geëvalueerd tegen reële waarde en eventuele veranderingen in de reële waarde, behoudens bijzondere waardeverminderv verliezen.

verliezen en valutakoerswinsten en -verliezen op monetaire posten die beschikbaar zijn voor verkoop, worden rechtstreeks in het eigen vermogen via het totaalresultaat verwerkt. Toerekenbare transactiekosten worden als last in de winst-en-verliesrekening opgenomen wanneer zij worden gemaakt. Wanneer een belegging niet langer in de balans wordt opgenomen, wordt de in het eigen vermogen opgenomen cumulatieve winst of het cumulatieve verlies overgeboekt naar de winst-en-verliesrekening.

Indien geen informatie beschikbaar is om de reële waarde te bepalen, zullen de activa tegen kostprijs worden gewaardeerd.

Overige niet-afgeleide financiële instrumenten

Deze instrumenten worden bij eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde plus eventuele direct toerekenbare transactiekosten. Na eerste opname worden leningen en vorderingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs met behulp van de effectieve-rentemethode.

Afgeleide financiële instrumenten (Derivaten)

De Groep maakt gebruik van afgeleide financiële instrumenten om valuta, rente of commodity risico's af te dekken. Afgeleide financiële instrumenten worden bij de eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde, die overeenkomt met de dan geldende kostprijs. Toerekenbare transactiekosten worden als last in de winst-en-verliesrekening opgenomen wanneer zij worden gemaakt. Na de eerste opname worden afgeleide financiële instrumenten tegen reële waarde gewaardeerd en eventuele wijzigingen op de hierna beschreven manier verantwoord.

Derivaten worden bij de eerste verwerking in de jaarrekening opgenomen tegen de reële waarde op de datum waarop het derivatencontract wordt gesloten en vervolgens tegen de reële waarde op elk rapporteringsmoment. Toerekenbare transactiekosten worden als last in de winst-en-verliesrekening opgenomen wanneer zij worden gemaakt.

Hedgeaccounting

De methode voor verantwoording van het resultaat is afhankelijk van de vraag of hedge accounting wordt toegepast en zo ja, of de hedgerelatie effectief is. Indien de hedgerelatie

effectief is, dan wordt voor deze derivaten hedge accounting toegepast. Bij het afsluiten van een afdekkingstransactie wordt de afdekkingsrelatie gedocumenteerd. Periodiek wordt getoetst of de afdekkingstransactie over de afgelopen periode effectief is geweest en of de afdekkingstransactie naar verwachting over de komende periode effectief zal zijn. Indien het afdekkingsinstrument afloopt, wordt verkocht, wordt beëindigd, wordt uitgeoefend, of niet langer voldoet aan de criteria voor het mogen toepassen van hedge accounting, dan wordt de toepassing daarvan per direct gestaakt.

Kasstroomafdekkingen

Wanneer een afgeleid financieel instrument wordt aangewezen als afdekking van de variabiliteit van kasstromen die voortvloeit uit een bepaald risico dat is verbonden aan een opgenomen actief, verplichting, of zeer waarschijnlijke, verwachte transactie de winst of het verlies zou kunnen beïnvloeden, dan wordt het effectieve deel van de veranderingen in de reële waarde van het afgeleide afdekkingsinstrument opgenomen in niet-gerealiseerde resultaten en gepresenteerd in de afdekkingsreserve in het eigen vermogen. Het eventuele niet-effectieve deel van de veranderingen in de reële waarde van het afgeleide financiële instrument wordt rechtstreeks in de winst-en-verliesrekening opgenomen. Het opgebouwde bedrag wordt overgeboekt naar de winst-en-verliesrekening in dezelfde periode dat de afgedekte positie van invloed is op de winst-en-verliesrekening.

Reële waarde afdekkingen

Veranderingen in de reële waarde van een afgeleid afdekkingsinstrument dat is aangemerkt als een reële afdekking worden ten laste dan wel ten gunste van het resultaat gebracht, tezamen met de wijzigingen in de reële waarde van de (groep van) activa en verplichtingen voor zover die zijn toe te wijzen aan het afgedekte risico.

Indien een afdekkingsinstrument niet langer voldoet aan de voorwaarden voor 'hedge accounting', afloopt of wordt verkocht, wordt de afdekking prospectief beëindigd. De cumulatieve winst of het cumulatieve verlies dat eerder in het eigen vermogen was opgenomen, blijft onderdeel uitmaken van het eigen vermogen totdat de verwachte transactie heeft plaatsgevonden. Het onder het eigen vermogen opgenomen be-

drag wordt overgeboekt naar de winst-en-verliesrekening (onder nettomutatie reële waarde uit het eigen vermogen overgeboekte kasstroomafdekkingen) in dezelfde periode waarin het afdekkingsinstrument van invloed is op de winst-en-verliesrekening.

Economische afdekkingen

Hedge accounting wordt niet toegepast op afgeleide instrumenten die in economische zin worden gebruikt als afdekking van in vreemde valuta's luidende activa en verplichtingen. Veranderingen in de reële waarde van dergelijke derivaten worden als onderdeel van de valutakoerswinsten en -verliezen in de winst-en-verliesrekening opgenomen.

Afdekking energie

De Groep past 'accrual accounting' toe voor haar voor eigen gebruik bestemde commodity-derivaten, onder gebruikmaking van de uitzondering van IAS 39.5, voor zover wordt voldaan aan de bepalingen van IAS 39.5. Dit is van toepassing voor de inkoop van (diesel)olie en energie in Nederland en wordt toegelicht in de risicoparagraaf en niet in de balans opgenomen verplichtingen. De overige commodity derivaten die niet voldoen aan eigen gebruik bepalingen worden gewaardeerd op reële waarde en waar mogelijk wordt hedge accounting toegepast.

Bijzondere waardeverminderingen

Financiële activa

Op iedere verslagdatum wordt van een financieel actief beoordeeld of er objectieve aanwijzingen bestaan dat het actief een bijzondere waardevermindering heeft ondergaan. Een financieel actief wordt geacht onderhevig te zijn aan een bijzondere waardevermindering indien er objectieve aanwijzingen zijn dat een of meerdere gebeurtenissen een negatief effect heeft/hebben gehad op de verwachte toekomstige kasstromen van dat actief.

Een bijzonder waardeverminderverslies met betrekking tot een op geamortiseerde kostprijs gewaardeerd financieel actief wordt berekend als het verschil tussen de boekwaarde en de contante waarde van de verwachte toekomstige kasstromen, gedisconteerd tegen de oorspronkelijke effectieve rente. Een bijzonder waardeverminderverslies met betrekking tot een

voor verkoop beschikbaar financieel actief wordt berekend aan de hand van de reële waarde.

Belangrijke financiële activa worden individueel op bijzondere waardevermindering getoetst. De overige financiële activa worden ondergebracht in groepen met vergelijkbare kredietrisico's en collectief beoordeeld.

Alle bijzondere waardeverminderverslies worden als last in de winst-en-verliesrekening opgenomen. Een cumulatief verlies met betrekking tot een voor verkoop beschikbaar financieel actief dat voorheen als last in het eigen vermogen was opgenomen, wordt overgeboekt naar de winst-en-verliesrekening.

Een bijzonder waardeverminderverslies wordt teruggenomen indien de terugname objectief in verband kan worden gebracht met een gebeurtenis die zich heeft voorgedaan nadat dit bijzondere waardeverminderverslies werd genomen. Bij financiële activa die tegen geamortiseerde kostprijs worden gewaardeerd en bij voor verkoop beschikbare financiële activa in de vorm van obligaties komt de terugname ten gunste van de winst-en-verliesrekening.

Niet-financiële activa

De boekwaarde van de niet-financiële activa van de Groep, uitgezonderd voorraden en uitgestelde belastingvorderingen, wordt per iedere verslagdatum opnieuw bezien om te bepalen of er aanwijzingen zijn voor bijzondere waardeverminderingen. Indien dergelijke aanwijzingen bestaan, wordt een schatting gemaakt van de realiseerbare waarde van het actief. Van goodwill en immateriële vaste activa die nog niet gebruiksklaar zijn, wordt op iedere verslagdatum een schatting gemaakt van de realiseerbare waarde.

Voor een actief of een kasstroomgenererende eenheid is de realiseerbare waarde gelijk aan de hoogste van de bedrijfswaarde of de reële waarde minus verkoopkosten. Bij het bepalen van de bedrijfswaarde wordt de contante waarde van de geschatte toekomstige kasstromen voor belasting berekend met behulp van een disconteringsvoet voor belasting die een afspiegeling is van zowel de actuele markttransacties van de tijdswaarde van geld als van de specifieke risico's met betrekking tot het actief. Voor de toetsing op bijzondere waardever-

minderings worden activa samengevoegd in de te onderscheiden groep activa die uit voortgaand gebruik kasstromen genereert die in grote lijnen onafhankelijk zijn van andere activa en groepen (de "kasstroombenerende eenheid"). De in een bedrijfscombinatie verworven goodwill wordt voor de toetsing op bijzondere waardeverminderingen toegerekend aan kasstroombenerende eenheden die naar verwachting zullen profiteren van de synergievoordelen van de combinatie.

Een bijzonder waardevermindingsverlies wordt opgenomen indien de boekwaarde van een actief of de kasstroombenerende eenheid waartoe het actief behoort, hoger is dan de geschatte realiseerbare waarde. Bijzondere waardevermindingsverliezen worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen. Bijzondere waardevermindingsverliezen opgenomen met betrekking tot kasstroombenerende eenheden worden eerst in mindering gebracht op de boekwaarde van eventueel aan de eenheden toegerekende goodwill, en vervolgens naar rato in mindering gebracht op de boekwaarde van de overige activa van de eenheid (of groep van eenheden).

Met betrekking tot goodwill worden geen bijzondere waardevermindingsverliezen teruggenomen. Voor andere activa worden in voorgaande perioden opgenomen bijzondere waardevermindingsverliezen bij elke verslagdatum beoordeeld op indicaties dat het verlies afgenomen is of niet langer bestaat. Een bijzonder waardevermindingsverlies wordt teruggenomen als de schattingen zijn veranderd aan de hand waarvan de realiseerbare waarde was bepaald. Een bijzonder waardevermindingsverlies wordt uitsluitend teruggenomen voor zover de boekwaarde van het actief niet hoger is dan de boekwaarde, na aftrek van afschrijvingen of amortisatie, die zou zijn bepaald als geen bijzonder waardevermindingsverlies was opgenomen.

Eigen vermogen

Dividenden worden verwerkt in de periode waarin over de winstbestemming wordt besloten en de dividenden worden gedeclareerd.

Aan komende jaren toe te rekenen baten

Deze baten hebben betrekking op ineens ontvangen bedragen die voortvloeien uit overeenkomsten waarvan de looptijd

zich uitstrekt over toekomstige jaren. De baten worden gedurende de looptijd van de overeenkomsten waarmee ze verband houden ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht. De baten worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

Personeelsbeloningen

Onder de personeelsbeloningen zijn opgenomen pensioenverplichtingen uit pensioenregelingen en andere verplichtingen betreffende personeelsbeloningen bestaande uit jubileumuitkeringen, VUT-uitkeringen en verplichtingen wegens arbeidsongeschiktheid van medewerkers.

Toegezegde-bijdrageregelingen zijn regelingen waarbij de Groep geen andere verplichting heeft dan de contractuele bijdragen te voldoen. Deze bijdragen worden in de winst-en-verliesrekening verantwoord in de periode waarin de bijdrage verschuldigd is.

Toegezegd-pensioenregelingen zijn regelingen waarbij de Groep niet kan volstaan met betaling van de verplichte, contractueel overeengekomen bijdrage aan pensioenfondsen of verzekeringsmaatschappijen. De nettoverplichting van de Groep wordt voor elke regeling afzonderlijk berekend door een schatting te maken van de pensioenaanspraken die werknemers hebben opgebouwd in de verslagperiode en de daaraan voorafgaande jaren. Van deze pensioenaanspraken wordt de contante waarde bepaald, welke wordt gesaldeerd met de reële waarde van het belegde pensioenvermogen. De disconteringsvoet is de rentevoet per balansdatum van hoogwaardige vastrentende waarden waarvan de looptijd de termijn van de pensioenverplichtingen benadert. Bij de berekening wordt rekening gehouden met elementen als toekomstige loonstijging als gevolg van algemene loonontwikkelingen en carrièrekansen, met inflatie en met actuele levensduurverwachtingen. De berekening wordt jaarlijks uitgevoerd door een erkende actuaris volgens de 'projected unit credit'-methode. Wanneer de berekening resulteert in een positief saldo voor de Groep, wordt de opname van het actief beperkt tot een bedrag dat maximaal gelijk is aan het saldo van eventuele niet-opgenomen pensioenkosten van verstreken diensttijd en de contante waarde van eventuele toekomstige terugstortingen door het fonds of lagere toekomstige pensioenpremies.

Het werknemersgedeelte wordt in mindering gebracht op de verplichting.

De pensioenverplichtingen die betrekking hebben op de concernonderdelen die in Engeland gevestigd zijn, worden opgenomen voor de periode waarover de vervoersconcessies lopen. De aan het begin van het jaar op basis van de actuariële berekeningen verwachte mutatie in de pensioenverplichtingen en beleggingsresultaten worden gemuteerd in de nettoverplichtingen en in de winst-en-verliesrekening verwerkt. De door werkgevers en werknemers betaalde bijdragen komen in mindering op de nettoverplichtingen. De actuariële winsten en verliezen, bestaande uit het verschil tussen de werkelijke en de verwachte mutaties in de pensioenverplichtingen en beleggingsresultaten, worden in het eigen vermogen verwerkt.

Verplichtingen inzake jubileumuitkeringen en VUT-uitkeringen worden actuariëel berekend en opgenomen tegen de contante waarde. Hierbij wordt rekening gehouden met loon- en prijsontwikkelingen, recente sterftetafels en inschatting van het dienstverband. Eventuele actuariële winsten of verliezen worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen in de periode waarin deze zich voordoen.

Op soortgelijke wijze worden ook de verplichtingen wegens arbeidsongeschiktheid bepaald.

Kortetermijnpersoneelsbeloningen

De nog niet opgenomen vrijetijdsaanpakken worden contant gemaakt, rekening houdend met toekomstige salarisstijgingen.

Overige kortetermijnpersoneelsbeloningen worden zonder contantmaking gewaardeerd en opgenomen wanneer de daarmee verband houdende dienst wordt verricht.

Voorzieningen

Een voorziening wordt in de balans opgenomen wanneer de Groep een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting heeft als gevolg van een gebeurtenis in het verleden en het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is.

Voorzieningen worden bepaald door de verwachte toekomstige kasstromen contant te maken op basis van een discountingsvoet voor belasting die een afspiegeling is van de actuele

marktwaardes van de tijds waarde van geld en, waar nodig, van de specifieke risico's met betrekking tot de verplichting.

Reorganisatiekosten en non-activiteitsregelingen

In verband met reorganisatie worden voorzieningen getroffen wanneer een gedetailleerd plan voor de reorganisatie is geformaliseerd en een aanvang is gemaakt met de reorganisatie of deze publiekelijk bekend is gemaakt. Er wordt geen voorziening getroffen voor toekomstige bedrijfslasten. De reorganisatievoorziening heeft voornamelijk betrekking op afvloeiingsregelingen, overbruggingsbetalingen en herplaatsingen van personeelsleden van wie de functie is opgeheven.

Voorziening voor bodemsanering

De voorziening voor bodemsanering dient ter dekking van lasten om bedrijfsmiddelen in bruikbare staat te houden of te brengen. In overeenstemming met het gepubliceerde milieubeleid van de Groep en de van toepassing zijnde wettelijke verplichtingen, worden voorzieningen voor beheersing en opheffing van milieuverontreiniging getroffen wanneer de vervuiling optreedt of blijkt te zijn opgetreden.

Verlieslatende contracten

In de balans wordt een voorziening voor verlieslatende contracten opgenomen wanneer de door de Groep naar verwachting te behalen voordelen uit een overeenkomst lager zijn dan de onvermijdbare kosten om aan de verplichtingen uit hoofde van de overeenkomst te voldoen.

De voorziening wordt gewaardeerd tegen de contante waarde van de verwachte nettokosten van de voortzetting van het contract, of indien dit lager is, tegen de contante waarde van de verwachte kosten voor de beëindiging van het contract zijnde enige compensatie of boete die voortvloeit uit het niet-naleven van het contract. Voorafgaand aan de vorming van een voorziening wordt op de activa die betrekking hebben op het contract een bijzondere waardeverminderingverlies genomen.

Overige voorzieningen

Er worden voorzieningen opgenomen voor schade in verband met brand, ongevallen, verstrekte garanties, claims en overige zaken.

Lease

De activa waarvan de vennootschap of haar dochterondernemingen krachtens een leaseovereenkomst het economisch eigendom hebben, worden geclassificeerd als financiële lease. De vennootschap of haar dochterondernemingen hebben het economisch eigendom indien vrijwel alle aan het eigendom verbonden risico's en voordelen aan haar zijn overgedragen. Contracten waar het economisch eigendom in handen is van derden worden geclassificeerd als operationele lease. In de classificatie van leaseovereenkomsten als operationele of financiële lease is de economische realiteit volgens IFRS leidend (niet de vorm van het contract).

Opbrengsten

Onder de omzet worden begrepen de vervoersopbrengsten en opbrengsten van de overige bedrijfsactiviteiten onder aftrek van kortingen en omzetbelasting.

Verlening van diensten en verkoop van goederen

Opbrengsten uit hoofde van verleende diensten worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen in de periode waarin de diensten worden verleend. Voor leveringscontracten die de balansdatum overschrijden, vindt toerekening van de opbrengsten plaats aan de afzonderlijke jaren naar rato van het stadium van voltooiing van de transactie op balansdatum. Het stadium van voltooiing wordt bepaald aan de hand van beoordelingen van de verrichte werkzaamheden.

Opbrengsten uit de verkoop van goederen worden in de winst-en-verliesrekening verwerkt wanneer de belangrijke risico's en voordelen van eigendom aan de koper zijn overgedragen, de inning van de verschuldigde vergoeding waarschijnlijk is, de hiermee verband houdende kosten of eventuele retouren van goederen betrouwbaar kunnen worden ingeschat, er geen sprake is van aanhoudende managementbetrokkenheid bij de goederen en de omvang van de opbrengsten betrouwbaar kan worden bepaald.

Vergoedingen van de overheid voortvloeiend uit vervoersovereenkomsten of vervoersconcessies worden in de winst-en-verliesrekening verantwoord in de periode waarop de vergoeding betrekking heeft.

Onderhanden projecten in opdracht van derden

Van onderhanden projecten in opdracht van derden worden de

contractuele opbrengsten en lasten in de winst-en-verliesrekening verwerkt naar rato van het stadium van voltooiing van het project. Het stadium van voltooiing wordt bepaald aan de hand van de kosten van de verrichte werkzaamheden in relatie tot de totaal verwachte kosten. Zodra een betrouwbare schatting kan worden gemaakt van het resultaat wordt een evenredig deel van de winst ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht. Verwachte verliezen op projecten worden onmiddellijk geheel in de winst-en-verliesrekening opgenomen.

Huuropbrengsten

Huuropbrengsten uit vastgoedobjecten worden lineair in de winst-en-verliesrekening opgenomen op basis van de duur van de huurovereenkomst. Kosten van toezeggingen die worden gedaan als stimulering voor het sluiten van huurovereenkomsten worden als integraal deel van de totale huuropbrengsten verwerkt.

Overige opbrengsten

Deze omvatten incidentele opbrengsten en dekking door derden van de kosten van (neven)activiteiten die niet behoren tot de bedrijfsactiviteiten van de onderneming. Het saldo tussen de verkoopopbrengsten en de boekwaarde van de verkochte materiële vaste activa worden eveneens verantwoord onder "overige opbrengsten".

Bedrijfslasten

Bedrijfslasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben respectievelijk waarin de levering van goederen en diensten aan afnemers plaatsvindt.

Correctie mechanismes HRN concessie

In de uitvoeringsovereenkomst met I&M zijn een aantal correctie mechanismes opgenomen ter vaststelling van de concessieprijs. De correcties die betrekking hebben op het gemiddelde rentabiliteit gedurende de concessie en op ontwikkelingen van de energieprijzen worden als resultaat verantwoord op het moment dat conform de berekeningssystematiek, zoals vastgelegd in de uitvoeringsovereenkomst, de correctie ontstaat en niet lineair verantwoord over de concessieduur. Overige (éénmalige) betalingen uit hoofde van de overeenkomst worden lineair verantwoord over de concessieduur.

Geactiveerde productie eigen gebruik

De activeerde productie eigen gebruik bevat de direct toerekenbare personeelskosten en kosten voor materialen die gebruikt zijn bij de constructie van activa voor eigen gebruik. Dit heeft met name betrekking op de revisie van de treinen.

Financieringsbaten en -lasten

Financieringsbaten omvatten de rentebaten op geïnvesteerde gelden (inclusief voor verkoop beschikbare financiële activa), leasebaten, winst op de verkoop van voor verkoop beschikbare financiële activa, en winsten op afdekkingsinstrumenten die in de winst-en-verliesrekening worden opgenomen. Rentebaten worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen naarmate deze opbouwen, door middel van de effectieve-rentemethode. Dividendbaten worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen op het moment dat het recht op betaling wordt gevestigd.

Financieringslasten omvatten de rentelasten op opgenomen gelden, leasecontracten, de oprenting van voorzieningen en verliezen op afdekkingsinstrumenten die in de winst-en-verliesrekening worden opgenomen. Alle financieringskosten die niet rechtstreeks zijn toe te rekenen aan de verwerving, bouw of productie van een in aanmerking komend actief worden met behulp van de effectieve-rentemethode in de winst-en-verliesrekening opgenomen. In 2014 en 2015 zijn er geen financieringskosten geactiveerd.

Vrijvallende financieringsvoordelen uit crossborder-leaseovereenkomsten worden in mindering op de rentelasten gebracht. Valutakoerswinsten en -verliezen maken deel uit van de financiële baten of lasten.

Overheidssubsidies

Overheidssubsidies worden opgenomen als met redelijke zekerheid kan worden gesteld dat de entiteit aan de subsidies gekoppelde voorwaarden zal vervullen en dat de subsidies zullen worden ontvangen. De overheidssubsidies worden in mindering gebracht op de daarmee verband houdende lasten en activa.

Leasebetalingen

Leasebetalingen uit hoofde van operationele leasing worden

lineair over de leaseperiode in de winst-en-verliesrekening opgenomen onder bedrijfslasten.

Winstbelasting

De belasting over de winst of het verlies over de verslagperiode omvat de over de verslagperiode verschuldigde en verrekenbare winstbelastingen en latente winstbelastingen. De winstbelasting wordt in de winst-en-verliesrekening opgenomen, behoudens voor zover deze betrekking heeft op posten die rechtstreeks in het eigen vermogen via het totaalresultaat worden opgenomen, in welk geval de belasting in het eigen vermogen via het totaalresultaat wordt verwerkt.

Alle belastingposten worden opgenomen tegen de nominale waarde.

De over het boekjaar verschuldigde en verrekenbare belasting is de naar verwachting te betalen belasting over de belastbare winst over de verslagperiode, berekend aan de hand van belastingtarieven die gelden op balansdatum en correcties op de over voorgaande jaren verschuldigde belasting.

Nagenoeg alle tot de Groep behorende dochterondernemingen zijn voor de vennootschapsbelasting gevoegd in de fiscale eenheid NS, met uitzondering van buitenlandse concernonderdelen.

De latente belastingvorderingen en -verplichtingen worden gevormd voor tijdelijke verschillen tussen de boekwaarde van activa en verplichtingen in de financiële verslaggeving en de fiscale boekwaarde van die posten. De berekening hiervan is gebaseerd op de belastingtarieven die naar verwachting van toepassing zullen zijn bij terugname van de tijdelijke verschillen, op basis van de belastingtarieven die per verslagdatum zijn vastgesteld of materieel zijn vastgesteld.

Latente belastingvorderingen, met inbegrip van die voortvloeiend uit voorwaartse verliescompensatie, worden gewaardeerd indien het waarschijnlijk is dat voldoende fiscale winst beschikbaar zal zijn waarmee verliezen kunnen worden gecompenseerd en verrekeningsmogelijkheden kunnen worden benut.

Saldering van latente belastingvorderingen en uitgestelde be-

lastingschulden vindt uitsluitend plaats indien sprake is van een formeel recht tot saldering en de onderneming het voor-nemen heeft tot gelijktijdige verrekening van latente belas-tingsposities. Latente belastingposities worden opgenomen tegen de nominale waarde.

Bepaling reële waarde

Een aantal grondslagen en de informatieverschaffing van de Groep vereisen de bepaling van de reële waarde van zowel financiële als niet-financiële activa en verplichtingen. Voor waarderings- en informatie-verschaffingsdoeleinden is de reële waarde op basis van de volgende methoden bepaald.

Materiële vaste activa

De reële waarde van de materiële vaste activa die ten gevolge van een bedrijfscombinatie zijn opgenomen, is gebaseerd op marktwaarde. De reële waarde is berekend op basis van actuele aanschafprijzen of is bepaald door de historische aanschafwaarde met behulp van indexcijfers op het huidige prijs-peil te brengen.

Vastgoedobjecten

De reële waarde is op onafhankelijke, professionele wijze be-paald met inschakeling van erkende deskundigen. Hierbij is rekening gehouden met de lopende huurovereenkomsten die de Groep op zakelijke, objectieve grondslag heeft gesloten en die vergelijkbaar zijn met die voor vergelijkbaar vastgoed op dezelfde locatie. Om tot de waardering van het vastgoed te komen, worden de jaarlijkse nettokosten gediscoteerd met behulp van een factor waarin de specifieke risico's zijn begre-pen die inherent zijn aan de nettokosten. Voor de factor is uitgegaan van 10% per jaar (2014: 10%).

De reële waarde van vastgoedobjecten wordt alleen ten be-hoeve van de informatieverschaffing bepaald.

Beleggingen in obligaties en deposito's

De reële waarde van tot einde looptijd aangehouden financiële activa en voor verkoop beschikbare financiële activa wordt bepaald op basis van de prijs per verslagdatum. De reële waar-de van tot einde looptijd aangehouden beleggingen wordt alleen ten behoeve van de informatieverschaffing bepaald.

Derivaten

De reële waarde van derivaten wordt gevormd door het ge-schatte bedrag dat de Groep zou ontvangen of betalen om het contract per balansdatum te beëindigen, waarbij rekening wordt gehouden met de actuele rente en de ingeschatte kre-dietwaardigheid van de tegenpartijen bij het contract.

Niet-afgeleide financiële verplichtingen

De reële waarde van niet-afgeleide financiële verplichtingen wordt bepaald ten behoeve van de informatieverschaffing en berekend op basis van de contante waarde van toekomstige aflossingen en rentebetalingen, gediscoteerd tegen de marktrente per verslagdatum. Voor financiële leases wordt de marktrente bepaald aan de hand van vergelijkbare leaseover-eenkomsten.

Gesegmenteerde informatie

De Groep is op grond van IFRS niet verplicht gesegmenteerde informatie te verstrekken. Er is derhalve geen segmentatie-overzicht opgenomen in de jaarrekening. In de toelichting op de jaarrekening is bij enkele posten gesegmenteerde informa-tie opgenomen.

De primaire segmentatiebasis, die van bedrijfssegmenten, be-rust op de afwijkende aard van de bedrijfsactiviteiten, de be-stuurlijke structuur en de interne rapportagestructuur van de Groep.

De prijzen voor transacties tussen de segmenten en tussen de concernonderdelen binnen de segmenten worden bepaald op zakelijke, objectieve grondslagen.

De opbrengsten en activa van een segment omvatten posten die rechtstreeks, dan wel op basis van redelijkheid aan het segment kunnen worden toegerekend.

Bedrijfssegmenten

De Groep onderscheidt de volgende bedrijfssegmenten:

- Reizigersvervoer, vervoer van reizigers in Nederland in bin-nenlandse treinen en bussen en in internationale treinen, evenals reizigersvervoer in het buitenland in treinen en bus-sen. Tevens vallen hieronder de activiteiten die ten dienste staan van het reizigersvervoer, zoals beschikbaarstelling en onderhoud van rollend materieel;
- Stationsontwikkeling en -exploitatie, omvattende het be-

heer en de ontwikkeling van vastgoed en stationslocaties en de exploitatie van commerciële ruimten in en rond stations;

- Overige, omvattende ondersteunende bedrijven, holdingactiviteiten en eliminatie van intercompanyrelaties.

Het segment reizigersvervoer opereert met name in de volgende geografische gebieden: Nederland, Groot-Brittannië en Duitsland. De rendement- en risicoprofielen zijn niet zodanig verschillend dat hiervoor een secundaire segmentatie naar geografische gebieden geboden is.

Grondslagen geconsolideerd kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld via de indirecte methode en is opgesteld aan de hand van de vergelijking tussen begin- en eindbalans van het betreffende boekjaar. Hierbij wordt het resultaat aangepast voor mutaties die niet hebben geleid tot ontvangsten of uitgaven gedurende het boekjaar.

Enkelvoudige Jaarrekening 2015

Enkelvoudige balans per 31 december 2015 NV Nederlandse Spoorwegen

(vóór resultaatbestemming)

(in miljoenen euro's)	31 december 2015	31 december 2014
Financiële vaste activa	3.309	3.216
Totaal activa	3.309	3.216
Eigen vermogen		
Geplaatsd aandelenkapitaal	1.012	1.012
Overige reserves	2.179	2.024
Resultaat over de verslagperiode	118	180
Totaal passiva	3.309	3.216

Enkelvoudige winst-en-verliesrekening 2015 NV Nederlandse Spoorwegen

(in miljoenen euro's)	2015	2014
Overig resultaat	-	-
Resultaat groepsmaatschappijen na belasting	118	180
Netto resultaat	118	180

Grondslagen voor de jaarrekening

Algemeen

NV Nederlandse Spoorwegen maakt voor de bepaling van de grondslagen voor de waardering van activa en passiva en resultaatbepaling van haar enkelvoudige jaarrekening gebruik van de optie die wordt geboden in artikel 2:362 lid 8 BW. Dit houdt in dat de grondslagen voor de waardering van activa en passiva en resultaatbepaling (hierna "waarderingsgrondslagen") van de enkelvoudige jaarrekening van NV Nederlandse Spoorwegen gelijk zijn aan die welke voor de geconsolideerde jaarrekening zijn toegepast. Hierbij worden deelnemingen, waarop invloed van betekenis wordt uitgeoefend, op basis van de 'equity'-methode gewaardeerd.

Deelnemingen in groepsmaatschappijen

De deelnemingen in groepsmaatschappijen worden gewaardeerd volgens de 'equity'-methode, waarbij verliezen slechts in aanmerking worden genomen voor zover de aandeelhouder gehouden is deze aan te zuiveren.

Resultaat groepsmaatschappijen

Het resultaat groepsmaatschappijen bestaat uit het resultaat na winstbelasting.

Toelichting op de enkelvoudige balans en winst-en-verliesrekening

De in de toelichting opgenomen bedragen zijn in miljoenen euro's, tenzij anders is aangegeven.

(in miljoenen euro's)	2015	2014
Financiële vaste activa		
<i>Deelnemingen in groepsmaatschappijen</i>		
Stand per 1 januari	3.216	3.044
Resultaataandeel	118	180
Uitgekeerd dividend over voorgaande verslagperiode	-48	-
Overige mutaties	23	-8
Stand per 31 december	3.309	3.216

Eigen vermogen

Herwaarderingsreserve

In de herwaarderingsreserve is een bedrag van € 6 miljoen inbegrepen, die is ontstaan als gevolg van een herwaardering naar reële waarde van een uitbreiding van een bestaand belang in 2012.

Overige reserves

(in miljoenen euro's)

	Reserve omrekeningsverschillen	Afdekingsreserve	Reële waarde reserve	Actuariële reserve	Herwaarderingsreserve deelnemingen	Algemene reserve	Totaal overige reserves
Stand per 1 januari 2014	1	-28	-	2	17	2.083	2.075
Mutaties herwaarderingsreserves	4	-11	-	2	-1	-	-6
Uitgekeerd dividend						-	-
Resultaat over voorgaande verslagperiode						-43	-43
Overige mutaties						-2	-2
Stand per 31 december 2014	4	-11	-	2	-1	-45	-51
Mutaties herwaarderingsreserves	3	-4	-	13	11	-	23
Uitgekeerd dividend						-48	-48
Resultaat over voorgaande verslagperiode						180	180
Overige mutaties						-	-
Stand per 31 december 2015	3	-4	-	13	11	132	155
Stand per 31 december 2015	8	-43	-	17	27	2.170	2.179

Ultimo 2015 is in de overige reserves een wettelijke reserve inbegrepen voor onderzoeks- en ontwikkelingskosten van € 121 miljoen (2014: € 92 miljoen). Als gevolg van de aard van de activiteiten van NS Insurance is een bedrag van € 41 miljoen niet vrij uitkeerbaar.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Tegen de NV Nederlandse Spoorwegen en geconsolideerde deelnemingen zijn, anders dan vermeld in noot 28, geen vorderingen ingesteld die niet op een adequate manier in de balans zijn verwerkt.

Met uitzondering van Qbuzz zijn alle tot de Groep behorende Nederlandse dochterondernemingen voor de vennootschapsbelasting gevoegd in de fiscale eenheid NV Nederlandse Spoorwegen, met uitzondering van buitenlandse concernonderdelen. Dientengevolge is NV Nederlandse Spoorwegen hoofdelijk aansprakelijk voor de belastingschulden van de in de fiscale eenheid opgenomen dochterondernemingen.

Belangrijkste deelnemingen

NV Nederlandse Spoorwegen is de houdstermaatschappij van NS Groep NV. NS Groep NV is de enige dochteronderneming van NV Nederlandse Spoorwegen. Voor een overzicht van de deelnemingen wordt verwezen naar pagina 169.

Utrecht, 18 februari 2016

Raad van commissarissen

Mevrouw T.M. Lodder
voorzitter

Mevrouw I.M.G. Jankovich

J.J.M. Kremers

P. Rosenmöller

G. van de Aast

Raad van bestuur

R.H.L.M. van Boxtel
CEO

E.M. Robbe
CFO

Mevrouw S. Zijdeveld (vanaf 1 februari 2016)
CGRC

OVERIGE GEGEVENS

Statutaire winstbestemming

Conform artikel 21 lid 2 der Statuten van NV Nederlandse Spoorwegen bepaalt de Algemene Vergadering van Aandeelhouders de bestemming van een eventueel voordelig saldo van de winst-en-verliesrekening.

Voorstel tot winstbestemming

Aan de Vergadering zal worden voorgesteld om van het resul-

taat ad € 118 miljoen een bedrag van € 77 miljoen toe te voegen aan de algemene reserve en het restant van € 41 miljoen uit te keren als dividend.

Gebeurtenissen na balansdatum

Voor gebeurtenissen na balansdatum wordt verwezen naar noot 30 van de geconsolideerde jaarrekening.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: De aandeelhouders en de raad van commissarissen van N.V. Nederlandse Spoorwegen

Verklaring over de jaarrekening 2015

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2015 van N.V. Nederlandse Spoorwegen (de vennootschap) te Utrecht gecontroleerd. De jaarrekening omvat de geconsolideerde en de enkelvoudige jaarrekening.

Naar ons oordeel:

- geeft de geconsolideerde jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van N.V. Nederlandse Spoorwegen op 31 december 2015 en van het resultaat en de kasstromen over 2015, in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie (EU-IFRS) en met Titel 9 Boek 2 BW;
- geeft de enkelvoudige jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van N.V. Nederlandse Spoorwegen op 31 december 2015 en van het resultaat over 2015 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De geconsolideerde jaarrekening bestaat uit:

- de geconsolideerde balans per 31 december 2015;
- de volgende overzichten over 2015: de geconsolideerde winst-en-verliesrekening, het geconsolideerd overzicht van het totaalresultaat, het geconsolideerd kasstroomoverzicht en het geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen;
- de toelichting met een overzicht van de belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De enkelvoudige jaarrekening bestaat uit:

- de enkelvoudige balans per 31 december 2015;
- de enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2015;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands

recht, waaronder ook de *Nederlandse controlestandaarden* vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie *Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening*.

Wij zijn onafhankelijk van N.V. Nederlandse Spoorwegen zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Materialiteit	€ 35 miljoen
Toegepaste benchmark	0,8 % van de omzet
Nadere toelichting	Gegeven de aard van NS, haar doelstellingen, en het belang van haar operationele prestaties, wordt omzet als activiteitenbasis de meest relevante basis voor materialiteit geacht.

De materialiteit is opgesplitst in kleinere bedragen ten behoeve van de controle van de individuele bedrijfsonderdelen binnen de groep. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de raad van commissarissen overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 1,75 miljoen rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de groepscontrole

N.V. Nederlandse Spoorwegen staat aan het hoofd van een groep van vennootschappen. De financiële informatie van deze groep is opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van N.V. Nederlandse Spoorwegen.

Onze groepscontrole heeft zich met name gericht op de bedrijfsonderdelen NS Reizigers, Abellio, NS Stations en Ned-

Train. Bij andere onderdelen hebben wij beoordelingswerkzaamheden of specifieke controlewerkzaamheden uitgevoerd. Bij de Nederlandse bedrijfsonderdelen hebben wij zelf de werkzaamheden uitgevoerd. Bij de buitenlandse bedrijfsonderdelen hebben wij gebruik gemaakt van accountants van ons internationale netwerk. Op basis van onze werkzaamheden hebben wij controlezekerheid verkregen bij 99% van de activa, 100% van de opbrengsten en 100% van de winst voor winstbelastingen.

Door bovengenoemde werkzaamheden bij bedrijfsonderdelen, gecombineerd met aanvullende werkzaamheden op groepsniveau, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de groep verkregen om een oordeel te geven over de geconsolideerde jaarrekening.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de raad van commissarissen gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Risico

Onze controle-aanpak

Geconstateerde onregelmatigheden in de bieding op de Limburg concessie

In 2015 heeft NS onregelmatigheden geconstateerd bij QBuzz/Abellio ten tijde van de aanbesteding voor het openbaar vervoer in Limburg. Aanleiding van de bevindingen was een onderzoek van de ACM naar aanleiding van een klacht van Veolia. Nadat NS aanwijzingen aantroef die wezen op mogelijke misstanden heeft zij externe advocaten ingeschakeld om onderzoek te doen.

De Autoriteit Consument en Markt (ACM) heeft geconcludeerd dat NS op onderdelen de Spoorwegwet heeft overtreden in aanloop naar de aanbesteding in Limburg. ACM oordeelt dat Veolia daarbij door NS is benadeeld. Het Openbaar Ministerie heeft eveneens aangegeven dat een aantal groepsmaatschappijen van NS als verdachten worden aangemerkt in deze zaak.

Wij hebben vastgesteld dat de acties die NS heeft ondernomen voldoende zijn om de aard en omvang van de geconstateerde onregelmatigheden vast te stellen. Wij hebben ook de onafhankelijkheid en deskundigheid van de externe onderzoekers beoordeeld. Waar nodig hebben wij aanvullende werkzaamheden uitgevoerd om geïdentificeerde risico's ten behoeve van onze controle te mitigeren. Hierbij hebben wij fraude specialisten aan ons team toegevoegd.

De toelichtingen met betrekking tot de financiële verantwoording inzake de geconstateerde onregelmatigheden zijn opgenomen onder toelichting 28 van de jaarrekening.

Betrouwbaarheid totstandkoming en rapportage hoofdrailnet-concessie prestatie indicatoren

In de hoofdrailnet-concessie is vastgelegd dat de prestaties over de duur van de concessie dienen te verbeteren. De interim evaluatie en eindevaluatie zullen respectievelijk in 2019 en 2024 plaatsvinden. Het niet behalen van afgesproken streefwaarden kan leiden tot boetes of maatregelen aangaande de concessieverlening, terwijl NS bonusbedragen kan verkrijgen bij prestaties voorbij de streefwaarden. Het belang van de betrouwbaarheid van de totstandkoming en rapportage inzake de niet-financiële prestatie-indicatoren is daarmee groot.

De realisatie van de hoofdrailnet-concessie prestatie indicatoren gedurende 2015 is opgenomen in het "Verslag van activiteiten" in het Jaarverslag 2015

Conform wettelijke verplichting hebben wij het Jaarverslag 2015 onderzocht, onder meer op verenigbaarheid met de jaarrekening. Aanvullend verstrekken wij een beperkte mate van zekerheid bij een aantal geselecteerde hoofdstukken in het Jaarverslag 2015. Wij verwijzen naar het door ons verstrekte assurance-rapport bij het jaarverslag.

Wij onderschrijven het belang dat NS onderkent aan de betrouwbare totstandkoming van deze prestatie indicatoren en het voornemen om de betrouwbaarheid van de gerapporteerde prestatie-indicatoren te verbeteren. In de rapportage aan NS hebben wij aangegeven dat ter realisatie hiervan aanpassingen in IT en in de interne beheeromgeving benodigd zijn, alsook de verhoging van het zekerheidsniveau van gebruikte informatie die van derden wordt ontvangen.

NS heeft een uitgebreide toelichting opgenomen over de relevante prestatie-indicatoren in de paragrafen "2015 in een notendop" en "Verslag van activiteiten" in het jaarverslag.

Opbrengstverantwoording van reizigersvervoer en verantwoording van contractuele bepalingen uit de hoofdrailnet-concessie

In de jaarrekeningpost Opbrengsten zijn de opbrengsten uit reizigersvervoer voor een bedrag van € 4,2 miljard opgenomen. Dit bedrag bestaat uit opbrengsten uit de verkoop van diverse kaartsoorten die het recht geven op vervoer alsmede uit overheidsbijdragen. Voor het bepalen van de opbrengsten moet de raad van bestuur aannames doen ten aanzien van de toerekening aan periodes en andere voorwaarden zoals opgenomen in concessieovereenkomsten. De diversiteit in kaartsoorten gecombineerd met het grote aantal transacties stelt hoge eisen aan betrouwbaarheid en continuïteit van transactie-verwerkende systemen teneinde te waarborgen dat individuele transacties leiden tot juiste en volledige opbrengstverantwoording.

De hoofdrailnet-concessie bevat verschillende specifieke contractuele bepalingen en correctiemechanismen. De correctiemechanismen hebben betrekking op een vergoeding waar de concessiehouder recht op krijgt wanneer een minimaal gemiddeld gerealiseerd rendement over een vastgestelde periode lager is dan de drempelwaarde (4%), alsmede de verrekening van eventuele meevallers in de energieprijswontwikkelingen over de periode van de concessie.

In 2015 heeft NS opvolging gegeven aan diverse door ons in 2014 gerapporteerde bevindingen. Onze werkzaamheden omvatten onder meer het beoordelen van de interne beheersingsmaatregelen en de geautomatiseerde omgeving, het toetsen van de juiste en volledige verwerking van transacties, het beoordelen van de inschatting van de raad van bestuur inzake de opbrengsttoewijzing, het beoordelen van tussenrekeningen gerelateerd aan opbrengsten en het beoordelen van handmatige boekingen ten aanzien van de opbrengsten.

Wij hebben de diverse contractuele bepalingen in de hoofdrailnet-concessie beoordeeld en bediscussieerd met de raad van bestuur. Wij hebben vastgesteld dat de wijze waarop de contractuele bepalingen zijn verantwoord, in overeenstemming is met de verslaggevingsregels.

De toelichting inzake de opbrengstverantwoording van reizigersvervoer is opgenomen onder toelichting 1 en 28 van de jaarrekening.

Risico

Belastingpositie en fiscale risico's

Aandachtsgebieden in de belastingpositie betreffen de groepsrelatie met de Ierse dochter NS Financial Services die opereert als leasebedrijf voor de overige NS bedrijfsonderdelen, de verwerking van het afwaarderingsverlies van het V250-materieel en de waardering van de latente belastingvorderingen.

In sommige gevallen kunnen inschattingsverschillen dan wel disputen ontstaan met diverse nationale belastingautoriteiten.

Onze controle-aanpak

In voorkomende gevallen hebben wij kennis genomen van de relevante discussies en hebben wij vastgesteld dat vorderingen en verplichtingen in overeenstemming met IFRS zijn opgenomen in de jaarrekening.

Wij hebben werkzaamheden verricht aan het schattingsproces en de aanvaardbaarheid en toereikendheid getoetst van de opgenomen (latente) belastingvorderingen en -verplichtingen. Hierbij hebben belastingsspecialisten aan ons team toegevoegd. Wij hebben de veronderstellingen die ten grondslag liggen aan de schattingen beoordeeld en bediscussieerd met de raad van bestuur in het licht van de lokale belastingregelgeving.

De toelichtingen met betrekking tot de belastingpositie en fiscale risico's zijn opgenomen onder toelichting 10 en 16 van de jaarrekening.

Risico

Betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking

NS is in belangrijke mate afhankelijk van de IT-infrastructuur voor de continuïteit van de bedrijfsactiviteiten. In de afgelopen jaren heeft NS investeringen verricht in de verbetering van de IT-hardware, -systemen en -processen, gericht op het vergroten van de effectiviteit van de IT-infrastructuur en de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking.

Onze controle-aanpak

Wij hebben de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking beoordeeld, uitsluitend voor zover noodzakelijk binnen de reikwijdte van de controle van de jaarrekening. Daarbij hebben we gespecialiseerde IT-auditors opgenomen in ons controleteam. Onze werkzaamheden bestonden uit de beoordeling van de ontwikkelingen in de IT infrastructuur en het testen van de voor onze controle relevante interne beheersingsmaatregelen met betrekking tot IT-systemen en -processen. In onze managementletter aan de raad van bestuur hebben we bestaande risico's gerapporteerd en aanbevelingen gedaan gericht op verbeteringen op dit gebied. Uit onze werkzaamheden is gebleken dat NS voortvarend opvolging heeft gegeven aan de door ons in 2014 gerapporteerde bevindingen. De nog openstaande bevindingen zijn opnieuw onder de aandacht gebracht.

Verwezen wordt naar de paragraaf "Managen van risico's" in het jaarverslag.

Wij hebben de resultaten van onze controle besproken met de raad van commissarissen en audit commissie in het bijzonder.

Verantwoordelijkheden van de raad van bestuur en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met EU-IFRS en met Titel 9 Boek 2 BW en voor het opstellen van het jaarverslag in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is de raad van bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de raad van bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening

mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de raad van bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet de raad van bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de raad van bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De raad van bestuur moet gebeurtenissen en omstandighe-

den waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het

doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de raad van bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door de raad van bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van commissarissen dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening vanuit alle zaken die wij met de raad van commissarissen hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Verklaring betreffende het jaarverslag en de overige gegevens

Wij vermelden op basis van de wettelijke verplichtingen onder Titel 9 Boek 2 BW (betreffende onze verantwoordelijkheid om te rapporteren over het jaarverslag en de overige gegevens):

- dat wij geen tekortkomingen hebben geconstateerd naar aanleiding van het onderzoek of het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de door Titel 9 Boek 2 BW vereiste overige gegevens zijn toegevoegd;
- dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Benoeming

Wij zijn door de aandeelhouder op 3 september 2013 benoemd als accountant van N.V. Nederlandse Spoorwegen vanaf de controle van het boekjaar 2014 en zijn sinds die datum tot op heden de externe accountant.

Rotterdam, 18 februari 2016

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. J. Hetebrij RA

ASSURANCE-RAPPORT VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: De aandeelhouder en de Raad van Commissarissen van N.V. Nederlandse Spoorwegen

Wij hebben een assurance-opdracht tot het verstrekken van zekerheid uitgevoerd met betrekking tot geselecteerde onderdelen in het Jaarverslag van NV Nederlandse Spoorwegen (hierna: NS) te Utrecht over 2015 (hierna: Jaarverslag 2015). De geselecteerde onderdelen in het Jaarverslag 2015 omvatten een weergave van het beleid van NS ten aanzien van maatschappelijk verantwoord ondernemen en de bedrijfsvoering, de gebeurtenissen en de prestaties op dat gebied gedurende 2015.

De aan ons verstrekte opdracht met betrekking tot geselecteerde onderdelen in het Jaarverslag 2015 van NS was gericht op het verkrijgen van een:

- beperkte mate van zekerheid dat de informatie in de hoofdstukken 'Profiel van NS', 'Verslag van de raad van bestuur', 'Onze strategie', 'Financiën in het kort', 'Reikwijdte en verslaggevingscriteria', 'Activiteiten in Nederland' en 'Abellio' in het Jaarverslag 2015 van NS (hierna: 'de geselecteerde hoofdstukken van het Jaarverslag') in alle van materieel belang zijnde aspecten juist is weergegeven in overeenstemming met de "Sustainability Reporting Guidelines" G4 (Comprehensive) van Global Reporting Initiative, de Handreiking maatschappelijke verslaggeving van de Raad voor de Jaarverslaggeving en de interne verslaggevingscriteria van NS.
- redelijke mate van zekerheid dat onderstaande parameters en bijbehorende toelichting (hierna 'de geselecteerde parameters') over 2015 zijn weergegeven in overeenstemming met de interne verslaggevingscriteria zoals opgenomen op pagina 56:
- CO₂-emissie per reizigerskilometer van NS Reizigers en NS International;
- CO₂-emissie per buskilometer van Abellio London Bus & Surrey;
- Tonnage bedrijfsafval, kantoorafval en consumentenafval van de stations en treinen van NS Nederland en het percentage afval dat NS Nederland gescheiden aanbiedt aan haar afvalverwerkers.

Beperkingen bij het onderzoek

In de geselecteerde hoofdstukken van het Jaarverslag is toekomstgerichte informatie opgenomen in de vorm van ambities, strategie, plannen, verwachtingen en ramingen. Inherent aan deze informatie is dat de werkelijke uitkomsten in de toekomst kunnen afwijken en daarom onzeker zijn. Wij geven geen zekerheid bij de veronderstellingen en de haalbaarheid van toekomstgerichte informatie in het Jaarverslag 2015.

In het hoofdstuk 'Onze impact op de maatschappij' zijn de berekeningen veelal uitgevoerd met gebruikmaking van bronnen van externe partijen. De gehanteerde bronnen zijn toegelicht in het onderdeel 'Methodologie Impactanalyse jaarverslag 2015' op www.ns.nl/mvoberekeningen. Wij hebben ten aanzien van de inhoud van deze externe bronnen geen werkzaamheden verricht, anders dan het beoordelen van de geschiktheid en plausibiliteit van deze externe bronnen.

De GRI-index 2015 (nsjaarverslag.nl/jaarverslag-2015/gritabel), de definities inzake de prestatie-indicatoren van de vervoersconcessie uit het Vervoerplan 2015 (in de sectie 'Downloads' op ns.nl/jaarverslag), de 'MVO berekeningen jaarverslag 2015' (www.ns.nl/mvoberekeningen) en de 'Methodologie Impactanalyse jaarverslag 2015' (www.ns.nl/mvoberekeningen) zoals gepubliceerd op www.ns.nl maken onlosmakelijk deel uit van het Jaarverslag 2015 en zijn onderdeel van onze opdracht. De overige verwijzingen in het Jaarverslag 2015 (naar www.ns.nl, externe websites en overige documenten) maken geen deel uit van onze assurance-opdracht.

Verantwoordelijkheid van de raad van bestuur

De raad van bestuur van NS is verantwoordelijk voor het opstellen van (de geselecteerde onderdelen van) het Jaarverslag 2015 in overeenstemming met de "Sustainability Reporting Guidelines" G4 (Comprehensive) van Global Reporting Initiative, de Handreiking maatschappelijke verslaggeving van de Raad voor de Jaarverslaggeving en de interne verslaggevingscriteria zoals toegelicht op pagina 56 van het Jaarverslag 2015, inclusief het identificeren van stakeholders en het bepalen van materiële onderwerpen. De door de raad van bestuur gemaakte keuzes ten aanzien van de reikwijdte van het Jaarverslag 2015 en het verslaggevingsbeleid zijn uiteengezet in het hoofdstuk 'Reikwijdte en Verslaggevingscriteria'.

De raad van bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opstellen van de geselecteerde hoofdstukken van het Jaarverslag en de geselecteerde parameters mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een conclusie over de geselecteerde hoofdstukken van het Jaarverslag en het geven van een oordeel over de geselecteerde parameters op basis van de door ons verrichte werkzaamheden. Wij hebben onze werkzaamheden met betrekking tot de geselecteerde hoofdstukken van het Jaarverslag en de geselecteerde parameters verricht in overeenstemming met Nederlands Recht, waaronder Standaard 3810N 'Assurance-opdrachten inzake maatschappelijke verslagen' en Standaard 3000 'Assurance-opdrachten anders dan opdrachten tot controle of beoordeling van historische financiële informatie'. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en ons onderzoek zodanig plannen en uitvoeren dat:

- een beperkte mate van zekerheid wordt verkregen dat de geselecteerde hoofdstukken van het Jaarverslag geen afwijkingen van materieel belang bevatten;
- een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de geselecteerde parameters geen afwijkingen van materieel belang bevatten.

De werkzaamheden die worden verricht bij het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid zijn gericht op het vaststellen van de plausibiliteit van informatie en zijn geringer in diepgang dan die bij een assurance-opdracht gericht op het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid. De in dit kader uitgevoerde werkzaamheden bestonden in hoofdzaak uit het inwinnen van inlichtingen bij functionarissen van de vennootschap en het uitvoeren van cijferanalyses met betrekking tot de informatie opgenomen in de geselecteerde hoofdstukken van het Jaarverslag.

De geselecteerde werkzaamheden die worden verricht bij het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de geselecteerde parameters een afwijking van materieel belang bevatten als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze

risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opstellen van de geselecteerde parameters, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap. Een assurance-opdracht tot het verstrekken van redelijke mate van zekerheid omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor de geselecteerde parameters en van de redelijkheid van de door het bestuur van de vennootschap gemaakte schattingen.

Werkzaamheden

Onze belangrijkste werkzaamheden voor een beperkte mate van zekerheid bestonden uit:

- Het uitvoeren van een omgevingsanalyse en het verkrijgen van inzicht in de relevante maatschappelijke thema's en kwesties, relevante wetten en regelgeving en de kenmerken van de organisatie.
- Het evalueren van de aanvaardbaarheid van het verslaggevingsbeleid en de consistente toepassing hiervan, waaronder het evalueren van de uitkomsten van de dialoog met belanghebbenden en de redelijkheid van schattingen gemaakt door het management.
- Het evalueren van het toepassingsniveau volgens de "Sustainability Reporting Guidelines" G4 (Comprehensive) van Global Reporting Initiative.
- Het evalueren van de opzet en implementatie van de systemen en processen voor informatieverzameling en -verwerking voor de informatie in de geselecteerde hoofdstukken van het Jaarverslag.
- Het afnemen van interviews met management, relevante medewerkers op zowel groeps- als bedrijfs- en lokaal niveau verantwoordelijk voor de duurzaamheidsstrategie en -beleid.
- Het afnemen van interviews met relevante medewerkers verantwoordelijk voor het aanleveren van informatie voor de geselecteerde hoofdstukken van het Jaarverslag, het uitvoeren van interne controles op gegevens en de consolidatie van gegevens in de geselecteerde hoofdstukken van het Jaarverslag.
- Locatiebezoeken aan de verschillende bedrijfsonderdelen in Nederland en in het Verenigd Koninkrijk met als doel het

evalueren van de brongegevens en de opzet en implementatie van controle- en validatieprocedures op lokaal niveau.

- Het evalueren van de interne en externe documentatie, in aanvulling op interviews, om vast te stellen of de informatie in de geselecteerde hoofdstukken van het Jaarverslag voldoende is onderbouwd.
- Het analytisch evalueren van data en trends aangeleverd voor consolidatie op groepsniveau.
- Het evalueren van de redelijkheid van de schattingen die bij de impactanalyse zijn gehanteerd en van de veronderstellingen die aan die schattingen ten grondslag liggen, welke zijn toegelicht in het onderdeel 'Methodologie Impactanalyse jaarverslag 2015' op www.ns.nl/mvoberekeningen.
- Het beoordelen van de geschiktheid en plausibiliteit van de bronnen van externe partijen die zijn gehanteerd voor de berekeningen die ten grondslag liggen aan de impactanalyse en welke zijn toegelicht in het onderdeel 'Methodologie Impactanalyse jaarverslag 2015' op www.ns.nl/mvoberekeningen.
- Het beoordelen van de definities inzake de prestatie-indicatoren van de vervoersconcessie uit het Vervoerplan 2015 zoals opgenomen in de sectie 'Downloads' op ns.nl/jaarverslag.

Aanvullende werkzaamheden voor een redelijke mate van zekerheid bij de geselecteerde parameters waren onder meer:

- naast evaluatie van de opzet en het bestaan, het testen van de werking van de systemen en processen van informatieverzameling voor de geselecteerde parameters en bijbehorende toelichtingen, waaronder het berekenen en consolideren van de resultaten;
- locatiebezoeken en interviews met medewerkers die verantwoordelijk zijn voor het analyseren en rapporteren van de geselecteerde parameters;
- analyse van de geselecteerde parameters, bijbehorende toelichting en interne verslaggevingscriteria.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen assurance-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor onze conclusie en ons oordeel te bieden.

Conclusie betreffende de geselecteerde hoofdstukken van het Jaarverslag

Op grond van onze werkzaamheden, met inachtneming van de

beperkingen die in de paragraaf 'Beperkingen bij het onderzoek' zijn weergegeven, is ons niets gebleken op basis waarvan wij zouden moeten concluderen dat de informatie in de geselecteerde hoofdstukken van het Jaarverslag geen, in alle van materieel belang zijnde aspecten, betrouwbare en toereikende weergave geeft van het beleid van NS ten aanzien van maatschappelijk verantwoord ondernemen en de bedrijfsvoering, de gebeurtenissen en de prestaties op dat gebied in 2015 in overeenstemming met de "Sustainability Reporting Guidelines" G4 (Comprehensive) van Global Reporting Initiative, de Handreiking maatschappelijke verslaggeving van de Raad voor de Jaarverslaggeving en de interne verslaggevingscriteria zoals toegelicht op pagina 56 van het Jaarverslag 2015.

Oordeel betreffende de geselecteerde parameters

Naar ons oordeel zijn de geselecteerde parameters over 2015 en bijbehorende toelichting in het Jaarverslag in alle van materieel belang zijnde aspecten weergegeven in overeenstemming met de interne verslaggevingscriteria zoals opgenomen op pagina 56 van het Jaarverslag 2015.

Benadrukking van aangelegenheden

Wij vestigen de aandacht op de realisatie van de prestatie-indicatoren van de vervoersconcessie gedurende 2015 zoals opgenomen in het 'Verslag van activiteiten' in het Jaarverslag 2015. Om de realisatie van deze prestatie-indicatoren op de juiste wijze te kunnen interpreteren, dienen deze in samenhang te worden gelezen met de definities inzake de prestatie-indicatoren van de vervoersconcessie uit het Vervoerplan 2015 zoals opgenomen in de sectie 'Downloads' op ns.nl/jaarverslag.

Wij vestigen de aandacht op het onderdeel Abellio Greater Anglia in hoofdstuk 15 Abellio Verenigd Koninkrijk van het jaarverslag. Zoals door NS is beschreven, zijn in dit onderdeel de CO₂-emissies per reizigerskilometer van de concessie Abellio Greater Anglia niet opgenomen in het jaarverslag omdat de uitkomst niet op een betrouwbare wijze kon worden verkregen. Daarom hebben wij ook geen oordeel geformuleerd over deze parameter.

Deze aangelegenheden doen geen afbreuk aan onze conclusie of aan ons oordeel.

Rotterdam, 18 februari 2016

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. H. Hollander RA

Tien jaren NS

(in miljoenen euro's)	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Activa										
Materiële vaste activa	3.296	3.157	3.115	3.405	3.433	3.272	3.150	2.844	2.710	2.468
Vastgoedobjecten	194	196	169	314	315	309	317	319	307	305
Immateriële vaste activa	225	174	125	117	76	64	157	149	115	96
Investerings verwerkt volgens de 'equity'-methode	183	185	197	14	14	14	40	33	27	24
Overige financiële vaste activa, inclusief beleggingen	340	226	205	176	150	146	305	274	263	254
Uitgestelde belastingvorderingen	278	295	385	346	392	407	438	455	524	654
Totaal vaste activa	4.516	4.233	4.196	4.372	4.380	4.212	4.407	4.074	3.946	3.801
Voorraden	138	119	109	134	80	95	132	133	133	127
Overige beleggingen	270	223	231	279	362	209	150	1.454	1.815	1.882
Debiteuren en overige vorderingen	659	499	545	509	680	892	1.245	1.377	1.243	823
Te vorderen winstbelasting	32	32	30	11	14	-	34	154	116	-
Geldmiddelen en kasequivalenten	671	775	759	948	534	386	546	571	291	481
Totaal vlottende activa	1.770	1.648	1.674	1.881	1.670	1.582	2.107	3.689	3.598	3.313
Totaal activa	6.286	5.881	5.870	6.253	6.050	5.794	6.514	7.763	7.544	7.114
Eigen vermogen en verplichtingen										
Eigen vermogen	3.309	3.216	3.044	3.168	2.977	2.831	2.871	4.249	4.109	3.843
Aan komende jaren toe te rekenen baten	263	112	122	134	170	213	229	238	251	267
Leningen en overige financiële verplichtingen, inclusief derivaten	440	867	730	577	180	315	785	839	794	786
Personeelsbeloningen	30	33	33	35	31	34	34	34	40	48
Voorzieningen	155	140	182	277	349	175	233	162	147	192
Overlopende posten	55	1	23	39	239	103	29	8	22	6
Uitgestelde belastingverplichtingen	168	169	158	153	136	103	88	66	51	67
Totaal langlopende verplichtingen	1.111	1.322	1.248	1.215	1.105	943	1.398	1.347	1.305	1.366
Rekeningcourantkredieten banken	-	-	-	-	-	-	18	42	46	15
Leningen en overige financiële verplichtingen	488	60	57	48	365	387	292	244	232	248
Verschuldigde winstbelasting	22	8	8	12	17	7	-	1	84	46
Crediteuren en overige schulden	1.060	868	1.003	1.248	784	794	1.210	1.226	1.101	1.097
Vooruitontvangen baten	260	372	314	387	754	751	707	639	616	436
Voorzieningen	36	35	196	175	48	81	18	15	51	63
Totaal kortlopende verplichtingen	1.866	1.343	1.578	1.870	1.968	2.020	2.245	2.167	2.130	1.905
Totaal eigen vermogen en verplichtingen	6.286	5.881	5.870	6.253	6.050	5.794	6.514	7.763	7.544	7.114
(in miljoenen euro's)	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Geconsolideerde winst-en-verliesrekening										
Opbrengsten	4.973	4.144	3.873	4.638	3.628	3.520	3.271	4.253	4.040	3.846
Bedrijfslasten	4.876	3.863	3.990	4.284	3.356	3.286	3.121	3.925	3.685	3.536
Aandeel resultaat investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode	70	40	47	-	-	-	-	-	-	-
Resultaat uit bedrijfsactiviteiten	167	321	-70	354	272	234	150	328	355	310
Nettofinancieringsresultaat	-23	-35	-26	-25	-12	-22	4	67	56	43
Aandeel resultaat investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode	-	-	-	1	1	1	-	4	5	1
Resultaat voor winstbelastingen	144	286	-96	330	261	213	154	399	416	354
Winstbelasting	-26	-106	53	-67	-50	-53	-37	-118	-79	-157
Resultaat over de verslagperiode	118	180	-43	263	211	160	117	281	337	197

Colofon

NS Groep NV statutair gevestigd te Utrecht
Handelsregister 301224358

Bezoekadres

Laan van Puntenburg 100
3511 ER Utrecht

Postadres

Postbus 2025
3500 HA Utrecht

Website

www.ns.nl

Concept en realisatie

Tovision, Uithoorn

Fotografie

NS Beeldbank

Dit rapport voldoet aan G4 comprehensive (assured)

Copyright

© NS, Utrecht. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

